

Дәмет Қарашаева

Өзін

сепіні

Дәмет Қарашашева

Өзін
серпіні

ISBN 9965-612-71-1

Дәмет Қарашашева

Сезім серпіні: “ЭКО” ҒӨФ, Павлодар, 2005 ж. - 288 бет.

© Дәмет Қарашашева

Бұл бөлім туған
өлкелік Павлодардың
Ертіс өңіріне
арналады.

*Қазақстан - Байтағым сен
"Қазақстаным - қара таңырағым"
- атты Республикалық ақындар мұшайрасында
үшінші орынға ие болған шығарма.*

Ұлан-ғайыр жаралған ала-бөтен,
Армысың дархан далам ата мекен.
Күншығыста апай төс Алтайыңмен,
Түстікте Қаратауым малға бөккен.

Теріскей Мұзды мұхит, қалың орман,
Арасын ағынды Ертіс жалғастырған.
Өкпе түс Еренқабырға сілемдері,
Байтақ жер мұра болған бабалардан.

Ұшқан құстың қанаты талатындай,
Шапқан аттың тұяғы тозатындай.
Бітіпсің қазағымның мандайына,
Көңілі көрген жанның толатындай.

Тарихы сан ғасырлар тереңінде,
Аты аңызға айналған ерен өлке.
Еуразия кіндігі, жер кіндігі,
Еңселі елсің нық басқан ертеңіне.

Хандық құрған қазағым Алтын Орда,
Түсірмек болды жауы талай қолға.
Қорғау үшін кең дала байтақ жерді,
Арпалысқан бас идім, бабаларға

Басын қосқан қазақтың Абылайым,
Азаттықтың көтерген туын лайым.

Қайрат, намыс, ар, сана, елдік, ерлік,
Қорғаған орман мен тау, көлін айдын.

Көмекейден нақыл саулап төгілген,
Әрбір сөзі өлең болып өрілген.
Тоғыз ханға ақыл айтқан Бұхарым,
Айналайын сені тудырған еліңнен.

Ақыл қосқан тайсалмай Абылайға
Бұхардың жырындай от-жалын қайда?
Кіндік қаны Бұхардың тамған жерге,
Кейінгі ұрпақ бас иіп, табынбайма?

Абылайдың қолбасшы өрендері,
“Көмекей әулие” қасында кемеңгері.
Қаракерей Қабанбай, Бөгенбайы,
Шақшақұлы Жәнібек, Тілеуке ері,

Шапырашты Наурызбай, Қаумен, Дәулет,
Сатай, Бөлек, Қылышбек біткен сәулет,
Сеңкібай мен Мәмбеті, Шойбек батыр,
Есенқұлы қалмаққа қылыш сермеп,

Олжабай, Малайсары, Батыр Баян,
Жасыбай, Бердіқожа баршаға аян,
Қазақтың ынтымағын сақтау үшін,
Жауына сан-тәсілмен салған ойран.

Тақымы кеппей қуған жауды еңсеріп,
Қол бастаған ерлерден жер теңселіп,
Алтын ғасыр қазаққа жасап берген
Абылайдай ханы бар ел еңселі.

Жалғастырған ұлы ісін Абылайдың,
Тең ұстаған үш жүзді Кенесарым,
Болмасын деп қазақтың ұлы бодан
Даналықпен ойлаған елдің қамын.

Білдірген ұлы елдіктің қасиетін,
Үш биім, үш биігім бас иетін.
Аялап қастерлеген халқы мәңгі
Әйтеке, Төлеби мен Қазыбегім.

Жалғасып тарих көші, тағдыр көші,
Қазаққа жау шүйілді, бардай өші,
Өліп жатып тіріліп, ел қорғаған,
Рухы биік қазақты көрді көзі.

Мойымай тағдыр салған шынжырына,
Ғасырдың қазанына шыжғырыла,
Исатай, Махамбеттер қол бастады,
Жол сілтеп алты алаштың өр ұлына.

Кеңес кеп дәуірледі, болдық бодан,
Ақ қашып, қызыл қуып салды ойран,
Ел есін енді жидым деген кезде,
Аштық жайлап қазақты қойдай қырған.

Айырды күн көрісі бар малынан
Белсенділер елдегі салды сайран.
Конфескеге ілініп ауқаттылар,
Айдалып ит жеккенге кете барған.

Тұралаған көтертпей басын елдің,
Соры болып жабысты есіл ердің
Бар қаймағын сыпырып, қырып жойды,
Өшірмек боп тарихтан есімдерін.

Ахмет Байтұрсынов, Міржақыбым,
Шәкәрім, Жүсіпбегім, Мағжан ұлын,
“Халық жауы” атанып кете барды,
Қазақтың құрбаны боп арманының.

Бейімбет, Ілияс пен Сәкен сері,
Рысқұлов Тұрар мен Ораз ері.
Елім деп еңіреген қайран ерлер,
Аңсаған бостандықты, азат елді.

Қырғынды, қырық бірді кештік бастан,
Өмірі майдангердің мәңгі дастан.
Ұрпағы қазақ деген батыр елдің,
Жауына соғыста бет қаратпаған.

Ерлердің айтсақ ерлік қасиетін,
Өр майдангер аяулы, бас иетін
Қайтпай қалды қаншама боздақтарым,
Мәрмәр тасқа бастырып өсиетін.

Айқарып кең даланы тың игердік,
Бәрібір бодандықтың кебін кидік.
Жат елге кетіп жатты қайран байлық
Қалмады қадыр-қасиет бізде билік.

Жүргізіп аралас ұлт саясатын
Көшірді, орын теп деп азаматын.
Жерін жайла, тамыр жай, елін бүлдір,
Тілін, ділін, жоғалт деп ар-ұятын.

Жойылып кетуіне аз-ақ қалды,
Мәнгүрт етіп қазақи ұрпақтарды.

Болмағандай Фараби, Йассауни,
Қашқари, Шоқан, Абай, Құрманғазы.

Сілкініп, дүниені дүбірлетіп,
Таңы атты желтоқсанның сібірлетіп.
Қайраттай талай арыс құрбан болды,
Ту тіктік көк байрақты желбіретіп.

Аспан түстес туым бар желбіреген,
Бетінде алтын бүркіт қанат керген.
Азаттықты аңсаған бабаларға,
Ұрпағының тартқан бұл сыйы ерен.

Тәуелсіздік тәтті ұғым таңдайыма,
Нұрсұлтандай хан бітті маңдайыма.
Ән ұраным, ел таңбам, теңгем келіп,
Шеке шертіп қараймын жан-жағыма.

Қазақстан қанатын жайып кеңге,
Біріккен ұлт ұйымға болды мүше.
Өнерін де өренін жат жұрт танып,
Бізден кеп алып жатыр мол өнеге

Сарыарқаның төсінде Астанасы,
Әрі ежелгі, әрі жас бас қаласы.
Сүйсінемін, көңілім желдей есіп,
Қазақтың зәулім үйлер баспанасы.

Жүз отыз ұлттың басын біріктірген,
Нұраға ел басқарған біліктікпен.
Қым-қуат мынау қиын заманада,
Достықтың желбіретіп туын тіккен.

Қазақпын, ұлтым үшін шаттанамын,
Тілім бай, керемет деп мақтанамын.
Сақтаған салт-дәстүрін қазағымның,
Киіз үй, қасиетіңнен айналамын.

Азырақ жырға қостым ел тарихын
Басыңнан бақ кетпесін, азат халқым
Ғасырдан ғасырларға жеткізеді,
Ұрпағың асқақтатып, әдет-салтын.

Тұлден, жайна, киелі Керекуім

Айтайын Павлодардың енді жайын
Қазақстан төрінде күн мен айын
Өзім туған өлкемді мақтанышпен
Жүректен шыққан жырмен баяндайын

Қазақстан шаңырағы аясында
Павлодар алпыс бес жыл қиясында
Мүшайра соған арнап өткізілді
Бүкіл тарих өлеңге сиясың ба?

Бір сәтке тоқта, тыңда тарих көші,
Бүгін бізде байтақ ел мерекесі.
Құтты болсын Павлодар туған күнің,
Ел-жұртымның артсын бақ-берекесі.

Туған жерім, киелі Керекуім,
Сен дегенде шарықтап, шалқиды үнім.
Қазақстан шаңырағы аясында
65 жыл облыстың тойы бүгін.

Алтын бесік, аяулы Керекуім,
Мен дағы бауырыңда өскен гүлін.

Кеудемнен күмбірлейді қуат алып,
Өлеңге өрнегін сап менің тілім.

Салт атты сарбаздарым мекен қылған,
Байтақсың, басқа жұртты таңдандырған.
Қоңырау сыңғырындай әсем сазды,
Сал-серінің сайыңда үні қалған.

Тарихтың толқынымен араласқан,
Көшпелі ел өмірі өшпес дастан.
Мұхитпен жалғастырған Қара Ертістің
Бойында ата-бабам қоныс тапқан.

Шығарған жердің атын, құдіретін,
Басынан кешкен қайғы-қасіретін.
Мұра еткен жасыл жайлау, байтақ жерді,
Ерлерім, ардақтым сен, бас иетін.

Данасы халқымыздың Мәшһүр Жүсіп,
Болжаған алдағыны оймен біліп.
Бәрі де бір басына ұялаған,
Рухани нұр, қасиет, білімділік.

Болсын ұлың Қаныштай сүйінерлік,
Дос қуанып, дұшпаның күйінерлік.
Тау мен тастың, жер асты тілін білген,
Алып мүсін, ақыл мен біткен көрік.

Қосымдайын ағасы көмір ашқан,
Терген тас, жиған шөбі кәдеге асқан.
Қосым ашқан қара алтын арқасында,
Екібастұз қуат боп нұрын шашқан.

Қалдырған арттарына асыл мұра,
Тәу етем аруағыңа, ақын Иса,
Суырып салма ақынның тарлан бозы
Қалам тартқан ең алғаш поэмаға.

Шоң, Шорман халқын салған тура жолға,
Ел билеген арыстар асыл тұлға.
Баянтау, кеудең сенің алтын қорық,
Әндетіп, кегін қуып туған Мұса.

Саулап өлең құйылсын осындайда,
Әніне Майра апамның қосылғанда.
Қашанғы қамалайсың ащы мұңым,
Маңдайым жарқырап бір ашылмайма.

Ақкөлді мекендеген Естай ақын,
Біледі әншілігін алыс-жақын.
Маралдының аруы, ғашық жары,
Қорланға мәңгі арнаған махаббатын.

Ән салған Жарылғапберді әуелетіп,
Жүнісбек, Нұрлыбектер өлендетіп.
Байғабыл, Қали ерген сондарынан,
Әнімен дүйім жұртты елендетіп.

Күні болып шыққан қазақ төріне,
Сұлтанмахмұт туған өлке тегін бе?
Бабалардың салған жолын жалғаған,
Торайғыр би жатқан жоқ па тегінде.

Ақ селеу мен құрай үнін саз қылған,
Көңілдерді әніменен жаз қылған.
Кәрімбаев Садықтың өлендері,
Жаралғандай Ертістің толқынынан.

Бұл өлке, ырысты өлке Әлкей туған,
Ғылымға терең бойлап, жолын қуған.
Кереку өңірінің тас түлегі,
Айналып кетпейміз бе сондай ұлдан.

Кешегі Шәкен сынды тарланымыз,
Кәукенмен нұрланғандай бар маңымыз.
Жұмат Шанин ағадай ұлы бар ел,
Бар ма екен Павлодарым арманыңыз?!

Шапық Шөкин ғұлама тоқсан асқан,
Еңбекпенен есейген бала жастан.
Зейін Шашкин, Сәбиті Дөнентайдың,
Айта берсек бәрінің өмірі дастан.

Кереку неткен өлкең дархан еді,
Көпке әйгілі өнерпаз Арқа елі,
Қосылып Қуат, Суат ән шырқаса,
Жадырап аспаннан бұлт тарқар еді.

Жасынан өлең қуған, өнер қуған,
Мұзағаң Маралдыда дара туған.
Аманжол, Рамазан, Мұбарактар,
Есентай, Қимаш солардың жолын қуған.

Қалижан, Зейтін менен Нұтфолла аға,
Қадір, Камар, Әбілов Дихан баба,
Ахат, Хамза Жұматов, Серікбайлар,
Кемеңгеров еліне болған пана.

Нұрлыбек, Шахан Мусин, Мақлузасын,
Бөлеген әнге Ертісті Қапизасын,
Жүсіпбектей ақиық ағалардың,
Бүгінгі ұрпақ сусындар мол мұрасын.

Ғұлама мен өнердің тарландары,
Өңірінде Ертістің жанған бағы,
Ерте кеткен жұлдызбен араласып,
Қабдыкәрім Ыдырысов, Мейрамдары.

Қайырбаев, Баймолдин батырларым,
Соғыстың көрген талай дауылдарын.
Тәуелсіз елде бейбіт күн кешуде,
Бақытты, шаттық құшып бауырларын.

Біраз сыр тарттық тарих тереңінен,
Алдымнан жарқын өмір көремін мен,
Павлодар облысында көп өзгеріс,
Қазақстан шаңырағының аясы кең.

Трактор, алюминий алыптары,
Қара алтын, Екібастұз жарықтары,
Майқайыңның алтыны, түсті металл,
Дәулеті мен сәулеті шарықтады.

Өндіріс, индустрия өркендеген,
Құрылыс, зауыттардың алыбы сен.
Гүлдей бер, құлпыра түс, құнарлы жер,
Құрыш қол жұмысшының тері сіңген.

Алпыс бес жыл игілікті іс атқарған,
Әкімі Даниалдай ел басқарған,
Көрікті көшелері, сән жағажай,
Ерлердің еңбекпенен даңқы асқан.

Ашқанда мешіт үйін Мәшһүр Жүсіп,
Фариза апай келді ғой жолы түсіп.
Шапағат нұрын елге шашып жатыр,
Алланың Павлодарға мейірі түсіп.

Салынды диагностика орталығы,
Теңі жоқ республикада оның әлі.
Жаңа туған сәбиді шетінетпейтін,
Бұл орталық қаланың болды сәні.

Жасарып күннен-күнге көркейеді,
Көк терек күнге қарап еркелейді,
Екі мың отыз атты бағдарламам,
Мақсатқа, ертеңіме жетелейді.

Қазақстан, Гүлстан, Мамырстан,
Қазы қонып көліне, аққуы ұшқан.
Павлодарым отауы үлкен үйдің,
Шаңырақ биіктей бер күнді күшқан.

2003 жыл, қаңтар.

Өлеңде пайдаланылған атақты адамдар есімдері: Иса Байзақов, Қаныш Сәтбаев, Әлкей Марғұлан, Сұлтанмахмұт Торайғыров, Садық Кәрімбаев, Шапық Шөкин, Зейін Шашкин, Сәбит Дөнентаев, Мұзафар Әлімбаев, Жаяу Мұса Байжанұлы, Естай Беркімбаев, Дихан Әбілов, Қали Байжанов, Майра Шамсутдинова, Жұмат Шанин, Қалижан Бекхожин, Қадыр Тайшықов, Камар Қасымов, Байғабыл Жылқыбаев, Жүнісбек Жолдинов, Серікбай Бейсенов, Нұрлыбек Баймұратов, Қимадиден Нығманов, Мұбарак Жаманбалин, Есентай Ерботин, Аманжол Шамкенов, Рамазан Тоқтаров, Қошмұхамбет Кемеңгеров, Қабдыкәрім Ыдырысов, Мейрам Асылғазин, Ахат Жақсыбаев, Хамза Жұматов, Шақан Мусин, Шөкен Айманов, Көукен Кенжетаев, Қуат Әбусейітов, Мақлуза Байзақова, Қапиза Әбугалиева, Суат Әбусейітов, батырларымыз Махмұт Қайырбаев, Әбілқайыр Баймолдин, сол кезде Павлодар облысының әкімі болған Даниал Ахметов, ақын Фариза Онғарсынова.

*“Қазақстан-қара шаңырағым” республикалық
екінші ақындар мүшайрасын өткізу барысында
жүргізушілер пайдаланған кейбір шумақтар.*

Хош келдіңіз, жыр сүйер тыңдарманым,
Мерейтойға арналды жыр мен әнім,
Бүгінгі салтанатың құтты болсын,
Көкірегіне жыр тұнған жарандарым.

Жарқыратып маңдайын жазба ақынның,
Павлодарым мүшайраға шақырдың.
Жырдың көшін бастаған Бұхар бабам,
Жиналғандар, сынығындай асылдың.

Поэзия бас иемін құдіретіңе,
Сен татисың әлемнің құрметіне,
Жыр пырағы, сәл ғана аялдашы,
Ілесіп жүрсін ақын жыр көшіне.

Жүзден жүйрік шығады, мыңнан тұлпар,
Жүректі берік ұста, ал ақындар.
Майталманы, киесі өлең-жырдың,
Қазылар алқасында Фариза бар.

Ақындар мүшайрасын,
Үн тастап өткізуге,

Мерейтой шарапатын,
Халыққа жеткізуге,
Мұрындық болды оған,
Павлодар радиосы,
Шақырып ақындарды,
Тамаша жыр көшіне.

Мәдениет бөлімі,
Шын ниетпен қолдады.
Демеушілік көрсетіп,
Қанафина қолға алды.
Жанашыры өнердің,
Мағауияқызы Ырысты
Ақындарды құттықтап,
Жүректен сөзін жолдады.

Мәреге байқау бүгін жақындады,
Жыр тұлпар жерді тарпып тақымдады.
Додада озып шыққан жеңімпаз боп,
Ортаға шақырамыз ақындарды.

Өнерді сүйіп бағалаған жүректен,
Өркендесін халқым деген ниетпен.
Әкімі облыстың Қайрат Нұрпейісов,
Ықыласын арнады ақ тілекпен.

Өзгеше ұлтын сүйген жүрегімен,
Өр үні ұштасады тілегімен.
Сақтауға тілдің таза қасиетін,
Арнаған бар өмірін-өлеңімен.

Елім деп, өзек өртеп жалындаған,
Билік пен биіктікке жалынбаған.
Қазақтың қайсар қызы Фариза ақын,
Алдында ешкімнің де тайсалмаған.

Өрілген өлеңдері інжу-маржан,
Жүгінбеген тегінде сөзге арзан.
Фаризадай ақынды тудырған ел,
Қазағым, болмас дейміз сенде арман.

Жыр көші де, кеші де жалғасады,
Арман жыр асқақ жырға ұласады.
Бүгінгі мұшайраға келген қауым,
Сіздермен енді ақындар қоштасады.

Даңқты Жерлестер

Бұқар Мырау Қалқаманұлы
(1693-1787)

Қайран біздің бабалар,
Аттансыз күн кешпеген,
Алмағайып шақтарда,
Күні-түн белін шешпеген.
Жаугершілік заманда,
Атойсыз қоныс теппеген
Екі-ақ ауыз сөзбенен,
Бітімге келген жарасып,
Бәтуасыз айтқан пікірге,
Жатпаған бекер таласып.
Қызыл тілдің қадірін,
Ежелден келген пір тұтып,
Аспанына көтерген,
Ақындай тұлға дарасын.
Алтын да көмей, жез таңдай,
Бабамыз өткен Бұхардай
Сөз асылын термелеп,
Қалдырған тізіп маржандай,
Сәулелі сөзі мәңгілік,
Ұрпаққа ұран болғандай,
Сәвегей Бұхар дананың
Мұрасы асыл қазына.
Кемеңгерлік көрсеткен,
Тоғыз ханның тұсында
Ақылшы болған Абылайға.
Сексеннен асқан жасында,
“Көмекей әулие” атаған,

Құрметпен халқы расында.
Әйтеке, Төле, Қазыбек,
Данышпан туған билермен
Жасасып “Жеті жарғыны”,
Заманында өрлеген.
Аумалы-төкпе заманда,
Бірлігін елдің көздеген.
Сөйлегенде сөздері,
Өлең болып төгілген,
Бүлкілдеген көмейден.
Сыпыра Сырдан көшкенде,
Баяннан тапқан қонысын.
Далбадай тау түбінде,
Мәңгілік алған тынысын.
Бұхар жырау бабамыз,
Данышпансың, ұлысың.
Өзіңе арнап ұшырдым,
Қабыл ал, баба, жыр құсын.

Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы
(1858-1931)

Бес жаста-ақ мұсылманша сауат ашқан,
Сегіз жаста қисса айтып, өнер шашқан.
Бұқара, Түркістан мен Тәшкент барып,
Самарқанд оқуымен алға басқан.

Зер салған тарихына туған жердің,
Үңілген мұрасына қалың елдің.
Қосылды руханият қазынасына,
Бір жылда үш кітабы жарық көрген.

“Хал-ахуал”, “Бес парызы”, “Ағайыны”,
“Ер Көкше”, “Сайын батыр” сөз айбыны.
Бұхар жырау, Шортанбай, Шөже, Көтеш,
Жеткізген аманат қып бізге әйгілі.

Ғұлама, дүлдүл ақын, әулиені,
Қалдырған ақ қағазға шежірені.
Атақ-даңқы жайылған жер-жаһанға,
Мәшһүр деген есімді ел біледі.

Жетпіс үш өзі болжап айтқан жасы,
Тірісінде бейіт сап, берген асы.
Ғажайып сәуегейлік, әулиелік,
Дарыған бойындағы қазынасы.

Киелі жатқан жері, топырағы,
Баянның бақыт қонған атырабы.
Мәшһүрдей аты аңыз болған адам,
Ұрпағын ізгілікке шақырады.

Сұлтанмахмұт Торайғыров
(1893-1920)

Күн шығыстан көлбеген ту батысқа,
Қырат таулы, жоталы жон беларқа.
Қалың көде, бетегеннің реңі,
Сап-сары боп жайқалатын Сарыарқа.

Ұлан-асыр қиырыңды шиырлап,
Аң жүгіртіп, құсың ұшқан Сарыарқа.
Қойынына мол қазына жиып ап,
Кең көсілген Алтын арқа- Сарыарқа

Сол Арқада Баянтау кіндік тауым,
Текше тас, желі мүжіп, жеген жауын.
Әр шатқалдың, әр сайдың етегінде,
Қуалай аққан мөлдір кер бұлағың.

Көк бояқ, бетегелер күміс бұлақ,
Бүлкіл қағып ағады сайға құлап.
Сынаптай толқып төмен құлдырайды
Бейне тамыр бойлаған қаныңа ұқсап.

Жасыбай, Торайғыры, Біржан көлі,
Сабынды көл жағалай қонған елі.
Батысын Жаманаула деп атаса,
Шығысы Жақсыаула тау еңселі.

Табиғат ерекше бір сомдағандай,
Жомарт қол шеберлікпен оңдағандай.
Аралдай қуаң дала ортасында,
Жер жаннаты бар ма екен Баянтаудай.

Төсінде Сарыарқа, сары адырдың,
Сағымға ұзақ қарап көз талдырдым.
Ойып ап шұрайлы жер кіндігінен,
Баянтау берген сыйы бұл тағдырдың.

Сабынды көл көбігін шашып көкке,
Жағадағы тал-қайың, көк терекке,
Құт қоныс болған екен бабаларға,
Сырдан ауған қазаққа ертеректе.

Табиғат аямаған сымбат көркін,
Баянауыл тартады көздің құртын.
Құнарлы топыраққа шынары сай,
Талант қып жарылқаған жалпақ жұртын.

Бозторғай шырылымен оянатын,
Қырлары таң нұрына боялатын.
Баурайында Баянның туған балғын,
Сұлтанмахмұт деп қойған ұлдың атын.

Арғы атасы Торайғыр билік құрған,
Әкесі жуас Шоқпыт содан туған.
Бабасынан дарыған тектілігі,
Табылған Махмұттай асыл ұлдан.

Сұлулық арылмаған Баянтаудан,
Көкорайлы кең жазық, қалың орман.
Сырға тағып ақ қайың бұтақтары,
Қарағай жарып шыққан жартасынан.

Таудың кең қолтығынан самал есіп,
Айнадай ашық аспан жарқырайды,
Аппақ ай дірілдете сәуле төгіп,
Көз қысып жұлдыз біткен жымындайды.

Беттеді екі жаяу қырат жалға,
Мақсат бар екеуінің қойған алға.
Алғашқы еркін басқан қадамы еді,
Түлектің Махмұттай дара тұлға.

Діни оқу оқыды хазіреттен,
Меңгерді шарифатты зеректікпен.
Мейірі қанбай хазіреттің дәрісіне,
Бас тартты қашып кетіп шәкірттікпен.

Ай жүзеді Ақбеттің биігінде,
Торайғыр көл толқиды үй іргесінде.
Төрт жылын текке өткізген еске алады,
Сұлтанмахмұт, хазірет есігінде.

Күн сәулесін қараңғыда қуалап,
Қырдан қанат қағып ұшты қиялап.
Арманының жолында айдай толып,
Жұлдыз болмақ, аспанына ұялап.

Жанып туған, жарқыраған өренге,
Білім керек, оқу керек өрлеуге.
Оқытуға қолы қысқа Шоқпыттың,
Жағдайы жоқ жайлауға да көшуге.

Бірлік қылып, қолдап кетті ағайын,
(Жомартсың-ау, осындайда қазағым)
Жаңа өскен жас шіліктің ертең-ақ,
Сезді ме екен саялы орман боларын?!

Сұлтанмахмұт қырандай шабыттанды
Өкінішті күндері алыс қалды.
Едігедей елінің арман ойы,
Тройцк қалаға аттандырды.

Оянған ерте ұлттық сана-сезім,
Сергітті ашып ақын көкірек көзін.
Өр тұлға, намысы зор, ер азамат
Жазып кетті ұрпаққа өткір сөзін.

Бір беткей қайсар мінез тумасында,
Тартқан-ау асыл текті атасына.
Ұлтжанды қасиетінен айнымаған,
Жұлдыз емес Ай болған расында.

Жүсіпбек Аймауытов
(1989-1931)

Баяннан ұшқан қыранның бірі,
Жасынан шыққан жарқылдап үні.
Ұлтының туған намысын қорғап,
Халқының нағыз болды ол ұлы.

Қара адыр деген шұрайлы жерде,
Жүсіпбек туып, танылған елге.
Күн көріс үшін етікші болып,
Мектепке түскен бозбала кезде.

Көркем тіл, идеяға толы роман,
Ел-жұрттың болашағы болған арман.
“Қартқожа”, “Ақбілек” пен пьесаларда,
Ұлттық бейне жасалып дараланған.

Ертегі балаларға базарлығы,
Аударған Дюма, Пушкин, Толстойды,
Сын мақала, ғылыми еңбек жазып,
Игерген қайраткер боп саясатты.

Төлтума жеті кітап жарық көрген,
Аударма, оқулықтар және берген.
Жалындаған дарынды жас Жүсіпбек,
Қыршынынан қиылған жаламенен.

Тым қысқа қырық екі жыл ғұмыр кешкен,
Мол мұра қалдырды ол кетпес естен.
Сұлтанмахмұт өлеңін жинастырып,
Хат жазып Мәшекеңмен көп кеңескен.

Ілініп сұрқия заман тырнағына,
Нәубәт болған қазақтың ұлдарына.
Ұлтын сүйген Жүсіпбек “ұлтшыл” болып,
Жете алмады көздеген арманына.

Қосым Тішенбаев

(1844-1932)

Халықтан шыққан даналар,
Болған ғой біздің бабалар.
Болжаған кенді жерлерді,
Қосымдай қайда дана бар?

Екібастың ашқан көмірін,
Арнаған соған өмірін.
Байытып көпес Поповты,
Деровтың тапқан көңілін.

Аралап тау мен жотаны,
Іздеген түсті металлды.
Шөбінен, тастан таныған,
Анықтап кеннің отанын.

Майкөбе мен Шөптікөл,
Көмірі майлы отты жер.
Алтынды өлке Майқайың,
Жосалы үшін төкті тер.

Игілік көрді ел-жұрты,
Иемденіп көмір кенішін.
Ұмытпай халқы біледі,
Ел үшін еңбек еткенін.

Қаныш Сәтбаев

(1899-1963)

Арқада тау біткеннің көріктісі
Баянтау Сарыарқаның кіндік тұсы.
Текшелеп жиып қойған сандық тастар,
Көркінен есеңгірер көрген кісі.

Лақтырып шашу шашсаң сұлу көлге,
Түбінен көрінеді күміс теңге.
Жасыбай, Біржан көлі, Торайғыры,
Сабындыкөл көбігін шашқан күнге.

Көк бұйра қыраттары, тал қарағай,
Кете алмас көрген адам бір қайрылмай,
Шатқалдан сай қуалап аққан бұлақ,
Көлге қуат беретін тамырындай.

Табиғат ерекше бір сый арнаған
Қияға қыран бүркіт ұялаған,
Текше тасты арқары мекендеген,
Қасиет-кие дарыған о заманнан.

Күміс бұлақ, айна көл шексіз жазық,
Ақбет тауы ортада алтын қазық.
Тудырған талай дарын перзенттерді,
Қазақтың маңдайына тағдыр жазып.

Саумалдай самал желі желпіп беттен,
Даланың жұпар іісі жанды елтіткен.
Қажыр-қайрат бойына ұялатып,
Әрбір туған ұланын дарынды еткен.

Сұлу жер, әсем өлке қуат берген,
Ұрпағы кем қалмаған еш өнерден.
Сәтбаев Ғабдул-Ғани жайын айтсақ,
Жасынан тауды кезіп, тасты терген.

Ұлы дала сый еткен данышпаным,
Қандай жұрт мақтан етпес Қаныштарын.
Әлемді білімімен бас идірген,
Дара біткен қазаққа арыстаным

Имантай би зар болып бір перзентке
Ғайыптан түс көреді құла түзде.
Түсінде Қыдыр ата аян беріп,
Қолына ұстатады үш нәресте.

Үшінші арыстандай айбатты ұлан,
Сәуірдің он екісі күні туған.
Елу төртке жасы кеп Имантайдың,
Жүз айналып-толғанған Қанышынан.

Бағына білікті ұстаз кездеседі,
Баланың зеректігін тез сезеді.
Күннің нұрын қуалап жарық іздеп,
Семейге, бала Қаныш жол шегеді...

Басталып содан кейін дүбірлі еңбек,
Халқына қызмет етті жанды тербеп.
Көтеріп шаңырағын Ұлттық ғылым
Еңбегін сіңіреді ол еселеп.

Академик қазақтан тұңғыш шыққан
Жер асты қазынасы сырын ұққан,
Жезқазған, Ұлытаумен, Маңғыстауда,
Геологтың білгірлігі, ерлігі асқан.

Туған жері сақталып жүрегінде
Көтерді Екібасты бір беленге,
Канал салып, Ертістің суын тартты,
Екібас, Қарағанды құба белге.

Алып еді құрылыс шындығында,
Сыймайтын ақыл мен ой ұғымына.
Қаныштай данышпанның батыл ісі,
Бөледі шөлді өлкені жасыл нуға.

Ұлан-ғайыр қисапсыз атқарғаны,
Күн сайын еске аламыз ғұламаны.
Ұлы ғалым игі іс жасап қоймай,
Болжаған, зеректікпен алдағыны

Дарыған туған жердің қасиеті,
Асып-тасып артылған қабілеті.
Кең пейіл, жаны дархан қазағымның
Жұлдызы, текті туған бір перзенті

Маяу Мұса

(1835-1929)

(Мұса Байжанұлының 150 жылдық тойына арнау)

Бұлбұлдай ән төгілкен көмейінен,
Тандантқан дүйім жұртты өлеңімен.
Ту еткен әділдікті, бостандықты
Ер тұлға азаматты көремін мен.

Жеті өнер ер жігітке аздық еткен,
Сен шынар сол өнерге қолың жеткен.
Кек алған қанжар, найза ұстамай-ақ,
Тұсынан дұшпанының өлендеткен.

Өрлігі сай боп келген тұлғасына,
Өнері жеткен тасып бір басына,
Куәсі қос ғасырдың Жаяу ата,
Мұрасы ғасырларға жалғасуда.

Көп көрген, аралаған талай жерді,
Бағалай алмады ел сіздей кенді.
Жүз елу жылдығыңа байғазы боп,
Орнайды ескерткішің басыңа енді.

Жүздесіп Баяныңмен сағынысқан,
Даланды да көресің сағымы ұшқан.
Күміс көл, көк тауыңмен қауышарсың,
Мәрмәр тасқа айналып сағыныштан.

Ал, Баян жырла енді дүлдүлінді,
Ел үшін артық шыққан бір гүлінді.
Қондырып бұтағыңа алдың бүгін
Биікте ұшып жүрген бұлбұлынды.

Сан санлақ түлеп шыққан өңіріңнен,
Даңқыңды өрнектеген өмірімен.
Бір ұлдың ұлылығын тойла, Баян,
Құтты болсын айтамын шын көңілден.
1985 жыл.

Хорлан сәлемдесі

Зуылдаған күндер-ай күміс қанат,
Барады күн батуға енді таяп.
Өткен күннің оралмас белгісіндей,
Жүзігіне үңілді Естай қарап.

Базары жастық шақтың кеткен тарқап,
Өкініш пен қайғыдан жүрек шаршап.
Домбыра шанағында жорғалайды,
Әнді аңсап, Хорланды аңсап, қайран саусақ.

Жол түсіп Маралдыға келді тағы,
Естайдың жер ортаға келген шағы.
Қарсы алып жарқын жүзбен күтті Хорлан,
Самайдан көрінеді шаштың ағы.

Жыр айтылды бірталай Хұсни-Хорлан,
Сүйгенді алған жігітте бар ма арман?
Жақсы күнде табыспай о дариға,
Айырған екі жасты дүние жалған.

Сәлемдеме жеңгейге салды Хорлан,
Құлпырған шәйі көйлек көк торғыннан.
Қымбат адам екен деп мына іске,
Ақкөлде таңданбаған қалмады жан.

Естай Беркінбаев

(1873-1946)

Ақкөлмен Жайылмадай жерде туған,
Бұл Естай жастайынан өнер қуған.
Қаз қонып, аққуы ұшқан, балығы мол,
Тоғыз көлдің суымен бетін жуған.

Естайдың жастайынан жанған бағы.
Есінде нағашы айтқан толғаулары.
Анасы Күлипада әнші еді,
Бойына ұялаған жыр бұлағы.

Ән салған небір ұлы жиындарда,
Аралап әні жеткен қиырларға.
Мәңгілік ғашықтарға дастан болған,
Естай мен Хорланда да арман бар ма?

Өрлеткен әнін көкке Өлеңтінде,
Иен дала, шалқар жатқан кең өлкеде.
Кездесіп Біржан, Ақан, Ыбыраймен,
Ән салған Омбы, Семей, Қараөткелде.

“Жай қоңыр”, “Майда қоңыр”, “Наз қоңыры”,
“Хорланы”, “Сандугашы”, “Юран-айы”
“Бір мысқал”, “Шоң қара ағаш”, “Ашу-пышак”,
Төгілген көмейінен ән маржаны.

Жырлаған жаңа өмірді шабытпенен,
Қарсы алған әрбір таңды үмітпенен.
Естайдың “Хорлан” әні аңыз болып,
Нотамен Ерзакович жазып берген.

Мүше боп Композитор одағына,
Әндері қолданылды операда.
“Хорланы” “Хорлығайын” деп аталып,
Айналды драмалық поэмаға.

Әнші Майра

(1890-1927)

Әнін қосып Исамен, Өміремен
Он үш жастан бұл Майра топқа енген.
Сырнайлатып Кереку көшесінде,
Тәнті еткен талай жұртты өнерімен.

Әнші атағы жайылды дүйім елге,
Талайлар іздеп келді Керекуге.
Арнайы шақыртумен алдырыпты,
Қояндыда өтетін жәрмеңкеге.

Жиырмаға әншінің толған шағы,
Майра әнші атанды Арқадағы.
Ән шығарып жанынан, өзі айтып,
Базары бақытының тарқамады.

Кездесіп Затаевич жазды әнін,
Сипаттап, жеткізді елге сыр мен сәнін
“Майра” әні бар қазақтың ауызында
Біле бер осыдан-ақ әннің мәнін.

Зар заман, талайларды еңіреткен,
Салқыны Майраға да келіп жеткен.
Өлмейтін өнерінің арқасында,
Майра апам әр күн сайын өлеңдеткен.

Шәкен Айманов

(1914-1970)

Торайғыр көл жағасында,
Дүние есігін ашты Шәкен.
Қазағымның киносына,
Асыл нұрын шашты Шәкен.

Оқып жүріп ол Семейде,
Қатысады үйірмеге.
Бойындағы бар дарынын,
Сыйлап кетті дүйім елге.

Мүсірепов Ғабит аға,
Қатты сыйлап берген баға.
Өзі арнайы шақыртумен,
Алдырыпты Алматыға.

Сахнада сомдап актер,
Қобыланды, Қодарды да,
Ақан менен Жамбылды ойнап,
Исатай болып қарады алға.

Қайырымды ағайынға,
Жоғары еді кісілігі.
Баянауыл баурайында,
Талай фильм түсірілді,

Туа біткен талантымен,
Одаққа ерен аты шықты.
Талайларды тандандарған,
Жаны сұлу, рухы мықты.

Көрген сайын әр фильмнен,
Аймановқа тандандым мен.
Мәңгілікке есте қалды,
Өзі ойнаған Алдарымен.

Қасиетін қазағымның,
Жан-тәнімен сезе білді.
Қайран Шәкен дейді қазір,
Сағынғанда ел өзінді.

Жабайхан Әбділдин

(1933)

Туған жері Майтүбек, Май ауданы,
Ғалым болып, ғылым жолын шарлады.
Терең зерттеп философия ілімін,
Шәкірттермен ұлы істерді жалғады.

Лауреат, орден алған қайраткер,
Үш жүздейін еңбек жазып төкті тер.
Депутат боп Парламентте отырар,
Өзіңіздей әз ағалар, тектілер.

Кәукен Кенжетәев

(1916)

Ізін басып Шәкендей ағаңыздың,
Өнердегі орныңды таба білдің.
Талаптыны өзіндей өрге бастап,
Әуелетіп асқақ ән сала білдің.

Жер сұлуы Баянның баурайында,
Айман бұлақ, Торайғыр қойнауында.
Қос талант, екі дарын өсіп жатты,
Қазақтың дара біткен маңдайына.

Мәскеуде оқып өнер үйренеді,
Драма, меңгергені кино өнері.
Қатар ұстап тізгінін әнші, актер,
Кәукендей ағаға кім тең келеді?!

Ер Тарғын, Жалбыр менен Бекежанды,
Князь Игорьь, Руслан, Жанботаны,
Әсем қоңыр даусымен шырқағанда,
Тәнті болып тыңдайсың операны.

Өзі де операны қойды талай
Кинода ойнады роль ол бірталай.
Сыр ақтарды, бірнеше кітап жазып,
Есінде жас ұрпақтың сақталардай.

Атағы бір басынан артылғандай,
Ұлың болсын сүйінер нар тұлғадай.
Кәукен, Шәкен ұшыпты бір ұядан,
Мақтанса, Баянтауы мақтанғандай.

Қуат Әбусейітов

(1925-2004)

Қазақтың киносының ардагері,
Шығарды асқақ өнер алға сені.
Шәкен менен Кәукеннің ісін жалғап,
Өзі де тыңнан соқпақ салған еді.

Баулып сені Павлодар сахнасы,
Ауды саған көрермен ықыласы.
Өнердің өріне өрлеп, қанат қағып,
“Киноактер” атанып, даңқың асты.

Баянның биігінен ұшқан қыран,
Туған жер топырағынан күш дарыған.
Сөйлете білдің қазақша, тілін тауып,
Келген кино біткенді тысқарыдан.

Жөргектегі сәбиді қолына алып,
Мәшһүрдің ат қойғаны еліңе анық,
Көрсін деп келер ұрпақ, Баянтаудың,
Суретін кино бетіне кеттің салып.

Жұмат Шанин
(1892-1938)

Баянтау талант тұнған алтын бесік
Желтауда Жұмат туған ашып есік.
Аралап қасиетті топырағыңды ,
Тұрады сиқырлы бір самал есіп.

Баяндай қасиетті жерде туып,
Омбыға барған Жұмат арман қуып.
Бағына қарай кез болып, Сәкен аға,
Түсті өнер жолына белді буып.

Жат елде ұмыт болып жалғыздығы,
Жарқырап қарсы алдынан таң жұлдызы.
Семейге пароходпен келді Жұмат,
Елінің тартты ма екен, дәмі-тұзы?!

Бойында өр талаптың оты шалқып,
Семейдегі театрда беделі артып,
Ат басын бұрды Жұмат Оңтүстікке,
Өнер, білім-байлық жоқ бұдан артық.

Оқырман өзі аңғарар жыр астарын,
Саралап айту қиын, рас бәрін,
Қазақтың сахнасының ең төрінде,
Отыр бүгін ағамыз-Жұмат Шанин.

Қамар Қасымов

(1893-1966)

Торайғыр көлі, қасиетті сенің бұлағың,
Сондықтан болар өнерлі барша ұланың.
Алланың өзі аспаннан нұрын жаудырып,
Жасаған шығар дарынның сенде тұрағын.

Әнші де, күйші, ақын да шыққан өзіңнен
Таланттың нұры тауыңнан нұр боп төгілген
Шебер де шықты, домбыра, қобыз жасайтын,
Он саусақтан өнері гүл боп өрілген.

Жасаса Қамар аспаптың алуан түрлісін,
Алмасын қайтып басқалар оның үлгісін.
Мәскеу мен Питер, Алматы мұражайында
Көресің барсаң аспаптың көркем нұрлысын.

Шертілген күймен, тербеген бойды өсерлі ән,
Думанның көркі, тойдың сәні қашаннан.
Қамардай сірә, шеберлер бүгін бар ма екен?
Домбыра барма, хас шеберлер жасаған?!

Қошмұхамет (Қошке) Кемеңгеров
(1898-1937)

Баянның бір ұлы бар Қошке атты,
Жасынан әйгілі елге азаматы.
Он жеті жасар қазақтың жазғандарын,
Газет пенен журналдар басып жатты.

Әлеуметтік теңсіздік тақырыбы,
Жазғаны әйелдердің ащы мұңы.
Қошкенің қаламынан туындаған,
Алғашқы “Қазақ-орыс” төл сөздігі.

Айыптап күштілердің езгілігін,
Жұмсады ел мүддесіне бар білімін.
Қазақтың тарихына шолу жасап,
Көтерді мәртебесін өз тілінің.

Болғанда әкем Кемеңгер, атым Қошке,
Жетемін дегеніме, ерте-кешпе.
Дейді екен Баянтаудың ақиығы,
Ардақтап елі бүгін алады еске.

Ләзиза Серғазина
(1908-1982)

Айдыны Ақ Ертістің шарайналы,
Өнші етті, ақын етті талайларды.
Туғанда Ләзизадай дарын қызы
Ақсудың атқан таңы арайланды.

Кереку кеудесінен құс боп ұшқан.
Жасынан өлең сөздің мәнін ұққан.
Мақтаныш етеміз біз апамызды,
Қыздардан журналист ол алғаш шыққан.

“Жетісу”, “Социалистік Қазақстан”,
“Әйел теңдігі” журналы жолын ашқан.
Аудармашы, қайраткер, әрі ақын
Өнерімен еліне нұрын шашқан

“Қасиетті махаббат” дастаны бар,
“Ақша бұлтта” өлең сөз асқары бар.
Оқыған “Қазақстан әйелдерін”,
Қанша сырлас, пікірлес достары бар.

Зейтін Ақышев

(1911-1991)

Жаяу-жалпы кіреге еріп барды да,
Бір-екі жыл білім алды Омбыда.
Он үш жасар ерте есейген жас түлек,
Баян жаққа, қайтты өскен ортаға.

Ұстаз болып еңбек жолын бастаған
Алматыдан бірақ шықты баспадан
Мұғалімдер газетінде басқарды,
Драматург, аудармашы, жас қалам

Тұңғыш өлең “Ағаш үй” деп аталды,
Газет қолда, жас жүрегі от алды.
Талапкердің бағын ашып осы өлең,
Үлкендерден қолдау естіп, бата алды.

Жазды Зейтін әңгіме де, повест те
“Жаяу Мұса” романы әлі есте,
Баянауыл ауданының тумасы,
Тұр асқақтап бүгін биік белесте.

Дихан Әбілов

(1907-2004)

Табиғат тұла бойға берген дарын,
Мойылды бұлағында туған ақын.
“Әулие бұлағы” деп аталады,
Бұрылып, өткен-кеткен су алатын.

Баяннан орысша оқып білім алған,
Семейде бұл оқуды жалғастырған.
Шідерті болысында хатшы болып,
Нәсібін теріп жеген алыс қырдан.

Басталды ақын өмірі жел өтінде,
Тағдыр өзі-алатын, беретін де.
Талпынып Дихан алғаш тартты қалам,
Баянның “Ленин туы” газетінде.

Аспирант боп майданға аттанады,
Келген соң талай істі атқарады.
Өлеңмен роман да повесть жазып,
Өлеңі жүректерде сақталады.

Өз елін асқақтатпай тұра ма ақын,
Көтеріп туған жердің атақ- даңқын.
Торайғыров туралы роман жазып,
Ауылының көрсетті тұрмыс-салтын.

“Шалқыма”, “Мұңсыз Мариям”, “Майданбегі”,
“Алтай жыры”, таңдаулы өлеңдері.
Ерен еткен еңбектің белгісі ғой,
Кеудесінде жарқырап ордендері.

Кітабы шет тілдерде жарық көрген,
Өзі де ғасыр жасасқан туған елмен.
Дихандай асыл баба тудырған ел,
Бәйгесін бере қоймас мәңгі өнерден.

Қалижан Бекхожин

(1913)

Қалижан Павлодардың төл тумасы,
“Орман қызы” алғашқы поэмасы.
Республикалық байқауда жүлделі боп,
Өнердегі болды ол жолдың басы.

Майдангер жырға қосты отты жылды,
Тамызып жырларында өткір тілді.
“Александр Невский”, “Жиырма сегіз”,
Лирикалық әндер де сонда туды.

Жыр етті жұмысшыны, еңбеккерді,
Өлеңге арқау етіп төккен терді.
Мариям Жагорқызын үлгі етіп,
Ұлт достығын әсерлі жырлап берді.

Арнады әнін, жырын балаларға,
Көңіл бөлді Қалижан аудармаға.
Халықтың жазушысы атағы бар,
Ризамыз бізде осындай ағаларға.

Мұзафар Әлімбаев

(1923)

Он бес жастан өлеңге қанат сермеп,
Келеді әлі талмай қалам тербеп.
Маралдының Мұзафар ақиығы,
Өмір бойы өлеңнен салған өрнек.

Хорландай аруы бар елі дастан,
Шуағын Маралдыға төккен аспан.
Талпынған жас қыранға Мұзағадай,
“Қызыл ту” газеті алғаш бетін ашқан.

Сұрапыл соғысты да бастан кешіп,
Қаламын тастамаған, белді шешіп.
Оралған соң есен-сау отанына,
Өлеңнің майданында желдей есіп.

Алпыс төрт төлтуманы жазған ақын,
Аударма өз алдына бір-бір алтын.
Жас жеткіншек балаға өлең арнап,
Болашаққа жолдаған жырын жарқын.

Жүз сексен ән мәтінін жазған аға,
Ешбір ән жете алмайды “Маралдыға”
Қазақтың ауылының ән ұраны,
Айтатын әркім жерін сағынғанда.

Атасы “Пионер” мен “Балдырғанның”,
Балалар ең бастысы жырларының.
Поэма, мақал- мәтел, эссе жазып,
Өлеңмен түйіп берген бар арманын.

Иса Байзақов

(1900-1946)

Ертісте “Үлгілідей” құт мекенде,
Исадай ақын келген дүниеге.
Балалық шағы өткен қиындықпен,
Жақсылық бұйыра ма қу кедейге.

Томск қаласында шахты қазған,
Құйтырқы заман еді әбден тозған.
Теңсіздік тақсіретін жырға қосып,
“Бала ақын” атанып топтан озған.

Бір жылы той өтеді Павлодарда,
Тақырып беріледі ақындарға.
Сол тойда таңдайынан өлең саулап,
Исаның даңқы жетті бар аймаққа.

Кейіннен оқу іздеп Семей барды,
Актерлік, әртістікті қалап алды.
Драма үйірмесі жастарымен,
Шығыстың талай жерін аралады.

Зайсан, Қалба, Марқакөл, Тарбағатай,
Исаның мәңгі есінде қалды Алтай.
“Құралай сұлу”, “Алтайдың аясында”
Дастандардың желісін тапқан солай.

Сауық кеште өрледі өнерімен,
Суырып салған ылғи өлеңімен.
Қазақтың театрынан тұрақ тапты,
Кездесіп өнердің кен кемелімен.

Әміре, Серке, Елубай, Құрманбектер,
Қалибек, ылағи өңшең асыл тектер.
Исада осылармен бірдей жүріп,
Ұлттық театр негізін қалап кеткен.

“Ақбөпе”, “Кавказ”, “Алтай аясында”,
Сөзіне “Құралай сұлу” тоясың ба.
“Желдірме” кейінгіге үлгі болған
Өлеңнің Иса жүрді қиясында.

Ақындық, әртістікті тізгіндеген,
Исадай төкпе ақынды кім білмеген.
Дарынды, зерек ұлды мақтан тұтар,
Сағынып, ел жүрегі елжіреген.

Сәбит Дөненбаев
(1894-1933)

Сәбиттің туған жері Ақсу маңы,
Дәлірек айтсақ егер төртінші ауыл.
Шыр етіп дүниеге келген жасқа,
Басталды төрт жылдан соң жаңа ғасыр.

Бітіріп Павлодардан медресені,
Ауылға мұғалім бол оралады.
Патшаның жарлығымен окоп қазып,
Қолына қайла, күрек тағы алады.

Семейде оқу оқып, білім алды,
Дарыны білімімен арайланды.
Халқының әлеуметтік тіршілігін,
Айтуға өлеңімен жанын салды.

Жырына ескі өмірді арқау етті,
Келмеске ол феодалдық дәуір кетті.
Кезеңін жырлап кеңес заманының,
Өзі туған ортаға нұрын септі.

Таяуда атап өтті жүз жылдығын,
Ұмытсын елі неге туған ұлын.
Отыз жеті жас жасап аты шыққан,
Сәбиттің біз де айтайық ұлылығын.

(2004 жылы Ақсу қаласында 100 жылдық тойы салтанатты түрде атап өтілді)

Ахат Жақсыбаев
(1940)

Павлодардан аяқтап он жылдықты,
Білмекке еңбек етіп бар шындықты.
Екібастұз шахтасында жұмыс істеп,
Алуға терең білім көп ынтықты.

Жолын қуып алдыңғы ағалардың,
Жүзеге асырды ол бар арманын.
Игеріп журналистік мамандықты,
Паш етті жарқын ісін замандастың

“Бозарал”, “Қайырлы таң” повестері,
Екібастұз кенші өмірін өрнектеді.
“Егес”, “Бөгет” аударып романдарын,
Ахатты орыс жұрты құрметтеді.

Жастар мен әдебиет газеттері,
Шындады, жас дарынды шеттетпеді.
Әдебиет майданында біздің жерлес,
“Жұлдызға” сіңірген көп еңбектері.

Мұбарак Жаманбашинов
(1924)

Железинка ауданында,
Бар Тәттімбет ауылы.
Топырағы құнарлы жер,
Өскен тал мен қайыңы.

Балалардың төл ақыны,
Мұбарактай аға елі.
Жасқа айтар мол ақылы,
Біздің ағай өнер кені.

Алғаш рет “Айна бұлақ”,
Шықты өлеңдер жинағы.
Содан бері таудан құлап,
Жыр бұлағы тулады.

“Ертіс лебі”, “Менің інім”,
“Батыр ұстаз” поэмалар.
Өлең, жұмбақ, ертегі мен,
Дастан, мысал, жаңылтпаштар.

Шағында да сексен асқан,
Таппай тыным еңбек еткен.
Жинап елдің шежіресін,
Мол тарихты жария еткен.

Осындай бір ағай бар деп,
Мен ағамды мақтан етем.
Жақсы ағаның салған ізі,
Ұрпақтарға дастан екен.

Қалмұқан Исабаев

(1925)

Құт қонған Баянауыл топырағында,
Қалжа берген жас сәби Қалмұқанға.
Марқа пісіп, сар қымыз сапырылып,
Тамыз айы тамылжып тұрған шақта.

Қатысып Ұлы Отан соғысына,
Тоғыз жыл қызмет еткен Армияда.
Запасқа шыққаннан соң бетті бұрды,
Біржола әдебиет майданына.

Сол кезде қанат жайды зор құрылыс,
Ертістен канал тарту болды үлкен іс.
Қыратқа Қарағанды қаласына,
Жеткізу суды бұрып, бір қиын іс.

Қалмұқан танысты сол жобаменен,
Жаяулап сапар шекті арнасымен.
Он екі жыл бойына қалам тербеп,
Кітап жазды, очерк, мақаламен.

Көтеріп тың тақырып жазған талдап,
Пішенбаев Қосымға кітап арнап.
Екібастұз көмірін ашқан жанның,
Өткізген өміріне терең бойлап.

“Айқыз”, “Сұңқар самғауы”, “Бетпе-беті”,
“Өткелде”, “Өрде”, “Арна” көпке жетті.
Жыл сайын бір кітаптан жазды аға,
Қаншама ел өмірін әңгіме етті.

Асырып Абайдың да аруағын,
Еліне немістердің жыр сыйладың,
Мәрмәр тасқа қашатып "Тау қалғыпты",
Достықтың туын тігіп той тойладың.

Белгісі шексіз еткен адал еңбек,
Қияға келесіз сіз қанат сермеп,
Кеуденіз толған орден, медальдарды
Қосамыз ән мен жырға жүрек тербеп.

Қуандық Мәшһүр Жүсіпов

(1941)

Атақты Мәшһүр Жүсіп немересі,
Бақ боп қонған атаның өнегесі.
Ғалымдық, жазушылық қатар біткен,
Шабыттың шаақып асқан кенересі.

"Бір әйелдің өмірі", "Армандастар",
Повестер, әңгімелер, жазған дастан.
Ғылыми еңбектері бір-бір төбе,
Ұстаздық қызметі де жұрттан асқан.

Жолын қуып жақсы әке-аталардың,
Ғылымға бетін бұрды боталары.
Ұл-қызы кандидаттық түгел қорғап,
Мәшекең биіктеді жоталары.

Аманжол Шамкенов

(1927-2004)

Ақын келген дүниеге,
Асау Ертіс жағасында.
Ұзақ жылдар еңбек етіп,
Берген халқы бағасында.

Кітап жазып қырық шақты,
Сол өнерден бақыт тапты.
Меңгерген ол сан-саланы,
Драматург, прозашы.

Студенттің сырын жырлап,
Шығарған ол етіп жинақ,
Өлеңменен роман жазып.
Поэмалар туған тулап.

Әңгіме арнап балаларға,
Туған жерін жырға қосқан.
Түрлі-түрлі қойылымын,
Театрларда халық тосқан.

Тың туралы қалам тербеп,
Өз өлкесін дәріптеген.
Аманжолдай ақын аға,
Көшті өмірден, ғайып-ерен.

Рамазан Шоқтаров

(1935-2000)

Берекелі күзде туған,
Алып бірге ырысын.
Қара сөздің жүйрігісің,
Романның асқан пірісің.

Французша білім алып,
Талай тілді меңгерген.
Қалам алып, журналист боп,
Мамандығы өзгерген.

Ертісінің перзенттерін,
Повесіне енгізген.
Екі-үш жылда роман жазып,
Елге еңбегін сіңірген.

“Жер үлгісі”, “Ғасыр наны”,
“Бақыт” пенен “Тұлпар сыны”.
“Терістіктің шұғыласы”,
“Сусамырдай” романы.

Бәрінен де биік тұрған,
Ерке Ертісі мұхит құйған,
Халқы бірақ ерте айрылды,
Осындай бір маңдайлы ұлдан.

Белгібай Шалабаев

(1911-1990)

Баянның бір түлегі бұл Белгібай,
Атына, атақ-даңқы, білімі сай.
Дайындап талай дарын журналисті,
Жасаған туған жерге бұл сыйындай.

Декан болған, кафедра басқарған,
Жазушылық жүрегінде басты арман.
Повестері, әңгімелер жинағы
Кітап болып шығып жатты баспадан.

Мол мұра ол жасаған аудармасы,
Әдебиет тарихының жылнамасы.
Студентке оқулық арнап жазған,
Ғылыми толып жатыр мақаласы.

Ұлы Отан соғысының ардагері,
Кеудесінде жарқырап ордендері.
Еңбек сіңген Одақтың мұғалімі,
Туған жердің сүйікті ақтангері.

Зейін Шашкин

(1912-1966)

Зейін десе зейінді туған ұлан,
Бітірген институтты Москвадан.
Ақындық шеберлігін ұлы Абайдың,
Зерттеумен, сын жазумен шұғылданған.

“Таң атты”, “Тоқаш Боқин”, “Темір қазық”,
“Теміртау”, “Өмір тынысы” роман жазып,

“Сеніммен”, “Дархановтай докторы бар,
Бұлардың әрқайсысы бір-бір алып.

Тарихи тақырыпты қолға алған,
“Теміртауда” кен қазып, завод салған.
Ғылым мен техниканың жетістігін,
“Сенімдей” романында баяндаған.

Бірнеше пьеса жазып аты шықты,
Тілі бай оралымды, сөзге мықты.
Проза әлемінде қалып қоймай,
Меңгерген жас кезінен ақындықты.
Шығарған және жазып оқулықты.

Нұтфолла Шәкенов

(1928-1983)

Нұтфолла туған Ақсу ауданында,
Арманын жалғап жастық арманына.
Жасынан өлең жазып көзге түсті,
Оқу оқып жүргенде Алматыда.

Жиырма жыл Қызылордада ұстаз болды,
Әдеби мұрасы өсіп, білімі толды.
Журналистік өмірге бетін бұрып,
Ақпарат әлеміне ашты жолды.

“Біздің жыр”, “Жүрек сөзі”, “Орамалы”,
Кім білмейді “Айгүлдей” поэманы,
Жүзден асқан әндерге мәтін жазып,
Өлеңі жүректерден орын алды.

Серік Шәкібаев

(1926)

Павлодар қаласында туған Серік,
Көркейтті Шығыс елін көшіп келіп.
Жауапты қызметпен бірге атқарды,
Әдебиет майданына еніп берік.

Роман, повестері жарық көрген,
Жүрсе де біраз жырақ туған жерден.
Қасиетті топырағыңнан айналайын,
Осындай ұл туғызып, зейін берген.

Қабдыкәрім Ыдырысов

(1928-1978)

Ақтоғай ауданынан түлеп ұшқан,
Көңілі ашық еді күнді құшқан.
Еліне сәлем жолдап жіберетін,
Туған жерін сағынып, ұшқан құстан.

Ерке өскен ерке Ертістің жағасында,
Ғашық боп, сағым тұнған даласына.
Қанат байлап жіберген өскен елі,
Дарынды, зерек туған баласына.

Павлодарда бастаған еңбек жолын,
Таныған сол кездерде оң мен солын.
Отыздай үлкен-кіші кітап жазып,
Арнаған әдебиетке аз ғұмырын.

“Жазушы”, “Жалын” атты баспаларда,
Өнеге-үлгі болған басқаларға.
Мәтінін жазып әсем әуендердің,
Өзі дағы ән салған асқақ аға.

Аударып тұлғалардың өлеңдерін,
Алғысына бөленді өрелі елдің.
Аз ғана жасаса да саз жасаған,
Бақыл бол, асыл аға кемеңгерім.

Қадыр Тайшықов

(1900-1937)

Баянның Қадыр аға бір баласы
Біледі оны елі, сай-саласы.
Жасынан білім қуып Ташкент барған,
Отыз жеті жыл жасап айналасы.

Әдеби қызмет етті газеттерде,
Ұмытпай туған елін жүріп шетте.
Мемлекеттік баспада редактор боп,
Пайдасын тигізіп еді қалың көпке.

Лақап атпен жазады фельетонды,
Талайлар өзін танып, қорқып, тонды.
Ән шығарып, жанынан күй шығарып,
Үн парактың кезінде жүзі толды.

Алланың нұры жауған жерден өнген,
Білім ап Павлодардай ардақты елден.
Құрметтеп шығармасын жастар оқып,
Айтады аңыз қылып көзі көрген.

Сәлкен Сұлханбердин

(1914-1986)

Баянның Жаңажолдай ауылында,
Жоталы таулы өлкенің бауырында.
Дүниеге Сәлкен атты балғын келген,
Денсаулық ұсынуға қауымына.

Оқып, біліп түйгенін жазып кеткен,
Дәрігерлік салада еңбек еткен.
Ғылыми еңбек қорғап, доцент болып,
Жазушылық дарыны қоса біткен.

Кітабы бар ”Мақал-мәтел, нақылдар”,
“Денсаулықты ойла” деген ақыл бар.
Шопан үшін қойын дәптер шығарып,
Өсімдіктің дәрулігін мақұлдар.

Асырып туған жердің абыройын
Жұмсаған игілікке ақыл- ойын
Қабыл ал, еңбек сүйгіш жақсы ұлдың
Өздеріңе арнаған, халқым сыйын.

Мамын Әшірбеков

(1890-1973)

Момынды әлдилеген Баян жері,
Тербеткен бесігінде шалқар көлі.
Жасынан ән мен күйге құмар болып,
Туа біткен ақындық қасиеттері.

Ауызекі шығарып айтқан өлең,
Өлең десе көңілі елеңдеген
“Пернедегі термелер”, “Кербез дала”,
Өлеңдер жинақтары жарық көрген.

Туған жерін жырына қосқан ақын,
Өлеңіне тәнті боп алыс-жақын.
“Белестер” мен “Ақселеу” жинағында,
Жырлаған саятшы-аңшы табиғатын.

Нұрлыбек Баймуратов

(1887-1969)

Ақындық, әншілік пен қатар жүрген,
Ескіше, жаңаша да оқи білген.
Иса, Нартай, Төлеудей ақындармен,
Айтысып, абыроймен топқа кірген.

Қаһарман Тоқтаровқа дастан жазған
Дастанды “Ер Төлеген” деп атаған.
Ауыз екі айтылған ән мен жырды,
Жазып ал, үлгілерін жинақтаған.

“Қанды жорық”, “Қазына” кітап болды,
Нұрлыбекке халқының көңілі толды,
Ән өнерін биікке шарықтатып,
Кейінгі жас ұрпаққа ашты жолды.

*Нұрлыбек туған Бесқарағай ауданы бұрын Павлодар облысына қараған.

Қали Байжанов

(1877-1966)

Қазақтың саз өнерін дәуірлеткен,
Әнімен көңілдерді көктем еткен.
Жарылғапберді ұстазы Байжановтың,
Өлеңі Сарыарқаны дүбірлеткен.

Ән салса, көл толқыған, тау жаңғырып,
Кеткендей дауыл соғып, нөсер құйып.
Біржан сал, Ақан сері, Жаяу Мұса,
Әндерін орындаған көңілі сүйіп.

Жасында Екібастұзда көмір қазған,
Желтауда тау қопарып, тас қашаған.
Өнердің құдай берген арқасында,
Халықтың әртісі деп атақ алған.

Қатысып онкүндікке Мәскеуде өткен,
Аспанға әсем үнін әуелеткен.
Қалидың әншілігін естіген жұрт,
Құлақ түріп, танданып, елең еткен.

Жарылғапберді Жұмабайұлы

(1851-1914)

Баянтау тегін емес Арқадағы,
Әр тасы әуелетіп ән салады.
Күмбірлете күйі шертіп, көк терегі,
Әуезді саз күн нұрын қарсы алады.

Қосылып сыр шертеді қамыс-құрақ,
Сылқылдап, мың бұралып күміс бұлақ
Бетеге, қалың көде, жусан-изен,
Әуенге егіледі көзін шылап.

Сызылтып, сыңсып аққу көлдерінде,
Бұлбұлы, бозторғайы белдерінде.
Арқардың дүбірлеген тұяғымен,
Бейне оркестр ойнайды жер бетінде .

Осындай нұрлы өлкеде туған еді,
Әншілердің саңлағы Жарылғапберді.
Қасиетімен сусындап өскен жердің,
Соңынан түлеп ұшқан шәкірттері.

Табиғат аямай-ақ берген сыйын,
Өнердің меңгеріпті ойы-қырын.
Сазгер, ақын, палуан, сері жігіт,
Сеуіпті мұсылманшылық тағы нұрын.

Ән биігі “Топайкөк”, “Шама”, “Ардақ”,
Баянның саз өнері дейді ардақтап.
Киелі топырақтан ұшқан әуен,
Қазақтың жүрегінде тұр қонақтап.

Құдайберген Әлсейітов

(1884-1933)

Ән салған домбырамен Құдайберген,
“Салған әні халқына ұнай берген”.
Ортаға шыға келсе тілін безеп,
Дүйім жұрт елең етіп, тындай берген.

Туған ол Железінка ауданында,
Жері сұлу табиғат аумағында.
Суырып салма ақын, әнші жігіт,
Атанған он жасынан ақын бала.

Көмейіне ұя сап, ән мен өлең,
Күмбір қағып төгілген кеудесінен.
Өлеңді өзі айтқан, ән шығарып,
Кетпестей айтқан әні ел есінен.

Аралап Павлодарды, Ақмоланы,
Көкшетау, Семейде де ән салады.
Қараөткел, Қояндыда өлең айтып,
Жәрмеңкеге келген ел таң қалады.

Белгілі Құдайберген термелері,
Желдірме, хас жүйріктей кермедегі.
Хадиша қыз, Ыбыраймен айтыстары,
Өзіне абырой-атақ берген еді.

Жабай Тоғандықов

(1889-1978)

Төрт жасынан таныс боп Қалименен,
Бойына жастайынан дарыды өлең.
Жаңғыртып тау мен тасты ән салғанда,
Тындаған қашқан елік, аққан өзен.

Көмір қазған Екібас шахтасында,
Қатал патша не қылсын, мақтасын ба?
Окоп қазып, Ригада жүргенінде,
Қара жұмыс Жабайға батпасын ба?

Оралып Павлодарға келген кезде,
Мүше болып кіреді үйірмеге.
Жұмат Шанинге ерген өнерлі өрен,
Танылды көп ұзамай дүйім елге.

Еңбегі сіңген әртіс ол атанған,
Жүзден аса қазақтың әнін салған,
Бір орнында тұрмайды бұл дүние,
Өзі өлсе де өнері артта қалған.

Байғабыл Жылқыбаев

(1896-1977)

Аксудың Күркөл деген ауылында
Ертістің оң қапталы, бауырында.
Дүниеге Байғабылдай әнші келген,
Паш етіп өз өнерін қауымына.

Дос-жар боп Майра менен ата-анасы,
Думанға толы болған айналасы.
Ән үйреніп Майрадай әпкесінен,
Күркөлдiң әнге тұнған сай-саласы.

Актер, әнші, режиссер бір басында,
Басқарған театрды ол жиырмаасында.
Әдемі, биік шырқар дауысымен,
Ән қанатын қақтырған Арқасында.

Жеткізген бізге Естай, Ғазиз әнін
Өрнектеп, Біржан сал мен Ақан сәнін,
Өзі де ән шығарып, тарту еткен,
Өнерпаздар айтып жүр “Домбырасын”

Ойнаған “Айман-Шолпан” пьесасында,
“Қыз Жібек”, “Еңлік-Кебек” бәрі осында.
Өнерін жалғастырған Шолпаны бар,
Павлодар театрының ордасында.

Шахан Мусин

(1913-1999)

Май ауданы , Үлкен Ақжар төрінде,
Шахан Мусин келген екен өмірге.
Еңбек сіңген, халық әртісі атанып,
Жастайынан қанат қаққан өнерге.

Негізін сап Семейдегі театрдың
Туған елдің мәртебесін асырдың.
“Айман-Шолпан”, “Еңлік-Кебек”, “Шұғаны”
Жаршысы етіп жиырмасыншы ғасырдың.

Алматының театрына шақырып,
Жүре берді талантқа нұр шашылып.
Сахналап талай бейне жасады,
Әктер бағы сом бейнеде ашылып.

Бірнеше рет кинода ол ойнады,
Төле бидей асылды да сомдады.
Мәскеудегі он күндікке қатысты,
Естен кетпес күндер еді-ау сондағы.

Ақын жанды дархан еді жүрегі,
Туған елі ер еңбегін біледі.
Қанша қиыр кетсе дағы жерінен,
Еліменен бірге болды тілегі.

Мақпуза Байзақова

(1926-1988)

Төкпе ақын елінің сүйіктісі,
Композитор, әктері, әрі әншісі.
Исадайын майталман сал-серінің,
Мақпуза еркелеткен сұлу қызы.

Қазақтан тұңғыш шыққан актриса,
Шарбану сүйген жары дарынды Иса.
Осындай қос саңлақ әлпештеген,
Актриса, педагог бұл Мақпуза.

Дәріс алған бишілер мектебінен,
Балерина буыны бүктетілген.
Мемлекеттік опера театрында,
Баурады барша жұртты өнерімен.

Сомдады талай-талай басты рольді,
Талантын Мақпузаның елі көрді.
Айсұлу, Баян сұлу, Қарлығаны,
Аңыздардан тірілтіп алып келді.

Педагог боп, соңынан шәкірт ерткен,
Мейірімі көп еді елге сепкен.
Исадайын ақиық әкеге арнап,
Кітап жазып, өмірін жыр ғып өткен.

Жалғаған ата-ананың ақ арманын,
Мақпузадай асылға ән арнадым.
Аруағы Исаның қолдасын тек,
Ұшырған жүрегімнен жыр жолдарын.

Қапиза Әбуғалиева

(1926)

Ән тулаған Ертістің толқынында,
Белгілі әнші Қапиза туған сонда.
Педколледж бітіріп Павлодардан,
Арман қуып аттанды Алматыға.

Сырнайменен сызылтып әнге салды,
Майраның сіңлісі деп атак алды.
Қазақконцерт әншісі болып жүріп,
Бірталай шет елдерді аралады.

“Алтын медаль” алған Неру қолынан,
Жалғыз әнші, жұлдызы туған оңынан.
Өз халқының әніменен шектелмей,
Ән әкелген, өзі барған жағынан.

Қытай барған, Үнді, Монгол еліне,
Сапар шеккен Достастықтар жеріне.
Еңбегінің арқасында құрметпен,
Кеуде толды медальменен орденге.

Суат Әбусейітов

(1929-1992)

Жалғастырып ағалардың,
Өнер жолын бастаған.
Актер болу, әнші болу,
Суатқа да басты арман.

Арман қуып Алматыға,
Сапар шекті жас ұлан.

Оза шауып, алға шығып,
Өзі құрбы жастардан.

Екі жарым мыңнан астам,
Айтсақ романс, ариясын.
Әсем әнмен әлдиледі,
Тербеп қазақ радиосын.

Алтын қорда сақталған ән,
Игілігі халқымыздың.
Суат аға жүзіп өтті,
Әннің шалқар дариясын.

Болгария, Алмания,
Монголия, Чех жерінде.
Қалықтады қазақ әні,
Оған ешкім тең келмеді.

Суат десе, Суат еді,
Әннің таза мөлдірі еді.
Суат барда жақсы әнге,
Тыңдаушы жұрт шөлдер ме еді?!

Шапық Шөкин

(1912-2004)

Баянның Шапық аға бел баласы,
Академик атанған ел данасы.
Жоқшылықтың тартса да зарын өзі,
Інісін дұрыс жолға салды ағасы.

Жоқшылықта жол тартты білім іздеп,
Ташкентке, Орта Азия қаласына.
Шапықты жуан тұқым ұрпағы деп,
Тап болды бір белсенді наласына.

Қайсар жігіт, қайратты ер жүректі,
Өзі қалап комсомол тобына өтті.
Жалғастырып оқуын Омбы барып,
Ақыры дипломға қолы жетті .

Іленің суы менен қорын зерттеп,
Қапшағай бөгеніне сіңірді еңбек.
Сібірдің өзендерін бұру жайлы,
Ғылыми еңбек жазды қалам тербеп.

Қарағанды Ертістің суын татты,
Пайдаланды еліміз зор қуатты.
Энергия көздерін зерттеп ғалым,
Тоқтатты Алматыда селді апатты.

Әйгілі академик атанғаны,
Сәтбаев ісін алға апарғаны.
Сексен төртке келгенде Шапық аға,
Атанған еді “Халық қаһарманы”.

Еңбегі екі жүздей ғылымдағы,
Талай жылдар марапат бұйырмады.
Қиындықты әрқашан жеңіп шығар,
Шапықтай Баянтаудың өр ұлдары.

Әбікен Бектұров

(1901-1985)

Бұл Баян әйгіленген ұл-қызымен,
Әбікендей жап-жарық жұлдызымен.
Игеріп химияның сырын ұққан,
Табиғат сомдап берген нұр жүзімен.

Әбікен білім іздеп Омбы барған,
Институтты сол жерде тәмәмдаған.
Ғылымға жастайынан бетін бұрды,
Білім алу талайға болған арман.

Жүзден астам ғылыми жазған еңбек,
Тыңайтқыш, тұз жөнінен қалам тербеп.
Профессор, атанып академик,
Шықты ғылым шыңына құлаш сермеп.

Көтеш Райымбекулы

(1745-1818)

Үш жүзге ақындықпен аты шыққан,
Жасынан өлең сөздің сырын ұққан.
Көп тартып кедейліктің тақсиретін,
Басынан күн болмаған бұлт айыққан.

Өлеңмен өрнектеген бар шындықты,
Қарсыласын астарлы сөзбен ұтты.
Шешендік дара біткен қасиеті,
Болған жоқ нақыл сөзге одан мықты.

Өлеңдері мазмұнды, мағаналы,
Ел-жұрты оны ұмытпай бағалады.
“Абылай, Ботақанды сен өлтірдің”,
Деп ханды да өлеңмен жазалады.

Айтыста аты шығып болды мәлім,
Қисынын, қиыстырып сөздің мәнін.
Ауыз екі өлеңін ел жадында,
Сақтаған құйма құлақ дарындарым.

Көш басшы, поэзия тұңғышындай,
Өлеңі бізге жеткен жыл құсындай.
Осындай дара туған бабаларға,
Жөн болмас сырт қалуым жыр ұсынбай.

Қобылан Бөрібайұлы

(1760-1840)

Арқада Бөрібайдай болған ақын,
Ұстаған ақындықтың берік салтын.
Өнерге жастайынан баулып қосқан,
Баласы Қобыландай асыл затын.

Табылған бір басынан мың сан өнер,
Құйылған таңдайынан сыршыл өлең.
Сегіз қырлы, бір сырлы, жырау, әнші,
Бармағынан бал тамған күйші ерен.

Бұхарды, Шал ақынды ұстаз тұтқан,
Өзі де болған сері, бөлек жұрттан.
Үкілі домбырасы күмбірлеген,
Өн бойы жаралғандай ән мен жырдан.

Сақау Мәукеұлы

(1798-1875)

Баянда Майөзектей болған мекен,
Сақау ақын сол жерде туған екен.
Ақынның тоғыз өлең, бес айтысы,
Жатталып ауыз екі бізге жеткен.

Айтыста өткір тілді шешен болған,
Шыншыл ақын, айтпаған сөзді жалған.
Тоғжан мен Сақау ақын айтыстарын,
Ұлы Мұхтар жоғары бағалаған.

Айтысқан Жанақ, Сәти, Жәмшібаймен,
Үстемдікті өтіпті қамшылаумен.
Торайғыров Шәймерден, Мәшһүр Жүсіп,
Жеткізген өлеңдерін қол жазбамен.

Жапар Құттыбайұлы

(1828-1907)

Жапар өлең шығарған он жасынан,
Әншілік ауылымен қоңсы қонған.
Домбыраны үйреткен ақын Сақау,
Өнері арнасынан асып толған.

Айтыста тапқырлығы басым болған,
Күй шығарып, бірталай дастан жазған.
Олжабай батыр жайлы айтқан толғау,
Сегіз сері жоқтауы бар сақталған.

Арабша оқып, жазып хат таныған,
Өлеңмен қоса өзі ән шығарған.
Суырып салма ақын ақиығы,
Осындай жайсаң шыққан бұл Баяннан

Садуақас Шорманов
(1850-1927)

Шормандай атасының бауырында,
Өскен екен ол Баян ауылында.
Жалдамалы мұғалім дәріс беріп,
Түсіпті ойдағыдай гимназияға.

Садуақастың ақындықпен аты шыққан,
Таймаған қайырымдылық, адалдыктан.
Қазақтың данышпаны ұлы Абайдың,
Жырларынан үйреніп, пірі тұтқан.

“Айқапқа” көкейкесті жазған хабар,
Елдің жайы туралы мақалалар.
Болашақ өмір салтын насихаттап,
Бізге жеткен бір шағын кітабы бар.

Шөл суару, дала өртін жазған зерттеп,
Қазақты отырықшылық өмірге үндеп.
Әкімшілік, сот құрылысы, билер жайлы,
Газетке жазып тұрған қалам тербеп.

Осындай Садуақас болған зерек,
Әлі де бұл тұлғаны зерттеу керек.
“Махаббат”, “Мінәжаттай” толғаулары,
Ақындық мұрасынан қалған дерек.

Мұқан Машанұлы
(1854-1924)

Баянға аты мәлім молда Мұқан
Жасынан асыл сөздің сырын ұққан.
Ауылда бала оқытып, ұстаз болып,
Құр алақан қалмаған ақындықтан.

Молда екен жөні бөлек өзге жұрттан,
Шоң, Торайғыр ауылы құрмет тұтқан.
Сұлтанмахмұт ақындық жолға түскен,
“Лепес қып түкірген соң молда Мұқан”

“Ұлы жорық”, “Үш бәнкер”, “Үш жігіті”,
Поэма боп ақталды бар үміті.
“Қозы-Көрпеш-Баянның” жырын толғап,
Жыр нұсқасы толықтай бізге жетті.

Аударып араб, парсы ертегісін,
Өлең етіп жатқызған бар тігісін.
Қисса мен мысал өлең тағы жазып,
Жинаған ауыз екі сөз үлгісін.

Мұстафа Бүркітбайұлы

Туған жылы маған да мәлім емес,
Бірақта Мұстафа атын кімдер білмес,
Ақын, әнші, сал-сері елін сүйген,
“Бүркітбайдай” әні бар мәңгі өлмес.

Жалғастырып Біржанның ән дәстүрін,
Өнердің жинап ішкен бал-шырынын.

Жарылғапберді, Өтелбай, Бәйтен салмен,
Бірге жүріп көрсеткен әншілігін.

Жинаған халқымыздың мол мұрасын,
Жариялап қысқа-нұсқа новелласын,
Дос-жар боп Тәттімбеттей күйшіменен,
Қастерлеп, ардақтаған домбырасын.

Салық (Мұхамедсалық) Әмірәлиев
(1860-1923)

Қысы- жазы жап-жасыл қарағайлы,
Өлкесі өріс, қотаны малға жайлы
Орманды алқап, Кереку өңірінде,
Елдің көбі біледі Малыбайды.

Салық ақын жасында жылқы баққан,
Жал-құйрығын сәйгүлік сыландатқан.
Табиғатпен тұтаса біткен өлең
Жас жігіттің жүрегін жалындатқан.

Әйгілі ақын болғанмен заманында,
Аз ғана шығармасы түскен қолға.
Кеңес келіп өртеген қол жазбалар,
Балта болып шабылды мол мұраға.

“Құсайын болыс” атты поэмасы,
Шындықты берген ашып, боямасыз.
Өлеңін өткір тілмен өрнектеген,
Ақынның болған екен ақ алмасы.

Иманжүсіп Құтпанұлы

(1863-1929)

Жігіттің серісі де, серкесі де,
Халқының, бетке ұстаған еркесі де
Әнші, ақын Иманжүсіп туған екен,
Керекудің Ақсудай өлкесінде.

Ән-жырға, шешен сөзге болған құмар,
Суырып салып өлең тамылжытар.
Біржан, Ақан, Үкілі Ыбырай мен,
Балуан Шолақ әндерін еткен тұмар.

Жыр еткен теңдік пенен әділетті,
Мұса мен Мәди жолын таңдап өтті.
Шығарған өршіл, биік әндерімен,
Зорлығын әкімдердің әжуа етті.

“Сармойын” әні арқау боп операға,
“Қыз-Жібекте” айналды арияға.
Жарасып, үндеседі осы әні,
Жібекке сырттай ғашық Бекежанға.

Ұшырап талай рет ол қуғынға,
Ақмола, одан кеткен Жетісуға.
Өмірінің соңында тұяқ тіреп,
Келіпті туған өлке Сарыарқаға.

Арқадағы бәйтерек, ұлы тұлға.
Артық емес бар құрмет мұндай ұлға.
Батыр туған бабамыз Иманжүсіп,
Енді өзінді қосайық ән мен жырға.

Қабыш Исаұлы

(1867-1935)

Ақын, әрі мемлекет қайраткері,
Заманының бұл Қабыш ақтанкері
Өкіл болып Орынбор қаласына,
“Алаштың” съезіне барыпты өзі.

Абырой, атағы бар дін ұстаған,
Кеңестік дәуірменен ұғыспаған.
Конфескеге ілініп Сібір асып,
Туған жердің дәм-тұзы бұйырмаған.

Жетекші болған Естай ақынға да,
Қызмет етіп Қараоба болысында.
Исаның Қабышы айтқан деген сөздер,
Кең тараған халықтың арасында.

Мамын Әшірбеков

(1890-1973)

Баянның төл тумасы Момын ақын,
Өлеңге жастайынан болған жақын.
Газет-жорнал арқылы алдыменен,
Оқырманы таныған оның атын.

Туған жер табиғатын әнмен өрген,
Өлеңдер жинақтары жарық көрген,
“Белестер”, “Кербез дала”, “Ақ селеуі”,
Ақындар мұрасының қорына енген.

Қимадиден Нығманов

(1924-1980)

Әкесі замандас боп Естайменен,
Таратқан өлең-жырын Құдайберген.
Шешесі де өнерге әуес болып,
Осындай ортада өскен Қимадиден.

Жаңабет ауылы бар Ақтоғайда,
Ертіске жақын тұрған жағажайда.
Он төрт жастан ақын боп өлең жазып,
Өнерден қол үзбеген майданда да.

Бейнелеп ерлік істі майдандағы,
Жарық көрді бірталай дастандары.
“Дархан дала”, “Даланың шұғыласы”,
“Алпыс батыр” тамаша поэмасы.

Жырлады Баянауыл табиғатын,
Ән қылып ауылының азаматын.
Қатысып айтыстарға, толғау жазған,
Шежіре де жинаған ол бекзатың.

Есентай Ерботин

(1940-1992)

Жастайынан еңбекке араласқан,
Есепші боп, ауылда мал да баққан.
Дала сырын ұғынып, бала сырын,
Бала ақыны атанып бақыт тапқан.

Білім ап Қарағанды қаласынан,
“Өрнегін” тапқан сәби арасынан
“Менің досым”, “Өнеге”, “Серік, Берік”,
Уыз жырлар құйылған сабасынан.

Журналистік атқарып қызметін,
Бүлдіршінге білдірген ақ ниетін.
Қалды әттең, жазылмай талай өлең,
Арналған балдырғанға шын сүйетін.

Мейрам Асылғазин

(1948-1999)

Ақкөлдiң түлегі едiң талаптанған,
Аттандың Алматыға құшып арман.
Артында тілек тілеп қала бердi,
Бауырың Мәулен менен Кәкәу анаң.

Әулиелі, киелі өстің жерде,
Жарасымды әзіл де сендей ерге.
Ауылыңның адамын кейіпкер ғып,
Кітабыңа енгіздің өзің демде.

Мақтан тұтып Естайдай ән еркесін
Араладың өнердің сенде өлкесін.
Аз жазсаң да саз жазған, тума талант,
Мақтан етер ел өзіндей сөз серкесін.

Айып Құсайынов

(1938-2001)

Ақтоғайда Бөгенбай ауылында,
Дүние есігін ашыпты Айып аға.
Бар думанды өмірі, қызығымен,
Өткен еді Ақкөл мен Жайылмада.

Айып аға қашанда ел ардағы,
Жастайынан атанған мал маманы.
Өсіріп қой түлігін асылдаған
Үлесі қомақты оның ғылымдағы.

Қарапайым ауылдың бір баласы,
Ғалым болып өрледі өрге тасы.
Орынбасар болды ол Министрге,
Басқарды шаруашылықты сан-салалы.

Қаншама орден менен медаль тақты,
Көзге түсті ісімен болған нақты.
Жерлестері өмірін дастан етіп,
Шығарды Айыпқа арнап бір кітапты.

Әнуар Жапаров

(1937-1979)

Текті атадан тараған,
Суырылып шығып арадан.
Журналист болуды армандап,
Әнуар еді ең алғаш,
Мамандықты осы қалаған.

Жасынан талай әңгіме,
Естігені көп-ті бабадан.
Ақкөл менен Жайылма,
Жазылмаған сыры мол.
Қаладан алыс шалғайда,
Қырды жайлап жатқан ел.
Қағазға әлі түспеген,
Даланың сыры, жыры көп.
Бабалар өткен соқпақтар,
Тарихтың қалған көзі боп.
Жазуға соны талпынып,
Қолына қалам ұстаған.
Журналистік қадамын,
“Пионерден” бастаған.
“Ақ самолет”, “Бала Қанаш”,
Әңгіме етіп баяндаған,
Қошқарбаев Рақымжанды,
Алғаш елге таныстырған.
“Социалистік Қазақстан,”
Журналдарда еңбек етті.
Өттең ғұмыр қысқа болып,
Арманына жетпей кетті.

Молбек Ағаділов

(1913-1970)

Партизан Павлодардан шыққан өрен,
Ерлігі соғыстағы жойқын ерен.
Қалса да жау тылында қаймықпастан,
Партизан қозғалысын құрған екен.

Батыста, белорустық шекарада,
Офицерлік қызметін өтеп жатты.
Бір сұрапыл басталды екі арада,
Тұтқиылдан немістер соғыс ашты.

Жан жары Жамалменен партизан боп,
Брянск орманын мекендеді.
Дүниеге Мая атты бір қыз келіп,
Кіндігін жертөледе кескен еді.

“Партизан қызы” атанып аты шықты,
Туа салып шайқастың зәрін ұқты.
Соғыс бітіп оралды туған елге,
Жылбек батыр, Жамалдай жары мықты.

Жазып роман партизан өмірінен,
Шәріпов шықты оқырман көңілінен.
“Үш” партизан соңында ізі қалды,
Көркейіп Марат, Арман жиендермен.

Рая жалғастырған Жылбек атын,
Ол аяулы дәрігер асыл затым.
Естелік тақта орнатты туған үйге,
Дыбысбектей інісі тартып жақын.

Басталды бейбіт өмір, сан салалы,
Аспанда бейбіт құстар ән салады.
Жеңістің алпыс жылдық тойын бірақ,
Павлодар “партизансыз” қарсы алады.

Кәдірхан Әбдікәрімов

(1927)

Тұтатқан жүрегімен өлең өртін.
Үнінде дауылпаздай болған серпін
Тума талант әншіні Кәдірхандай ,
Елі есіне алады дүркін-дүркін.

Қатысып Алматыда фестивальға,
Ие болған лауреат атағына.
Әнші-актер Шідерті ауылынан,
Үні үйлескен қосылып домбыраға.

Атақты қазақтың хор капелласы,
Өнерге әркімнің де бар таласы.
Сол хорда жеке дауыс әуенімен,
Қалдырған ізі оның мол мұрасы.

Тыңдап өскен шырылын бозторғайдың,
Бел баласы Ақкөл мен Жайылманың.
Естай туған өлкенің ән самалы,
Дарыған ән-бойына Кәдірханның.

Қаииза Хамзина

Алғаш рет Павлодарда
Драмалық үйірме ашқан.
Өнерінің арқасында,
Ізгіліктің нұрын шашқан.

Театр болып құрылғанда,
Өнерге бет бұрылғанда.

Басты-басты роль сомдап,
Жұрт қол соққан Қапизаға.

Сахнада нағыз шебер,
Дайындаған қаншама актер.
Лебязінің театрында,
Болған өзі режиссер.

Қалима апай Бекова да,
Бірге жүрді қатарында.
Мәдениет дамуына,
Үлес қосты облысқа.

Абай еліне барғанда

Семейге алғаш барғанда,
Арманды қосып арманға.
Қиялым кеткен шарықтап,
Бақытты менен жан бар ма?!

Әр басқан сайын қадамды,
Ойлаушы ем ұлы Абайды.
Сол басқан із бе деп іштей,
Қададым сазға табанды.

Барғанда мұражайына,
Таңданып ақыл-ойына.
Сыйпалап көрдім әр затын,
Ескерту қалып жайына.

Еліктеп сөзін жаттадым,
Есігін өлең аттадым.
Албырт бір кезең еді ол,
Кітабын басқа жастадым.

Шақырып құрбым ауылына,
Жол түсті бір күн Архатқа.
Ол да бір жатқан хикая,
Сиятын емес бір хатқа.

Орданың тауын аралап,
Барып ек сонда Ұйтасқа.
Еңлік-Кебек саялап,
Тығылған екен сол тасқа.

Махаббаттың болған бесігі,
Ұйтастың ашық есігі.
Жазылған ойып жартасқа,
“Еңлік-Кебек” есімі.

Қақ жарып сайын даланы,
Батысқа бастап жол жатыр,
Алдымда Шыңғыс алқабы,
Қыратты, жота, таулы адыр.

Абайдай алғыр дананың,
Биікте екен тұрағы.
Семейден шыққан жол дағы,
Қырқаға өрлеп барады.

Асудан асып Күшікбай,
Абайдың келдік еліне.
Кіндік қаны тамған жер,
Қасқабұлақ төріне.

Селеулі аппақ ақ дала,
Толқиды желмен теңіздей,
Жақпар-жақпар, жоталар,
Алдыңнан шығар егіздей.

Киелі сөзге дауа жоқ,
Оқисың іштей өлеңін.
Елестер көзге мұнар боп,
Шыңғыстың бөктер-белеңі.

Қыстауы болған Жидебай,
Мәңгілік жырдың тұрағы,
Қиялдап кетсең аңдамай,
Алдында Абай тұрады.

Бөлмесі жазған өлең –жыр,
Тақтасы тоғыз құмалақ.
Әр заты тұрар сыр айтып,
Ойыңды оймен қуалап.

Ел басының туған күні

Қасиетті топырағың Үш қоңыр,
Дарынды мен таланттарға бай өңір.
Нұрсұлтандай дана берген қазаққа,
Шапағатын шашсын саған нұрлы өмір.

Туған ел деп, Отан деген жүрегі,
Халқы оның сүйеуі мен тірегі.
Туған күнің құтты болсын Нұр-аға,
Өзің сүйген елдің осы тілегі.

*Менің тұстас,
замандастарым*

Даниал Ахметов

(1954)

Көшесін шарлап талай Павлодардың,
Осында білім алып, сусындадың.
Ұлагатты ұстаз боп, шәкірт ерткен,
Тәрбиесін көп көрдің өз анаңның.

Құлшынып жастайыңнан бар жұмысқа,
Мастер болып істедің құрылыста.
Нұсқаушы, инженер боп, төраға боп,
Әкімшілікті басқарып Екібаста.

Әкімі Қызылжардың, Павлодардың,
Премьер-министр боп жанған бағың.
Әрқашан елдің қамын ойлайды ер,
Халықтың іске асырдың армандарын.

Ұлы істе ұсақ-түйек болмайды,
Қырандайын шолып жүрсің шалғайды.
Сіз сияқты азамат арқасында,
Біздің радио, облысты шарлады.

Қайрат Нұрпейісов

(1957)

Қарапайым мінезіңмен сүйкімді,
Біліміңмен тәнті еттің жұртыңды.
Әрқашанда мақтан тұтып жүресің,
Елің, жерің, қасиетті ұлтыңды.

Түлеп ұштың ортадан тәрбиелі,
Әділдік, билігіңді ел біледі.
Қамқорлық жасап жүрген талай адам,
Ықыласын, алғысын білдіреді.

Шыншылдық туа біткен қасиетің,
Барша жан әділетке бас иетін.
Әкім болып, халқыңа жақын болдың,
Арнайды ақын жүрек ақ ниетін.

Еңбек жолын жұмысшыдан бастаған
Адамшылық арнасынан аспаған
Ақыл, білім ұялаған бойына
Лайым тек жолың болсын, Жақсы адам.

Ырысты Мұмабекова

(1952)

Ойлаған ана қамын, бала жайын,
Көрсетуге көмегін әр кез дайын.
Ел басқарған айбынды, ару жанды,
Ырыстыдай қыздардан айналайын.

Білім де, мәдениет саласы да,
Денсаулық, спорт оның арасында.
Отбасы, жас аналар мәселесі,
Сыйып тұр қызметінің шарасына.

Қайраткер ана десең жарасады,
Көркі де Ай нұрымен таласады.
Бір басына өнер де, өлең қонған,
Қыздарда Ырыстыдан кім асады?

Бәкір Демелов

(1959)

Бәкір туып, өскен жер Баянаула,
Бесігі болған талай ұлыларға.
Ата-баба қонысы қуат берер,
Қияға қанат қомдап ұшқан ұлға.

Атқарған талай қызмет сан-салалы,
Гитара алып, шырқатып ән салады.
Сегіз қырлы жігіттің өнері көп,
Спортта да алдына жан салмады.

Үлес қосты көркейтіп Павлодарға,
Жетелеп, жақсы істерге, армандарға.
Ел үмітін ақтайтын азаматтың,
Алатын әлі биік асуы алда.

Шахмардан Әбілов

(1950)

Шарбақтыда қарағайлы Арбиген
Жері дархан, халқы шалқар ән сүйген.
Осындай бір шағын ауыл қазаққа,
Шахмардандай зор дауысты ұл берген.

Меңгерген операның іші-сыртын,
Тандантқан Лондон, Париж, Мәскеу жұртын
Сомдаған Онегинді, ұлы Абайды,
Танытқан бар әлемге қазақ жұртын.

Сезім серіні

Орындап бес жүздей ән, операны,
Ұстазы әншілердің аталады.
Еңбек сіңген әртісі еліміздің,
Жерлестің алар шыңы алда әлі.

Байболат Әубәкіров
(1955)

Шідертінің бойында
Шағын ғана ауыл бар,
Шыққан одан тамаша,
Байболаттай ғалымдар.

Көрмесе де жанары,
Көзі бардан көш артық.
Заңғар биік арманы,
Болашаққа жүк артып.

Зағиптардың қоғамын,
Ұзақ жылдар басқарды.
Еңбек жазып ғылыми
Үлкен қызмет атқарды.

Композитор әрі ақын,
Жүрегінен жыр төккен,
Әншілігі тағы бар,
Сырнай тартып селдеткен.

Ән жинағын шығарған,
Туған жерін жыр етіп,
Көкірек көзі нұрланған,
Туғанында “шыр” етіп.

Айым Қанафина

(1955)

Бір кербез қызымыз бар Айымдайын,
Ауылында өскен әсем қайындайын.
Жасынан білім қуған, еңбек еткен,
Арудың өмір жолын пайымдайын.

Еңбек жолы ұстаз болып басталған,
Комсомолдай одақты да басқарған.
Мәскеудегі мектепте оқып жоғары,
Көрініп жүр мәртебесі асқардан.

Сан алуан мәдениеттің жұмысы,
Болған емес бір сәтке де тынысы.
Біле ме екен бірақ өзі бұл Айым,
Өр күн сайын тындырғанын ұлы істі.

Жанашыр болып өнерліге жол ашқан,
Айым үшін артық емес қыр-дастан.
Демеп қолдан мәдениет желкенін,
Жүрегінен сәуле беріп нұр шашқан.

Бағын ашып жас өнерпаз өрімнің,
Өрқашанда биіктерден көріндің.
Мәдениет өлкесіне бас болып,
Ай-Күні боп жүре берші еліңнің.

Кұлжан Ахметова

(1950)

Алтын күзде мол ырыс пен береке,
Жел еседі егін жайды тербете.
Кұлжан келіп ашты дүние есігін,
Бүгін Мұқыш ата үйінде мереке.

Комсомол болашақтың болды өткелі,
Өмір жолын осылай тізбектеді.
Абыройлы ақ, адал еңбегімен
Кұлжанның жүрегінде гүл көктеді.

Екібастай кенді жердің түлегі,
Туған жер деп соғар әркез жүрегі
Комсомолдық құрылысты басқарып,
Өзі дағы өсті бірге, түледі.

Алматыда білім алды сусындап,
Ұмытылмас студенттік тылсым шақ.
Партияның бітірді де меңтебін,
Еңбек жолы ашылды кең нұрға ұқсап

Жалынды шақ, алға ұмтылыс жылдары,
Ол жылдардан өшпейтұғын із қалды.
Қала, аудан, облысқа қадірлі,
Сыйлайды ел, құрметтейді Кұлжанды.

Күлшат Қаламбаева

(1953)

Кездерімде қиналған,
Қолтығымнан демедің.
Жалт бұрылды жалған дос,
Қасымда қалған сен едің.

Бүгін міне, қолымда,
Кітабың шығып ерледің.
Шығармашылық жолында,
Шыңға шығып өрледің.

Бір қалыпты мінезің,
Байсалды да ақылды,
Қабыл алсын Күлшаттай,
Екібас халқы ақынды.

Ұл-қызың, жарың Серігің,
Маңдайға біткен көрігің.
Солармен жайнап гүлдесін,
Фасырға жетіп өмірің.

Жеті сіңілі тірегің,
Қолқа, бауыр, жүрегің,
Орнында боп ата-ана,
Жүресің тілеп тілегің.

Құтты болсын мерей той,
Жырыммен шашу шашайын.
Жан досым келші қасыма,
Кеудеме ыстық басайын.

Армысың, халқым, ел-жұртым,
Құшағыңда өскен гүліңбіз.
Қуаныш бүгін біз үшін,
Елуге келді құрбымыз.

Арман Қани
(1954)

Қаршадайдан сезіп сырын кеңестің,
(Тәуелсіздік ол кезде тек елес-ті)
Ұлтжанды боп ұйым құрды бұл Арман,
Содан бері қарсы алдынан жел есті.

Комсомолдан, мектептен де қуылды,
Бодандығын ұлан ерте ұғынды.
Әділдік деп арпалысқан Мұсадай,
Кеудесіне нәзік сәуле құйылды.

Кәмелетке толмай жұмыс істеді,
Баспасөзге шектеу қойып күштеді,
Кейінірек ол ұшырған жыр құсы,
Газет-журнал беттерінен түспеді.

Мүше болып “Азат”, “Семей-Невада”,
Келіп түсті “Қазақ тілі” қоғамға.
Арман ақын еркіндікті аңсаған,
Енді алғысын айтады бұл заманға.

Ғалия Балтабай

(1948)

Құрбым едің бірге қалам тербеген,
Бүгін міне, өрге тасың өрлеген.
Қолың жеткен табысың мен жеңісің,
Келген ерен еңбекпенен, терменен.

Бойында бар ұлтжандылық, намысың,
Бәз біреулер күндер кейде табысын,
Ер азамат көтере алмас ісіңмен,
Артқа тастап кетіп жүрсің жабысын.

Қазақ бала бақшасы мен мектепті
Ол жылдары керексіз ғып шеттетті.
“Мирас” атты қоғам құрған едік біз,
“Қазақ тілі” қоғамы онда жоқ тіпті.
(Дей алмаймыз еңбегіміз бос кетті)

Жедік таяқ партияның тұсында,
Шындық жүрді қаламсаптың ұшында.
Қарашаның жетісінде парадсыз,
Жәй серуен етейік деп, бас имедік қысымға

Егемен боп келді бәрі қалпына,
Көрегендік біте бермес жалпыға.
Міне, осылай Екібаста Ғалия,
Талай еңбек етіп еді халқына.

Түспей қолдан қағаз, қалам қаруы,
Биіктерден көрінді Ертіс аруы,
Талай-талай игі істерге ортақ боп,
Тиіп жатыр шапағаты, дәруі.

Оралып Астанадан қаламызға,
Жүрсің бүгін басшы боп арамызда.
Жолдас болу, ғанибет серік болу,
Өзің сынды Ғалия дара қызға.

Құтты болсын, мынау тойың арқалы,
Өлеңімен Дәмет тарту тартады.
Қаламыңның желіменен желпінтіп,
Дүркіретші, Астананы, Арқаны.
(1998 жыл)

Бөкен Қызғарин

(1941)

Қандай таң алаулаған күні қандай,
Бөкен тұр көкжиектен көзін алмай.
Томпынып, тойған қозы маужырайды,
Таңғы нұр шуақ төкті қырды шарлай.

Көк шығып қалған екен, оты қаулап
Бусанып көгілдір қыр жатыр аунап,
Қай жердің шөбі шүйгін, шалғыны мол,
Өрісті шолды түгел жатқан аулақ.

Қарсы алып жұрттан бұрын бұла таңды,
Өзі сүйген даланың ұлы атанды.
Еселі еңбегімен, ерлігімен,
Қуантып отыр Бөкен Ұлы Отанды.

Тасытып ел ырысын, ел дәулетін,
Даңққа бөлеп Отан, ел сәулетін.
Сол Бөкен тәрбиелеп отыр бүгін,
Жас буын, ізбасарлар әулетін.

Ғафура Махмұтова

(1949)

Ойы терең, әсем сөзді серпілткен,
Тектілік бар, өн бойында өрлікпен.
Атқарып жүр өзі сүйген қызметін,
Әрбір ісі пара – пар ғой ерлікпен.

Салт-дәстүрді жалғастырып ісімен,
Айтарыңды қабағыңнан түсінген.
Әрқашанда елгезектік көрсетіп,
Қамқорлығын аямаған кісіден.

Еңсерген елу бестей жасты бүгін,
Арқалап замананың артқан жүгін.
Бекенмен бірге жасап бұл өмірде,
Жапырағын жая берсін ұлы-қызың.

Кемел жаста тасып нұрың-қайратың,
Өмір гүлің жарқырасын, жайнасын,
Құтты болсын туған күнің, Ғафура,
Тойыңызды ел-жұртың боп тойласын.

Салтанат Құсайынова

Еңбекке жастайынан араласқан,
Өндірісте қадамы ғұмыр-дастан.
Қайраты мен жігері жасымайтын
Жаралғандай жаны бар асыл тастан.

Жан-жары Серікпенен қол ұстасып,
Келеді талай белес, асуды асып,

Жеткізіп туыстарын, қос ботасын,
Түлеткен ана қаздай бауыр басып.

Өжет болсын өзіндей, сіңділерін,
Еңбекте ермен қатар төккен терін.
Қамқор боп, үлкенге де кішіге де,
Шуақтай шашқан елге мейірімін.

Жаны сұлу қазақтың бір қызысыз,
Төріндегі Арқаның жұлдызысыз
Мерейленіп жылына оралатын,
Туған күндей көп болсын қызығыңыз.

Зүбайра Ибраева

(1958)

Қауызынан ашылған гүл секілді,
Ортамызда Зүбайра нұр секілді.
Жайдары, жарқын жүзді мінезімен,
Өрдайым мақтан етем мен көркінді.

Өзіне білімі сай, ақылы да,
Қамқор ол жатқа және жақынына.
Нағыз ару қазақтың асыл қызы,
Жырға арқау болатын ақынына.

Қолдайтын асыл жары Пазылбегі,
Қожадан шыққан әулет арғы тегі.
Мирасы мен Олжасын азамат қып,
Жарасар бірге салған өлеңдері.

Ғалымбек Жұмайтөв

(1950)

Еңбекпен, есендікпен елу астың,
Сөз тізіп, маржандайын меруерт тастың.
Сен дағы бір талантты бөлшегісің,
Ақын Иса жаралған топырақтың.

Әрбір күнің ардақты ғой алтыннан,
Бата-тілек алып жүрсің халқыңнан.
Құттықтаймын бүгін туған күніңмен,
Ақ тілекті қабыл ал, әпкең Дәмет атынан.

Жанар Канкина

(1964)

Жанардың жүрген жері мерекелі,
Үйінде от басында берекелі.
Сабырлы, шаңырақтың қазығы деп,
Алға ұстап достары оны үлгі етеді.

Осындай болса шіркін алған жарың,
Сақтаған қасиетті салттың бәрін.
Ұл өсіріп Бауыржан, Рауандай,
Тал бойына жинаған өмір нәрін.

Шебер ұстаз соңынан шәкірт ерткен,
Санамен сезім перне күйін шерткен,
Көтеріп көңіл ашып, ой серпілтіп,
Сырласып, жүрегінді майдай еріткен.

Мәрзия Шанамова

(орденгі шонак)

Мына дала менің өмір дастаным,
Осы жерде тірлік тойын бастадым.
Осы жерден бақыт таптым, шаттықпен,
Тұзын татып, қызықтап ай, аспаным.

Қиыр-қиыр осында өтті жолдарым,
Ерлік толы еңбек толы жылдарым.
Кең даланың төскейі мен қырында,
Жатыр менің айтылмаған сырларым.

Кейде дархан, кейде қатал даламыз,
Сар даланың сары белі панамыз.
Алғаш рет ақ таяқты ұстаған,
Жастық шақты жиі еске аламыз.

Қиындықтан жасымадым, жасқанып,
Бар жұмысты жүрдік елде басқарып.
Ол бір шақтар қиын кезең болды ғой,
Ер-азамат қан майданға аттанып.

Жеңіс келді, ел жайнады, жер түлеп,
Ексең енді, гүл бақша мен егін ек.
Жомарт жердің мәртебесін асырып,
Отан үшін маңдай терді төгіп өт.

Деп толғанып Мәрзия апай тоқтады,
Қан серігі Жағыпар да қостады.
Еңбегімен елге сыйлы екеуі,
Зиыла тағы артық берді жоспарды.

Субектен өнерпаз қыз Қазына туған,
Сіңлісі Бақыт әнші жолын қуған.
Қатысып, лауреат боп оралады
Әлемдік Мәскеуде өткен фестивальдан

Елу бес жыл ұстаздық еңбек еткен
Балаға жүрегінің нұрын сепкен.
Елінің еңбек сіңірген мұғалімі,
Белгісі кеудесінен орын тепкен.

“Ағарту үздігі” деп атақ алған,
Жаны жарқын жаралған аппақ нұрдан.
Ардагер елге сыйлы үлкендерден,
Басқарып “Нар тұлғадай” қоғам құрған.

Өмірі үлгі өнеге кейінгіге,
Тәлімгер, жасқа қамқор, мейірлі де,
Бақыт Субекқызындай апамыздың,
Бұйыртсын жүзге келіп жасын бізге.

Зара Қожахметова

Бір қызы Керекудің Зарадайын.
Мәйегін асыл сөздің аямайын.
Жүректен жарып шыққан ақ тілекпен,
Жыр жазып, апамызды аялайын.

Білім нәрін ұрпаққа сусындатқан,
Өмірі жақсылықпен жылжып аққан.
Әйелдер лигасына төрайым боп,
Аналардың мерейін асқақтатқан.

Дәстүрін ұлтымыздың дәріптеген,
Әжелер ансамблі көрікті әнмен.
Жаңғыртып тұсау кесер, бесік әнін,
Жастар да үлкендерге еліктеген.

Сәні боп қалада өткен мерекенің,
Бастауы ақ әжелер берекенің.
Әйгілеп бар аймаққа келе жатыр,
Қазақтың көшелі бір ел екен.

Ерлан Арын

Өмірі жыр-дастанға татитындай,
Жұлдызы жарқыраған нұр-асылдай.
Атқарған ауқымды ісі қарап тұрсаң,
Басқалар жасар оны бір ғасырдай.

Атақ та жеткілікті бір басында,
Орда бұзған отыздың ортасында,
Азамат боп абыройлы қызмет етіп,
Нағыз ғалым қырықтың қырқасында.

Ғылымның жолын қуып сырын ұқты,
Меңгерді шәкірт ертіп ұстаздықты.
Денсаулық, мәдениет, спорт, өнер,
Экономика, тарихқа бірдей мықты.

Қорғанысың сүйікті ана тілдің,
Халқыңа қалтқысыз қызмет қылдың.
Еселеніп еңбегің өсе берсін,
Қызығын көрсін елің сендей ұлдың.

Өз бастан
шешендер,
Ел бастан көселдер

Абылай хан

Алауыздық жайлаған қалың елді,
Бір қауызға сыйғызып, жинап берді.
“Абылайлап” Шарышқа қарсы шауып,
Жеңіспен қазақ қолын бастап келді.

Жайнаған екі көзі шоқтай жанып,
Ашу-ыза қайнаған кеудені алып.
Суырылып жоңғарға қарсы шапқан,
Ақ сұңқардай жан екен ханға лайық.

Ханы қамқор болмаса, ел өспейді,
Ешбір жан Абылаймен теңдеспейді.
Айла мен асқан ақыл арқасында,
Тежей білді Қытай мен Ресейді.

Үш жүздің басын қосқан кемеңгерім,
Қолбасшы, саясаткер ерен ерім.
Елдікті, еркіндікті қорғап өткен,
Ұмытпай көсемдерін келеді елің.

Қазаққа құт-береке болған хансың,
Айбарлы, абыройлы, асыл жансың.
Халқыңның азаттыққа қолы жетті,
Арманы орындалды, бабалардың

Елім деп туған ер Кене

Елім деп туған ер Кене,
Қолбасшы едің өр кеуде
Бекініс салған орысқа,
Болмады маза өлкемде.

Ата-баба салтымен
Ақ киізге көтерген.
Абылайдан кейінгі,
Ең соңғы хан ерте өлген.

Дулыға киген басыңды,
Тасқа да соқтың ел үшін.
Қынапқа салмай қылышты,
Қанды да төктің жер үшін.

Қолбасшы болдың сұңғыла,
Алдыңа жанды салмадың.
Соңыңнан ертіп жаужүрек,
Жиырма мың сарбаз сайладың.

Байтақ бір жатқан даланың,
Бір жағын Ресей омырып.
Екінші жақтан өзеуреп,
Қара қытай шығар тебініп.

Сарыарқада салып ұрысты,
Бермедің қолдан қонысты,
Діні мен тілі бөлек деп,
Кетірмек болдың орысты.

Азаттық туын көтердің,
Жауыңа күнде атойлап,
Патшаның кетті мазасы,
Күрестің он жыл ойран сап.

Қапыда іштен шалатын,
Айлакер патша пиғылы.
Азаттық үшін алысып,
Дұшпанға салдың қиғылық.

Кенесары-Наурызбай,
Арғы тегі-Абылай,
Алашта асып туған ер,
Жауына жайдың тасындай.

Аруақты баба риза бол,
Жайыңды айттым жастарға.
Заманында хан Кенең
Елді ерлікке бастаған.

Әйгілі бүкіл әлемге,
Қазақтың байтақ жері бар.
Бабалар бақыл болыңдар
Бүгінде азат ұлың бар.

Қанжығалы Бөгенбай

Тәуке ханның тұсында,
Жалғасқан жең ұшында.
Әбілхайыр сұлтанмен,
Доннан қашқан казакқа,
Қырғидай болып шүйілген
Еділден әрі асырып,
Дұшпанның сұсын қашырып,
Ерлікпен даңқын шығарып,
Атанған батыр Бөгенбай.
Қарақұмда өткен Құрылтай,
Үш жүзден қолды жинаған.
Үлкен жиын дүрмекте,
Қолбасы етіп батырды,
Тәуке хан еді сайлаған.
Осыдан кейін батырдың,

Басынан бағы таймаған.
Қаһарман хан Абылай,
Батыры болған Бөгенбай.
Ұлытаудың бойында,
Ұлы жеңіс жолында,
Елу жылдай үздіксіз,
Қолбасы болған Бөгенбай.
Жүзден астам шайқаста ,
Шайлықпаған жүрегі.
Халқының болған тірегі,
Қанжығалы Бөгенбай,
Ұраны болып қазақтың
Есінде мәңгі жүреді.

Қаракерей Қабанбай

Хан Абылай “Дарабоз” деп атаған,
Өмірі оның болған екен қан майдан.
“Ақтабан шұбырынды” басталған кез,
“Халқым” деп ер Қабанбай атойлаған.

Атанып “Қабан батыр” бала жастан,
Шайқаста талай-талай ерлігі асқан.
Жан серігі Гауһардай батыр ана,
Оның да батырлығы жыр мен дастан.

Асқан ерлік көрсеткен жау шебінде,
Үш жүзге ұран болу , ол тегін бе?
Батыр екен Қабанбай әулетімен
Сүйсінген барша жұрты ерлігіне.

Бәсентіін Малайсары

Әрі бай, әрі батыр Малайсары,
Мәмлегер, тархандығын ел айтады,
Гауһардай қарындасын батыр туған,
Қабанбайдың қосағы деп айтады.

Болыпты Малайсары ру басы.
Арғынның Бәсентіін бір арысы.
Әкесі Тоқтауылда батыр болып,
Өлтірген буындырып жолбарысты.

Қапыда хан Абылай тұтқын болған,
Мәмлегер болып батыр сонда барған.
Халқының азаттығын аңсаған ер,
Сол жолы “тархан” деген атақ алған.

Жоңғардың Алатауы- ел есінде,
Алтын Емел асуы белесінде.
Өкшелеп жауды қуған Малайсары
Кез болған мерген қалмақ жебесіне.

Қас батыр “елім” деген, “халқым” деген,
Ел үшін жан пида деп антын берген,
Малайсары мерт болған осы асу,
Аталады батырдың атыменен.

Батыр Баян

Бір жорықта қоршауда,
Қалған екен Абылай,
Аңтарылып тұрыпты,
Жаужүрек ер табылмай.

“Жауға шабар кім бар”, - деп
Қапаланды Абылай.
Осы сәтте жебедей,
Сарыала атқа қамшы ұрып,
Жауға атылды жас қыран
Жігіттің атын сұрасаң,
Уақтан шыққан ер Баян.
Қанжығалы Бөгенбай,
Қаракерей Қабанбай
Батырға берген өнеге
Батылдығы, ақылы,
Өзгеше біткен өр кеуде.
Елінің қамын ойлаған,
Ел үшін жаудан таймаған,
Сөзге шешен, кемеңгер,
Болған екен ер Баян.

Шақшақұлы Жәнібек

Көп тыңдап аз сөйлейтін ердің ері,
Қазақтың шешен, ділмәр Жәнібегі.
Ердің құнын екі ауыз сөзбен шешкен,
Жігіттің ер Жәнібек ақтангері.

Бетпе-бетте қалмаққа айбат шеккен,
Ақ алмасы қолында жарқ-жүрқ еткен.
Есесін жібермеген ешбір жауға,
Ерлігі аңыз болып бізге жеткен.

Жоңғардың хонтайшысын жекпе-жекте,
Түсірген аттан сүйреп алғы шепте.
Қаратаудан Алтайға асыра қуып,
Келмеген дұшпан содан беттеп бізге.

Болса да одақ ішкі Ресеймен,
Қазақтың даласына енгізбеген.
Бітімге орыстарға өзі барып,
Бекініс салуына жол бермеген.

Елім деп еңіреген ер Жәнібек,
Ерліктің туы болған ол асыл тек.
“Тархан” деп атақ алған қолбасшыны,
Құрметтеген ел-жұрты “көсемім” деп.

Толыбайұлы Олжабай

Жоңғардан азат етіп Түркістанды,
Сыр бойында қазақтар ұрыс салды.
Осы жолы ерекше ерлік еткен,
Құрметтеп, қадірледі Олжабайды.

Жасыбай Олжабайдың жиені екен,
Түркістан жорығында ерлік еткен.
Қапыда ол Баянтауда қаза тауып,
Олжабай қас жауына тым өшіккен.

Жауынан ел-жұртының өшін алған,
Жер аты “Қалмаққырған” содан қалған.
Желбіретіп ақ туын Абылайдың,
Тау ішінде қамалға ойран салған.

Шайқаста қарсы шыққан Қалден-Серен,
Хонтайшы еді ол дағы өжет ерен.
Өзін атпай мылтығын көздеп атып,
Олжабай хонтайшыға кендік берген.

Риза боп, алтын жабдық ат мінгізген,
Абылайды тұтқыннан азат еткен.
Сарыарқаның төсінде жауға ойран сап,
Осындай Олжабайдай батыр өткен.

Жасыбай Батыр

Сан мыңдаған қалмақты,
Мыңға жуық жасақпен.
Бөгеп тауда Жасыбай,
Ұстап тұрған асырмай.
Өжет еді, ер еді,
Мергендігі дара еді,

Көкдомбақ тау түбінде,
Шойынкөлдiң шетінде.
Ойсыратып қалмақтың
Негізгі күшін жеңеді.
Асудан биік асады,
Қайраты асып-тасады.

Тынығып батыр алмаққа,
Дулығасын шешеді.
Аңдаусызға батырға
Құба мерген садағын,
Тығылып тұрып кезеді.

Қалмақтың оғы тиеді.
Жасыбай аңғал ер еді.
Ердің құнын жоқтауға,
Олжабай батыр аттанды.

Қырды құба қалмақты,
Олжабай батыр аруақты.
Содан бері бұл жерді,
“Қалмаққырған” атапты.

Жасыбайды жерлейді,
Арулап сол асуға.
Олжабай мен Бөгенбай,
Малайсары ол да бар,
Үш қайыңды үш батыр,
Егіпті дәл басына.

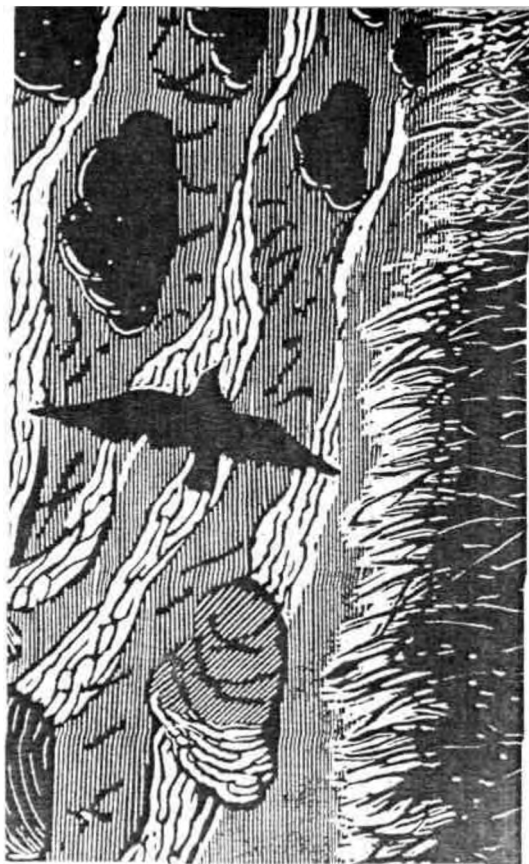
Шойынкөлді өзгертіп,
“Жасыбай” деп ат берген,
Қалмақты қырып салмаққа,
Осы жерде ант берген.

Менің туған өлкемнің,
Бар тарихы осындай.
Қазір қазақ елінің,
Мақтанышы Жасыбай.

Қаз дауысты Қазыбек

Орта жүзде төрт тірек,
Соның бірі Қазыбек.
Халқының мұңын жоқтаған,
Туа салып “елім”, -деп.
Төбе би болған жұртына.
Тірегі болған ұлтына,
Қызыл тілден өрнек сап.
“Жеті жарғы” жасасқан,

Шешендік өнер шебері,
Асып туған зор тұлға.
Ақылшы болып хандарға,
Қол ұшын созған әрдайым,
Қысылып келген жандарға.
Елшілік еткен, мәмлегер,
Беделі биік қайраткер.
Шиеленген істің түйінін,
Қазыбек келсе шешті дер.
Қоңыр қаздың даусындай,
Қаңқылдап тұрған даусы бар.
Даналық қонған басына,
Сәуегей баба Қазыбек
Бәрімізді қолдай гөр.

*Ақындар шықты
айтыққа*

Қазақстанның 60 жылдық торқалы тойына орай “Қызыл ту” газетінің бөлім меңгерушісі Мұхаметжан Дәуренбековтың ұйымдастыруымен өткен Баянауыл ауданы Егіндібұлақ сегізжылдық мектебінің директоры мен Екібастұз аудандық “Алға” газеті редакторының орынбасары Дәмет Смайылованың (Қарашашева) айтысы. 1980 жыл. Тамыз айы.

Зекебай Солтанбаев:

Таныс ем сыртыңыздан Дәмет сізге,
Көруге себеп болды бүгін бізге.
Алайық алдыменен амандасып,
Не жетсін дидарласқан дәм мен жүзге.

Аман ба, ауыл, қала, ел аймағың?
Ағызған сары алтындай жер қаймағын,
Бейнесін Екібастың жырға қосып,
Өмірде өрге тартқан бер айғағын.

Тыңдайық табысыңды тасқындаған,
Алыптай алға тартып бастың қадам.
Өндіріп жер бетінен арзан көмір,
Одаққа атың шығып, асты бағаң.

Мал да бар, егін де бар, салтың да бар,
Ауқымды ауданыңнан алдым хабар.
Адуын ақын қыз деп естуші едім,
Жігітпен айтысуға жаны құмар.

Ақын қыз, жоғары шық, жөйлі жерге,
Соқтықтың айтысам деп әйгілі елге.
Шарпысып осы жолы бір көрейің,
Барың сал, шамаң келсе бөйгі берме!

Арнайы іздеп келіп Екібастан,
Ұлы той құрметімен есік ашқан.
Кезенген “көпсайысқа” сөз семсерін,
Құдаша қыз екенсің ерлігі асқан.

Ақынның ақ мылатығы-өлең, терме,
От таста мықты болсаң, сезімді ерге.
Біржан да жас Сараны жаңылдырған,
Үн қатып сөйлегенде сегіз перне.

Он тоғыз бунағы бар домбырамның,
Сөзімді көкейіңе қондырамын.
Күйдіріп, от деміммен дуылдатып,
Мүз сөзбен дірілдетіп тондырамын.

Ауданым құтты мекен, тарих құса,
Өріде ақпа жырау Бұхар туса.
Көтеріп ән күмбезін кейінгіге,
Кеткен ғой Жарылағап пен Жаяу Мұса.

Сөздері зәмзәм бұлақ аққан балдай,
Шежіре Мәшһүр Жүсіп жатқан талмай.
Жарқ еткен Сұлтанмахмұт жарық жұлдыз
Арайлы нұрын шашып атқан таңдай.

Отаны ақын, ғалым, талай мықты,
Қойылған бұл Баянға ат лайықты.
Қазақта тұңғыш шыққан президент,
Бар әлем білер Қаныш Сәтбаевты.

Аман тау, Ақши, Ащы, Қорық, Далба,
Мыңғырып жер қайысқан түлік малға.
“Жиырма бір”, “Жайма”, “Алексеевкада”
Лықиды жыда алтын дән борық, қамба.

Сан рет миллиардқа қатынастық,
Өткен жыл тым ерекше алға бастық.
Бес миллион жеті жүз мың пұттан аса,
Отанға табыс еттік алтын астық.

Көл-көсір елім осы, орман нулы,
Көресің қайда барсаң қызық дуды.
Бесжылдық жарысында жеңіп алдық,
Орталық Комитеттен Қызыл туды.

Ойында болса маған қояр сұрақ,
Ал сөйле, салайын бір жайлап құлақ.
Баянның енші алған отауысың,
Әйтсе де, асқақтамай, байқа шырақ!

Дәмет Смайлова: (Қарашашева)

Зеке аға, есенбісіз іздеп келген,
Қанықтың болмасам да бұрын көрген.
Амандық ағадан деп кезек бердім,
Мендағы шыққаным жоқ осал жерден.

Ел аман, бейбіт еңбек саласында,
Жер түлеп, ардақты Отан аясында.
Айттысам деп келгенде ағажан-ау,
Дәметте бар өнерін аясын ба?

Бөйгеден қосқан аттың бәрі үміткер,
Сөзден дес бермей келем көп жігітке.
Тең түсіп, қос бөйгені алсақ нетті,
Бес тігіп пе ед ауданың тек “жеңіп бер”.

Қазақтың шаңырағы ер Баянның,
Білемін ерлерінің көпке аянын.

Ел болған соң, лайықты ер өседі,
Ірге бөліп, тарылма, текке аяулым.

Жүйріктен жүйрік озар жарысқанда,
Сізде көп, менде айтатын табыс аз ба?
Табысым, тасқындаған ырысымды,
Айтайын сарапшы жұрт, таныстарға.

Шындығы Баян емес, Екібастұз,
Жайлаған жері тегіс ен құла тұз.
Көркем жер, сұлу тауы болмаса да,
Еңселі ерді мақтан етеміз біз.

Жерім бар байлық тұнған, қонысы құт,
Маалымыз дәл сіздердей көрмейді жұт.
Жыла сайын Отанымның қоймасына,
Көп совхоз құйып жатыр миллион пұт!

Елдің көркі, елдігі адамымен,
Игі істерді атқарған қадамымен.
Социалистік жарыста озып шығып,
Биыл да Қызыл туды аламын мен.

Баяннан отау тіктік енші беріп,
Сол отауды дәл бүгін келші көріп,
“Степной”, “Комсомол” мен “Қарасуым”
Тандантып отыр қазір көршілерін.

Қол жетті талай-талай табыстарға,
Келеміз үнемі алда жарыстарда.
Одақта екі мәрте ту жеңіп ап,
“Екібастұз” болды үлгі жарысқанға.

Совхозыңды айта ғой тең осыған,
Жүлде алып қатарыма кеп қосылған.
Менімен тең түсерлік бір ісің жоқ,
Айтысуға ағажан, оққысынам.

Ауданың ауданыммен жарысқалы,
Шырқалған естілген жоқ табыста өні.
Мал, егін, қай салада жеңіп шықтың,
Айтшы көні, болса егер намыстарың.

Алпыс жылдың ел шықты белесіне,
Толып жатқан табысым ел есінде.
Екі бірдей Еңбектің Ері бізде,
Тәжірибе алуға аға, келесің бе?

Өргізген тұлпарларды саяғынан,
Шопанның құт дарыған таяғынан.
Қаленов, Қызғариндай Еңбек Ері,
Қалайша шыға алмады Баяныңнан?!

Толтырған бетегенің түбін төлмен,
Өр жүз қойдан жүз жиырма төлім өрген.
Мәрзия Шапатова тарлаң шопан,
Кеудесін өрнектеген ордендермен.

Торқалы тойға тарту дайындалық,
Меселін көпшіліктің қайырмалық.
Сен болсаң ет жоспарын еңсере алмай,
Толқын соққан балықтай қайырладың.

Биылғы жарыс тойға арналады,
Түсінген бір серпіліп, қарманады.
Тағы да осы жылы қалып қойсаң,
Ауданың қай уақытта ондалады?

Түлетіп кең даланың төсін тілген,
Реджер, Тұрсыновты жөн ғой білген.
Миллиардқа тасқынды үлес қосқан,
Айта берсем таусылмас алған жүдемі.

Ағалардың дәстүрін ұстап мығым,
Келеді жалындаған жастар бүгін.
Алғашқы “Қарлығашым” “Қарасуда”
Меңгерген техниканың зерттеп тілін.

Тракторшы бар сіңілім Нағима атты,
Білерсіз елім сенген депутатты.
Аттестатпен еңбекке араласып,
Ауыладан өз бақытын ол да тапты.

Асау Ертіс арнасын кері бұрған,
Таршылық көрмес елім енді судан.
Қолдан жаңбыр жауғызып тың далада,
Жүгеріден тонналап өнім жиған.

Ал енді, өзіңізге кезек бердім,
Бұйырған айрылмаңыз жолыңыздан.

Зекебай Солтанбаев:

Болдың ба ақын қызым айтып бәрін,
Бел алған кемшіліктің сездім зерін.
Тойында алпыс жылдық Қазақстан,
Табыспен келтірейік сөздің нәрін.

Тым дұрыс Қаленов пен Қызғаринді,
Мақтауың тракторшы қыздарыңды.
Майталман маңғаз малшы толып жатыр,
Проценттен орындайтын жүз жарымды.

Үндеуін шұбартаулық шопан жастар
Қуаттап Баянтауда біздің Асқар.
Қой санын көбейтуде екінші тың,
Құрылды бригада “Армандастар”.

“Аққу” мен “Жұлдыз” жанып жарқырады,
Ақтылы қой өргізген шамшырағы.
Қайысқан қара жердің сауырынан,
Көдеткен су жайылып сарқырады.

Мергенбай аға шопан Жүнісбеков,
Алғандай қой қорасын күмістетіп.
Көрдім мен құлап жатқан баздарынды,
Береді деп тосып жүр кім түзетіп?

Мүше боп үкіметке ісі лайық,
Қозы алған жүз отыздан Сарыбаев,
Бір тойда “Москвичті” сыйлыққа алған,
Шопан бар “Жаңажолда” Серікбаев.

Ел болсаң қой-қозыдан құтылмайсың,
Аузыңда ақ май болса ұтылмайсың,
Етке мал Екібасқа тапсырмасак,
Тойып ап тап осындай “құтырмайсың”.

Жылақының көңіл бөлмей бағасына,
Қымызды көрмейді елің нанасың ба?
Қартасын комбинатта қаппен құртып,
Жасайсың қанталапай қазысына.

Бізде өскен бұл жылақының құлагері,
Данил мен Мәуияның маңдай тері.
Отыз жыл өздеріңнен бұрынырақ,
Атанды совхозында Еңбек Ері.

Көрсеткен үлгі-өнеге ағалықты,
Білсеңіз Мәжит аға Махановты.
Жаз жайлап, қыс қыстаған жылқыменен,
Ел беред еңбегіне баға мықты.

Ерлікпен қиындыққа қарсы тұрып,
Көрсеткен ұлы еңбекте озат ғұрып.
Белгілі облысқа ардагер бар,
Теміршот Макин, Титан Оразғұлов.

Бар жерде жаңа зәулім мектеп үйі,
Өркендеп оқу, өнер, еңбек биі,
Балтабай Сыздықов пен Рахымғали,
Өзендей тоғытады төкпе күйді.

Батиха, Темірбегі, әнші Сара,
Төлеш пен Нүркен даусы жеке дара.
Әуесқой композитор Сәдіғазин,
Насыров шыққан шешен топты жара.

Табиғи тума дарын режиссер,
Сердалин Мұқатайды білесіңдер.
Басқарып келеді халық театрын,
Сендер де үн қосыңдар, ілесіңдер.

Ізденсең қоян-қолтық қала жақын,
Жасауға, жаңартуға бар ғой жақын.
Ойынды ортаға сал, бердім кезек,
Тірелген тіл ұшында болса қапың.

Дәлет Смайылова: (Қарашашева)

Ақынмын сөз сабақтар қапы қалмай,
Екібас-кочегарка аты қандай!

Клубтарың отынсыз жабық тұрар,
Деп естідім көмірді жеткізе алмай.

Витт, Қадыров, Возный Еңбек Ері,
Шахтерлар елге әйгілі маңдай тері.
Досмағамбетов, Сәрсенбин орта буын,
Жастарға үлгі-өнеге тартқан желі.

Әр совхозға қалада қамқоршы бар,
Науқан сайын болмайды кадрға зар.
Тракторшы, комбайншы, құрылысшы,
Егін жинап, қой қырқып, үй тұрғызар.

Тоғыз көл, Ақкөлменен Жайыламада,
Шабындық береке ол жайылағанда.
Көлдің маңы демалыс аймағы бар,
Жастар жүрер сайрандап қайығында.

Қолда барды сіз жүрсіз ұқсата алмай,
Баян әсем ұстаса сұрқын алмай.
Торайғырдай совхозың сасып жатыр,
Шығара алмай қоқсығын неше жылдай.

Көріп едім көшесі көшкен жұрттай,
Үйдің сырты көк сағал жауын құрттай.
Әйгілі Сұлтанмахмұт зиратына,
Сын айтамын қалайша жүзің жыртпай?!

Маңайында неге жоқ қайың, терек,
Мақтанып қып айтқаның кімге керек?
Әлде сол ауылыңның салты ма екен,
Көнді күндап, өсірмес жасыл желек.

Молшинге басқаратын сельсоветті,
Тым құрса кеңесінді берсең нетті.

Өлгендердің қабірін ұмытпасын,
Өзіңді жазғырамын сол себепті.

Асқақ еді бір кезде армандарың,
Бастамасын қостадың Шұбартаудың.
Амал не көп ұзамай “Арман” сөнді,
Шоқтығын көре алмадың шығар таудың.

Әйгілі “Алексеев” сіз ұсынған,
“Қарлығаш” тұтып еді уысына.
Бригада қай жаққа ұшып кетті,
Тығылаған ба тауыңның қуысына?

Біздерден үлгі алуға “Армандастан”
Бір кезде іздеп барды талай жастар.
Бастауынан тастауы тез болды ғой,
Шопанды естімедім әйгілі Асқар.

“Қарлығаш” қыздар құрған звеномыз,
Жаңалықты үйреніп, ізденеміз.
Көмшаттың ізін қуған қыздар жоқ па
Баяннан оны қашан біз көреміз?

Ардақты, әдепті елдің баласымыз,
Кезекті ізетпенен біз береміз.

Зекебай Салтанбаев:

Ал, тыңда мен шешейін сауалыңды,
Қайтарма, әлде болса дауалыңды.
Басқарып Қорашева “Алтын дәнді”,
“Сәтбаев” совхозында ту алыңды.

Сырнай жақ, суылдаған қарындасым,
Сәт болсын талабыңнан жарылғасын.

Байлап қой аяғынан қыздарыңды,
Сенің де ұшып кетпей “Қарлығашың”

Атақты төрт орденнің кавалері,
Болудың Еңбек Ері дәмегері.
Сағадат Исқақовты естіп пе едің,
Тың дала “Нивасының” командирі.

Баяным, асфальт көше, бақша-баулы,
Қайтеміз қуа беріп ұсақ дауды.
Меңгертіп комбайнды ұлдарына,
Жасап жүр Чади, Карлье маржан тауды.

Біздерде үйірме көп айдар таққан,
Жастары жалын атып өнер баққан.
Айманов Шәкен, Шанин, Қуат, Суат,
Секілді жүрегінің отын жаққан.

“Қыр гүлі”, “Баян сұлу” ансамбілім,
Еліңе ойын қойып барса бүгін.
Жібермей бір жыл күтіп үлгісін ал,
Жетерлік жастарыңда болса білім.

Үйінде Мәдениет азан-қазан,
Магнитофон шуынан кетер мазаң.
Ауданнан бір ансамбль шықпаған ба?
Ұғып ал, кемшілікті баса жазам.

Ең дала ең жан сақтадың канал құрып,
Жөн таптың ауылыңа суды бұрып.
Жолдарың бірақ қандай жаман еді,
Жолаушы шегін түйер шұрық-шұрық.

Сәлем айт, жол жөндеуші болса егер,
Бермесін мәліметті алап бекер.

Сезім серпіні

Қаланың арқасында қалт-құлт етіп,
Жүргенде жолаушы ақын сынап кетер.

“Стиляг” қалаңда да жүр алақтап,
Шаштарын жалпыдатпай жай тарақта.
Араққа кейбіреуі тойып алып,
Жүреді-ау шаршы топта қиралаңдап.

Екібас өршіл қала таласым жоқ,
Барғанда өзін сынды қарасын көп.
Жоқтығын мейманхана жасырмадың,
“Ақкөлге” амалсыздан барасың деп.

Қонақ үйін бастапсың он жыл бұрын,
Сонда да іс бітпейті ырың-жырың.
Аэропортың ойыншық зор қалаға,
Күлкім келді сын толмас көріп түрін

Сөйлесу қыямет қой телефонмен,
Байланыс жоқ, әрі өтем, бері өтем мен.
Падалко деген басшы байланысшы,
Сыбағасын алса ғой фельетонмен.

Қаланды көпіртіп ең мақтап ақын,
Көргенді айтатұғын бар ғой ақым.
Сыраларың көшеде көпіріп тұр,
Балаға қайда газ-су автоматың?

Дәмет Смайылова: (Қарашашева)

Ақын сайрар, жоқ қой бұл тілде сүйек,
Кем-кетікті тіліңе еттің тиек.
Маңызды ірі ісімді көзге ілмейсің,
Сынасақ табылмай ма ұсақ-түйек.

Қаламыз бой көтерген жаңа алып,
Одақ түгіл шет жұртта жатыр танып.
Екінші БАМ атанды Екібасым,
Әйгілі жер жүзіне ГРЭС салып.

Көреген көсем ойы жүзеге асты,
Орал менен Орталық араласты.
Электрмен екеуін жалғастырған,
Қалайша мақтамайын Екібасты!

“Богатырім” жобалық қуатқа енді,
Жылына 50 миллион көмір берді.
Брежнев жолдастың бізге жазған,
Құттықтаған таяуда хаты келді.

Бізде көп үлгілі істер айтар елге,
Даңқы кеткен жайылып талай жерге.
Коммунистік тәрбие беру ісі,
Өріс алды шарықтап күннен-күнге.

Кәсіпорын ұйым мен әр мекеме,
Қамқорлығын жасайды әр мектепке.
Бала бақша қалмайды назарынан,
Бұл дәстүр кең тараған дүйім көпке.

Сізде аға, ұстазсыз ғой шәкірт ерткен,
Хакимзянова атағы болар жеткен.
Гаврюшин өндірістік вожатыйым,
Жастарға өз еңбегін үлгі еткен.

Келем деп хат жазып ем арнап сізге,
Жетпепті он күн өтті әлі күнге.
Ауданда байланысың нашар екен,
Десең де “жөнделеді, күдер үзбе”.

Шопандар хабар күткен күндеп, айлап,
Шағымы еңбекшінің бұған айғақ.
Көлік жоқ, почташы жоқ отарларға,
Сәлемдеме жіберер буып-тайлап.

Қозы алса, жүз отыздан Сарыбаев,
Мақтауға қойшы жетер бізде лайық.
Жәкібай Бөкеновпен тең келмейді,
Сертінен жүз отыз бес көрмес тайып.

Құрығы бұл құданың тым ұзынды,
Мен өзім жақтырмаймын бос ызыңды.
Құдалаң көмір қазып шөліркесе,
Торсықпен жіберсеңші қымызыңды.

Тағы да көп мақтадың қойларыңды,
Май жеген аш болмайды, ойға ұғымды.
Көкөніс, картоп іздеп жыда жүрсің,
Күз болса, шарлап қырды-ойдағымды.

Сізге де кезек бердім тұтып құрмет,
Айтыңыз жақсы істерді құлаш сермеп.
Алпыс жыда атқарған ауқымды істі,
Тындайын қуанышпен жүрек кернеп.

Зекебай Салтанбаев:

Дәмежан, кетті-ау маған сының батып,
Ертеден зіл түйгенсің біліп жатып.
Сөз ұяты өткірлеу шапалақтан,
Жіберді ғой бетімді дуылдатып.

Көңтерілі бірақта ақын адам,
Алдырмас айлаалыға алқымдаған.

Патуаға келейік екеумізде,
Секілді айтыс түйіні жақындаған.

Ақынның қалам “жалы” бір күйзелмес,
Болса егер лайықтымен бір жүгендес.
Мінімді бүкпелемей бетіме айттың,
Деген бар “Сын түзелмей, мін түзелмес”

Барған соң Егіндідей бұлағыма,
Тәрбиелі құт қонған тұрағыма.
Жеткізермін бұл сынды өзің айтқан,
Аудандық басшылардың құлағына.

Сыным батып кетсе егер етпеші айып,
Мәймөңкелер мен емес жуып-шайып.
Екібаста ескерткіш қойылса ғой,
Ашқан оны деп жазып Пішенбаев.

Дәмет Смайылова: (Қарашашева)

Ал, аға табысты айттық тасқындаған,
Жерде дән, қалықтаған аспанда ән.
Кемшілік, оққылықтың сырын аштық,
Ақындық туралықпен жасқанбаған.

Алпыс жыл! Тарих үшін аз уақыт,
Отанға сыйлап өткен шалқар бақыт.
Мерейлі, торқалы той келді міне,
Қарсы алайық жырменен шашу шашып.

Алпыс жыл асқарында Қазақстан,
Айналды ордасына Бақытстан.
Біз сенің кішкене бір бөлшегіңбіз,
Білінбес саалмағымыз мол ағыстан.

Той мынау дастарханы кең жайылған,
Мен дағы хабар бердім өз жайымнан.
Көл-көсір, ағыл-тегіл, береке-ырыс,
Күн шығып, айым туған мандайымнан.

Шабыс тілеп тыншымас тұлпардайын,
Бұл дүрмекке мен дағы сый арнайын.
Ақын-аға, есен-сау боп тұрыңыз,
Осыменен сөзімді төмамдайын.

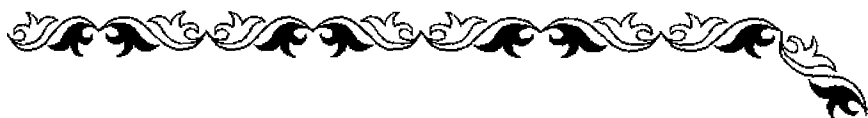
Зекебай Салтанбаев:

Құдаша, не десең де жасымаймын,
Кезінде менде сайдың тасындаймын.
Қоғамның бар табысы баршаға ортақ.
Қысылып, ащы сөйлеп ашынбаймын.

Бұл айтыс келе жатқан дәстүр, ғұрып,
Атымды Мәшһүр қойған лепес қылып.
Шайқасып, жеңе алмайсың ұстазыңмен,
Жол босат келе жатсам былай тұрып.

Бақ берсін, өсіп бедел, берекеніз,
Ер көңіл қызда болсаң сері екенсіз
Құтты боп Қазақстан ұлы тойы,
Жасасын алпыс жылдық мерекеміз.

*Қасиетті туған жер,
жырдың нәрі сенікі.*

Жыр көші

Жыр көші, түнеп кетші маған келіп,
Берейін халқыма ерен өлең өріп.
Көзі ашылған бұлақтай болар ма еді,
Көкірек кеудем сол сәт сәулеленіп.

Жыр көші, ілестірші керуеніңе,
Қаламүш жетермісің сермеуіме.
Киелі өлең сені айналдырман,
Біреудің тәлкек етер ермегіне.

Жыр көші, сәл азырақ аяндашы,
Бұйдалап жетегіңе таяу алшы.
Теңізге өзен болып құйылмасам,
Болайын, сол теңізде мөлдір тамшы.

Туған елім

Төсің мынау көз тұнатын егіннен,
Аспаныңнан алтын арай төгілген.
Байтақ жерім, айтар әнім, дастаным,
Бақыттымын ырыс қонған жеріммен.

Ғасыр бұрын қандай едің қазағым,
Тарттың талай тарихтың да азабын.
Түйе жүні-шидем шекпен киген деп,
Бүгінде тек кітап қылып жазамын.

Орнағалы маңдайыңа зор бақыт,
Өз дегенін жасап жатыр сал уақыт.
Дәулетің мен шалқып-тасып байлығың,
Алға қарай келесің сен нық басып.

Ауыл мынау, қаладайын гүлденген,
Сәулетімен қалалар да түрленген.
Еңбекпенен өз бақытын жасаған,
Айналайын, құрыш білек ерлерден.

Мақтанышым, қасиетті мекенім,
Сенде сездім бақыттың не екенін.
Еркін елсің, мен де еркіндік аңсағам,
Алда ұлы мақсатым бар жетемін.

Мектебім

Алауын жағып жүректің,
Жаныма менің гүл ектің.
Аяулы асыл мектебім,
Сағынып сені жыр еттім.

Сусындап білім нәрімен,
Өзіңнен ұшып самғадым.
Мерей той күні, мінекей,
Шәкіртке толы жан-жағың.

Ұшырған талай түлекті,
Құтты болсын мерекең,
Асқақтай берсін мерейің
Ақкөлім менің, құт мекен.

Ақкөл мектебіне Балтабай Ақжанов бастаған түлектері көмек көрсетіп, үздік оқушыларға стипендия тағайындау жөнінен бастама көтерді.

Ақ бесігім, әулиелі Ақкөлім
Айтар сырым, ақ тілегім көп менің.

Құтты болсын бастамасы балаңның,
Көтеретін ел еңсесін, мектебін.

Сенен ұшқан талай асыл азамат,
Кейінгіге өнегесі аманат.
Ауылыңның тасытыңдар мерейін,
Ақкөліңнің әлемге атын шарықтат.

Екібастұз мектебіне жарты ғасыр

(1954-2004)

Ұлы Абай атындағы бұл мектеп,
Талай ұрпақ түлеген гүлдей көктеп.
Екібастұз төрінде шамшырақтай,
Қара шаңырақ білімнің нәрін сеппек.

Армысыздар, ұлағатты ұстаздар,
Бармысыздар, ханымдар мен мырзалар.
Құтты болсын мектептің мерей тойы,
Бүлдіршіндер, түлектер, ата-аналар.

Білім нәрін ұрпаққа сусындатқан,
Жарты ғасыр уақыт жылжып аққан.
Күнгеі мен көлеңке кездері бар,
Мектеп бұл, жаңа өмірде жолын тапқан.

Мектеп бұл, кеңес кезі тұралаған,
Сонда да шаңырағы құламаған.
Ұлтжанды азаматтар араша боп,
Нәсібін тартып алған бұла таңнан.

Қасиетті туған жер

Жылт-жылт егіп маңдайынан күміс тер,
Кен қопарып жатыр дархан жұмыскер.
Қара алтынның қазынасын ақтарып,
Екібастұз бастап жатыр ұлы істер.

Құрылыстар күнге қолын созады,
Жұмыс қызу, бір-бірінен озады.
Сапар шегіп бір айдан соң оралсаң,
Көше бойы танымастай болады.

Жарқыратып, жайнатып дала төсін,
Бастадың жаңа бір іс, елге тосын.
Әлемде теңдесі жоқ ГРЭС салып,
Тандантты Екібастұз қас пен досын.

Тер сіңген жер, армысың асыл белім,
Кен үстінде отырған ардақты елім.
Атақ-даңқың жайылған жер-жаһанға,
Көмірлі, қазыналы туған жерім.

Шұрайлы Шідерті мен Жайылма елі,
Бауырыңда Майқайындай алтын кені,
Асау Ертіс арнасын жетелеген,
Атақты каналымның бар ма кемі.

Айналаң көз сүрінтіп, өркен жайған,
Ғажал құм шығып жатыр Қарасордан.
Дарындары атағын аспандатқан
Іргенде, жер жаңнаты сұлу Баян.

Арқаның ортасынан орын тепкен,
Сан ұлттың өкілдері мекен еткен.
Мерейің әрқашанда үстем болсын,
Қастерлі, қасиетті ата-мекен.

Кел, Екібастұзға

Жүректе оты лапылдаған,
Жүзінде жастық жалындаған
Жастарды көргің келсе,
Кел, Екібастұзға.

Қара алтынды қолымен уыстаған,
Жарыста алда боп, ту ұстаған
Жастарды көргің келсе,
Кел, Екібастұзға.

Жерінің байлығы тасыған,
Дәулетке сен ие, жас ұлан.
Дүбірлі еңбекті көксесен,
Тезірек жеткейсін, асыға.

Күтеді сені жас қала,
Келе бер , жасып, жасқанба.
Тағдырдың жолы сан тарау,
Жол ашық әр кез жастарға.
Кел, Екібастұзға.

Қазыналы байтағым

Армысыздар,
Қуат боп, нұр шашқан ер,
Шуағыңа, сәулеңе бөленді ел.
Қырық жылдық, мерей тойың құтты болсын.
Екібастұз өңірі құт қонған жер.

Мұржаларың тілдескен аспан-көкпен,
Бақытын тапқан халқың зор еңбектен.
Бүгінгі тойға шашу, тарту жасап,
Ұл-қызың өнге салып, өлендеткен.

Ерлікпенен, бірліктің жаққан отын,
Жаңғыртып Екібастұз АЕС атын,
Бір ғана Қазақстан жері емес,
Бар әлем көріп отыр шапағатын.

Станция тұрақты істеп жұмыс,
Болған емес, тоқтауы, босқа тұрыс.
Екібастұз көмірін қуат қылып,
Елге игілік, береке, жасады ырыс.

Құтты болсын мереке, энергетик,
Атақ, данқың жайылды шетке жетіп.
Өр жыл сайын табысың тасқындаған,
Сол табысты айтамын өлең етіп.

Мың жылдыққа сеніммен басқан қадам,
Энергия, қуатқа болма алаң,
Қазыналы қара алтын, Екібастұз,
Таңданып бас иеді, саған ғалам.

Мұржа салушылар

*(“Энерговисотстрой” учаскесінің мұржа
салушылар бригадасына)*

Мақтан тұтып құрылыста болғанын,
Айтты бізге бригадир толғанып.
Міне, біздер мұржа салып жатырмыз,
Үш жүз отыз метр белгі, жобалық.

Қызу еңбек, ГРЭС маңы шалқыған,
Қымбат қазір әрбір минөт алтыннан.
Мұржа салған монтажшыны көріңіз,
Биіктерге тез жетсем деп таалпынған.

Мың-мың тонна ауыр темір бетонды,
Мұнаралы кран тағы көтерді.
Батырлық та, батылдық та керек қой,
Ел алдында борыштарды өтеуге.

“Шығыс” кеніші

Маңдайынан мөддір тамшы ағып тер,
Еңбек етіп жатыр шахтер, жұмыскер.
Қара алтынның қопарған қыртыстарын,
Еңбегімен даңқы шыққан нағыз ер.

Кеніш мынау аты шыққан өлемге,
Жеңістер бар, спортта да, өнерде.
“Восточный” - “Шығыс” деген атыңды,
Бүгін міне, қостым тағы өлеңге.

Әр учаске, әрбір адам жұмылып,
Корпорация жұмылған бір жұдырық,

Жылдар бойы қара алтынды өндіріп,
Күннен-күнге гүлденеді құлпырып.

УТҚР- жарқын істі бастайды,
Жаңа әдіспен кен қопарып тастайды,
Ленталар шыр көбелек айналып,
Біркелкі тас көмірді ұнтақтайды.

Екібастұз өндіріп көмір кенін,
Берекесін келтірді бүкіл елдің.
Қуат болып таралып бар өңірге,
Еңбегімен ерледі кеншілерім

Ұлт достығы жарасқан

Қаласың Екібастұз кең пейілі,
Түрлі ұлт гүлдендірген бұл өңірді.
Үшінші мыңжылдыққа қадам бастың,
Шырқаймыз ән мен жырды біз көңілі.

Тағдырымыз тоғысқан халықтармыз,
Еңбекте биіктерге шарықтаймыз.
Бірлікпен берекелі өмір сүріп,
Ғасырдың аспанында қалықтаймыз.

Қазақтың нұрлы аспаны аясында,
Бейбіт өмір бар ұлттың баласына,
Ұсынып адал асын, дәмін тұзын,
Тартқаны қонағына жарасады.

Тыңдаймыз ілтипатпен басқа ұлт әнін,
Халқының келтірген соң нақыш сөнін.
Қай ұлтсың, қай нәсілсің жатсынбайды,
Қазағым бөліп беріп жарты дөнін

Павлодарым, армысың

Гүлге оранған армысың, Павлодарым
Жүрегімнің түбінен ән арнадым.
Тәуелсіз ел төрінде түрленесің,
Орындалып аңсаған армандарың.

Төсінде жұлдызысың Сарыарқаның,
Бағы жанды баянды ұл-қызыңның.
Жаңа келген ғасыр мен ғасырларға,
Паш етіп жеткізе бер қазақ үнін.

Қарт Ертісім Мұхитпенен ұласқан,
Ағысыңа куә болған нұрлы аспан.
Өр тасына, жартасына үн қатып,
Толқындарың көк терекпен сырласқан.

Достық пенен бірлік болып ұраны,
Барша ұлттың басын қосқан ұланы.
Дүбірлетіп дала төсін ұлы іспен,
Халқың сенің сән-саатанат құрады

Құт мекен

Сездірген сағыныштың не екенін
Павлодар асыл менің құт мекенім.
Сапардан оралғанда шалғынға аунап,
Гүлді иіскеймін, тәу етемін.

Өркендеген елімнің бір қызымын,
Көретін алда менің көп қызығым.
Қаламменен бірге өсіп ер жетемін,
Түрлен, гүлден жарқырап бақ-жұлдызым.

Жетемін саған сағынып

Көгілдір нұрға малынып,
Фонтаннан моншақ тағынып.
Өсемсің, сұлу Павлодар,
Жетемін саған сағынып.

Ертістен ескен самалың,
Көркемі сенсің даламның.
Тасыған дәулет, сәулетің,
Өзіңнен бақыт табамын.

Қазақстан Алюминийі

Алғашқы алып Қазақстан жерінде,
Алюминий Павлодардың төрінде.
Қырық жылдың қырқасына жетті ол,
Шықты талай одан Еңбек Ері де.

Құрылысын салды бүкіл ел болып,
Жолдамамен келді жастар лық толып,
Вагондармен боксит кені ағылды,
Ұлы Торғай даласынан жол болып.

Алпыс төртте алынды алғашқы өнім,
Қазынасын сапырған байтақ жердің.
Қанатты металл кетті ғарыш асып,
Танытып қазақ деген елдің атын.

Бұл күнде алюминий бағы жанды,
Ең сирек кездесетін металл алды.
Ұжымы Қазақстан Алюминийі,
Табыспен мерей тойды қарсы алды.

Мерей тойда асқақтасын мерейің,
Әрқашанда биіктерден көрейік.
Алюминий заводы ерлерімен,
Салтанаттың шашуларын терейік.
(2004 ж.)

Павлодардың бір күні

Ұлы Ертістің өңірі,
Екібастың көмірі,
Майқайыңның алтыны,
Ақсуда қуат жарқылы,
Трактордың дүрсілі.
Міне, осындай әлеумет,
Алпыс бес жыл тарихта
Павлодардың бір күні.

Ардагерлер

Армысыз, ардагерлер, ардақтылар,
Сыздықтап, соғыс жайлы сыр ақтарар.
Алпыс жыл асқарынан асса дағы,
Сұм соғыс ет жүректі аландатар.

Айналып батырларым құлпы тасқа,
Кешегі солдат бүгін сексен жаста.
Сиресе де қатары мұқалмаған,
Ардагерлер өлі де тұрсың сапта.

Ардагерлер, кеудең толы ордендер,
Қан майданда қиындықты көргендер.
Отан үшін от-жалынға оранып,
Жанын қиып, жеңісті алып бергендер.

Алтын заң

Алтын заң, Ата заңым,
Халқымды нұрландырған.
Әр ұлттың азаматы,
Салтанат-сайран құрған.

Еркіндік, татулықтың
Үлгісін көрсеткен ел.
Бейбіт күн мамыражай,
Бесігін тербеткен ел.

Ата заң-Алтын заңым,
Егемен құқық берген.
Ел Басы, баста елiндi,
Сенеміз соңыңа ерген.

Көкбайрақ аспан түсті,
Қыраны қанат керген.
Шаңырақ шайқалмасын,
Алтын дән өрнек өрген.

Мейманға құшақ ашқан
Кеңпейіл қазақ халқы.
Кеңбайтақ жеріне сай,
Дәстүрі, әдет-салты.

Болашақ ұрпақ үшін,
Қызмет ет, Алтын заңым
Әр күнің бейбіт болып,
Қазағым атсын таңың.

Еңбек мерекесі

Жастар бүгін көңілді екен ерекше,
Сенбілік қой, еңбек тойы мереке.
Жастық жігер, жалындаған от өрен,
Дәулет, ырыс, жасап жатыр береке.

Бақыт тапқан, шабыт тапқан еңбектен,
Жомарттықты аямапты нұр көктем,
Сенбілікті дәстүр етіп тамаша,
Игілікті істерменен ержеткен.

Қарт атамыз шығып бүгін далаға,
Жас шыбықты еккізіп жүр балаға,
Қасиетін қайран жердің жеткізіп,
“Қастерле”, -деп құйып жатыр санаға.

Жұмыл, жұмыл, көтерейік жабылып,
“Еңбек” атты зор майданда табылып,
Дүбірлі той, жарасты той емеспе?
Өр жыл сайын қарсы алайық сағынып.

Құрыш қолдар табыс кілтін бұрады,
Халқымыздың жарқырады шырағы.
Табысты еңбек қарқынын тасқындатып,
Еңбекші елдің келе жатыр ұланы.

Үстаз

Сәуле боп құйылған санаға,
Ой берген бақытты балаға.
Еңбекке, ерлікке баулыған,
Өліппе үйреттің данаға.

Ашылып кеуденің бұлағы,
Мұғалім сыныпта тұр өні,
Асқақ ой, қиялды жетелеп,
Шәкірттер жанымен ұғады.

Екінші, малшыны, ғалымды,
Ұшқышты, ақынды, дарынды,
Баулыдың биікке самғатып,
Ұлы ұстаз от беріп жалынды.

Білмейсің тынымды әр кеште,
Дәптерлер үйілген тұр десте.
Білімнің дөніндей егетін,
Сабақтың жоспары бар есте.

Әр таңы еңбектен басталған,
Әр сабақ артық-ау дастаннан.
Анамыз өмірге әкелсе,
Білімге ұстазым бастаған.

Ауылым Шідертінің жағасында

(Сыныптасым Ғалымбек Айтымаевқа және ауылдастарыма)

Ауылым Шідертінің жағасында,
Шайтанкөл, Жақсыат, Шабдар арасында.
Су тасып, сай-салаға жайылағанда,
Мекендеп аққу қонған сағасына.

Қамыстың арасынан, шүрегеймен,
Жұмыртқа іздеп талай жүтірген ем.
Алғашқы өлеңімді өзенге арнап,
Арнасын анаға әкеп теңеген ем.

Өркімге де жер-ұйық ата-мекен,
Сол жақтан арайлап таң атады екен.

Естен кетпес балалық қызық дәурен.
Ұялап көкірегінде жатады екен.

Шідерті Асан қайғы тоқтаған жер,
Исабек ишан атам аттаған жер.
Ұл мен қызың даңқынды жайып елге,
Ақындар өлең арнап мақтаған жер.

Дарыған өулиелік қасиеті,
Талай жан алдына кеп бас иетін.
Арқаға келген тоғыз өулиеден,
Ишан атам білдірген ақ ниетін.

Ақкөлім, тоғыз көлім, туған жерім,
Жайылама өсіп-өнген, ардақты елім.
Келмесем алыс жолдан ұзағырақ,
Сағынам ауасы мен саумал желін.

Ауылым Шідертінің жағасында,
Тал-шілік бойлай өскен сағасына.
Ауыл бұл өнерлі де өнегелі,
Дарытқан соның бәрін баласына.

Айналдым қасиетті топырағыңнан,
Өрнекті үйренді анам жапырағыңнан.
Жылытып жүрегімді жібересін,
Жақсылық күтіп дәйім ұрпағыңнан.

Жастық шақ

Мандайынан күміс тамшы төгіліп,
Ерен еңбек деңгейінен көрініп.
Қала салып, қой жаясың далада,
Іздерінде гүлдер қалар егіліп.

Думандарда сен құрасың серілік,
Жарыстарда көрген жоқсың жеңіліп,
Ел бақытын күзетесің көз ілмей,
Білім нәрін құмарланып, сіңіріп.

Қайрат қандай ашқан талай кен көзін,
Алып көштің басындасың сен бүгін.
Мыс қорытып, балқытасың болатты,
Өкелердің жалғастырып ерлігін.

Ауыл мұңы

Тәуелсіздік тәтті ұғым тандайыма,
Бірақ сызы батып тұр маңдайыма.
Титықтап, тұралаған елді көрсем,
Жан қалмастай көремін маңайымда.

Қаптады жасанды көп кемеңгерлер,
Қайда жүр кешегі әттең нағыз ерлер.
Арам пиғыл қалталы болып алды,
Айнала толып кеткен саудагерлер.

Істеген сұмдығына ақыл бойламайды,
Таптайды, намысты олар ойламайды.
Есесі есіл жұрттың кетіп жатыр,
Мал мен жан болып бүгін ала қайғы.

Мол еді ауыл үшін күн көрісі,
Тарыады асы-суы, мал өрісі
Көмірге, электрге малын беріп,
Көбейді, ұры-қары, “жын-перісі”.

Жабылды бала бақша, мектеп қанша,
Құлазып үйлер құлап, қу молаша.

Күн көріс үшін қала сағалайды,
Жаутаңдап ел адамы жас балаша.

Момын ел, ауылда ғой басым қазақ,
Кезінде өрге өрлеген тасың қазақ.
Нарықтың қыспағына түсіп тұрсың,
Мал құнсыз, ас кенеусіз жасып қазақ.

Қытай мүлкін аласың бір малыңа,
Біреп қап үн жұқ болмас жұрнағыңа.
Жылардар бойы теңгенің бетін көрмей,
Қиындықтың шырмалдың шылауына.

Егін ексең жетпейді жағар майың,
Техниканың саттың ғой шұрайларын.
Тәуір деген малыңды базарға сап,
Ашпа-жалап жаныңмен пыр айналдың.

Мұңыңды айтсам жаным қан жылайды,
Сорақы істің сұрауын кім сұрайды.
Жеке меншік жағып тұр жылпостарға,
Ал жалпының жағдайы құлдырайды.

Өліптің артын бағып әлі келем,
Қайраңға килігіп тұр мінген кемем.
Көтерер ел жағдайын күш-қуаттың,
Бары-жоғы белгісіз, қалай сенем.

Біреулер май асайды, кекіреді,
Біреудің киері жоқ секіреді.
Осынау келеңсіз бір кезенді ойлап,
Ақынның қарс айрылар көкірегі.

Сары уайым шығармас тығырықтан,
Құтылар жұрт әлі-ақ бұл құрықтан.
Ұзақ-сонар созылған нарық кездей,
Аяқтаман өленді торыққаннан.

Тәуелсіздік тәтті ұғым таңдайыма,
Өттең сызы батып тұр маңдайыма.
Бір жылт еткен үміттің шоғын көрсем,
Пілте болып оралам шалғайына.
(1998 жыл)

Шігерімі

Қушоқыдан бастау алып,
Қарағандыны қиып-жарып,
Кең даланы бойлай ағып,
Шығанаққа құйған өзен.

Мұздыбұлақ, Сарыапан,
Қарасу мен Сарыбұлақ.
Бесқудық пен Бала жылға,
Шідертіге сыйға берген.

Қарасу боп Жалаулыға,
Жетеді де етер тұрақ.
Ертістен соң екінші өзен,
Сыбдыр қаққан жасыа құрақ.

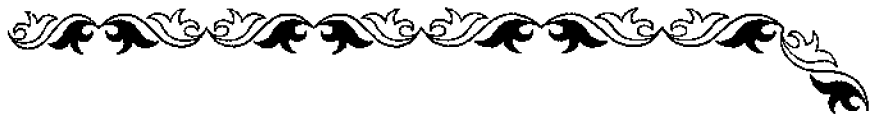
Өткел бермей тасығанда,
Жайылатын Жайылмаға,
Тік жарқабақ ойпат болды,
Бұрынғыдай жайы бар ма?

Ағынды өзен айдынына,
Аққу мен қаз қонар ма енді?
Суат болған жайылымға,
Арна суға толар ма енді?

Жағада өскен тал-терегі,
Бұрынғыдай жайқалар ма?
Шідертiнi шiдерлеген,
Нәубетгi ақын айта алар ма?

Қар суымен, қызылсуы,
Құйылмайды гүрілдекке,
Бала кездің бар қызығы,
Жоғалғандай енді текке

Шыбынды көл, Тұзды өзектің ,
Бізге суы қосылмайды,
Нұра жақтан ағып келіп,
Шідертi ендi жосылмайды.

*Шабигатым-сырлавым,
Муған далам
Жыр басы.*

Қысқы кеш

Қысқы кеш-ай,
Күн батады қызарып,
Көлеңкелер бойын жазды,
ұзарып.

Көлегейлеп көк мұз
бетін жауыпты,
Сылаң қаққан көктемдегі
қыз -арық.

Ауыл үсті көкшіл түтін
көлбеген,
Артық-ауыс шуы да
жоқ көлденең.

Тыныштықтың үнсіз
өкеп базарын,
Қайып тігіп тастағандай,
жерменен.

Дала да үнсіз ақ көрпесін
жамылып,
Ақ ұлпасы қызғылт
нұрға малынып.

Аспандағы ерке жұлдыз
көрінді,

Терек мүлгіп,
ақ жамылған келіндей
Аяздың да тұр ызғары
білінбей.

Терезеге ою-өрнек салыпты,
Табиғаттың шебер қолы
ерінбей.

Дала сазы

Күз келді, қызу еңбек, қызды қырман,
Қырманнан күні-түні ағылды дән.
Дән тауын, еңбек туын шарықтатып
Қырманда қыз –жігіттің салғаны өн.

Күз келді, сары айдында кеме жүзіп,
Келеді дән дариясын еркін сүзіп.
Дала күйін шертеді тәтті өуенмен,
Мотор үні ағылған тынбай жүріп.

Күз келді, құстар ұшты жылы жаққа,
Мың бояу құбылады кірсең баққа.
Табиғат сағынышы сары түс боп,
Қимастай жазбенен тұр, қоштаспаққа.

Күз келді, соқа күзгі егістікте,
Шөп шабылды мая көп еңістікте.
Тыраулап тырна ұшып бара жатыр,
Үш бұрыш жасап сонау кеңістікте.

Ақша қар

Сықыр-сықыр аяқ асты
ақ мамық,
Күміс жамбы күн нұрынан
тұр тамып.
Терек мүлгіп,
ақ жаулығын киіпті,
Шашу шашып, Аяз ата
жүр ағып,
Төсеп тастап жерге
жібек көрпесін.
Аяз әлек, ерттеп мініп бөртесін,
Сақалының сипап мұзды
құрсауын.
Желіктірді боран сынды
еркесін
Ерке десе ерке екен шынымен,
Секіреді кейде күні-түнімен
Ән салады, ысқырады,
уілдеп,
Кең даланы жаңғыртты-ау,
үнімен.
Сақалына жармасқасын шыдамай,
Ақырады ашуланып атасы.
Ішін тартып долданады
жылайды,
Ақылсыздың еске түсіп қатасы.
Аяз ата уатқансып, шақырып,

Шымшып беттен,
айтады екен ақылын
Тентек боран екілене лақтырып,
Қар сұлуды қатырады, ақырып.
Ауа қандай,
шып-шыңылтыр, тап-таза,
Шатыр-күгір сынар ма екен,
Масқара!
Сақ сауысқан
жақсы хабар жеткізді,
Балмұздаққа толып тұр деп асхана.
Қызығына
қыстың көңіл тоймайтын,
Ақша қармен жаңа жылдар
тойлайтын.
Ағыл-тегіл ырыс болған ақша қар,
Ақ бидай ғой,
қамбаларға сыймайтын.

Ақ көрпесін ысырып, жер түледі

Ақ көрпесін ысырып, жер түледі,
Күн нұрына ынтық боп гүл күледі.
Сылдырына бұлақтың құлақ түрсең,
Төтті сырды наздана білдіреді.

Білінбейді ызғары қыстың мүлде,
Ораныпты тал-терек үлде-бүлде.
Көктем өзі жырлайды ақын болып,
Тыңдайықшы, бөленіп сазды күйге.

Көп-көгілдір бусанып атқан таңы,
Жасыл түске еніпті-ау ауыл маңы.
Тіршіліктің тынысы кеңі түсіп,
Тамыр бойлап жүгірді өмір қаны.

Жазды аңсау

Жазғы бақтың шуы біткен ортайып,
Сұлу терек бойынан да өр тайып.
Жас шыбықтар меніменен тете өскен,
Қалғаны ма, шыныменен “қартайып”.

Қысқа күнде келдім талай алаңдап,
Жазды аңсап тұр ма деп ем бар аймақ,
Ақша қар да кіл асылды кигізіп,
Өміріне келтіріпті-ау ыңғайлап.

Кеңіл қалды-ау құлазып, бірақ-бірақ,
Жазғы кеште біз болған талай қонақ,
Бос тұр екен орындық, бос тұр екен,
Кеткеннен соң сен алыс менен жырақ.

Ауыл таңы

Таң алдында шықтым дағы далаға,
Аң-таң болдым, ұқсадым жас балаға.
Аспан асты тұнып тұрған тыныштық,
Таңғажайып, бейне жұмақ, саф ауа.

Ауыл үсті, ақ көрпе, ақ мамықтар,
Бетке, қолға қонам деп қар қалықтар.
Ерке желде, еріксіз тына қалған,
Ақ таңды дейді маған қарсы алып қал.

Тыныштықтың патшасы өзім болып,
Үнсіз тұрдым ғажапқа көзім тұнып.
Бозша таалдың бұтағы төжім етті,
Асыл моншақ тағынған ару болып.

Аспаннан нұр жауып тұр айналаңа,
Аппақ кілем төсенді ару дала.
Тамаша ертегідей елді іздесең,
Ауыл таңы әрқашан қызықхана.

Қыстың басы желтоқсан

Қыстың басы желтоқсан
Ызғырық жел үн қосқан.
Жапалақтап жауып қар,
Тұнжырайды күнде аспан.

Бүрсең қағып суықтан,
Секіреді сауысқан.
Жем іздеген торғайлар,
Бұтадан-бұта ауысқан.

Ақ жібекке малынып,
Ақ сәлдесін жамылып,
Шырайланды шыршалар,
Ақ маржан моншақ тағынып.

Терезені оюлап,
Қырау салды өрнекті.
Күміс қарды омбылап,
Бала тапты ермекті.

Желтоқсан бұл ызғарлы,
Желтоқсан бұл мұз-қарлы.

Түн қызарып тез батып,
Ертегідей түн ұзарды.

Тамашасың желтоқсан,
Ұласатын қаңтарға.
Сырғанайды балалар,
Мініп алып қар тауға.

Жаңа жыл

Жаңа жылдың ақ қары,
Жапалақтап жауып тұр.
Мешін жылын жетектеп,
Аяз Ата шауып жүр.

Ақша қармен оранып,
Ауыл жатыр момақан.
Ақша қармен нұрланып,
Соқты аққала балақан.

Бейбіт елдің түтіні,
Түйдек-түйдек тік ұшқан.
Қой жылымен қоштастық,
Мешін келді ғарыштан.

Жаңа ғасыр, жаңа жыл,
Келді еліме жарқырап.
Қазақ елін мақтан ғып,
Айтып жатыр шартарап.

Павлодардың төріне,
Мұз қалашық орнады.
Ертегінің елінде,
Қиял құсы самғады.

Құтты болсын Жаңа жыл,
Құтты болсын келген жыл.
Күлімдесін Ай мен Күн,
Көк аспаннан төгіп нұр.

Қалықтайды ақша қар,
Ақ қанатты көбелек.
Молшылық жыл болып кел,
Ақ қарыңды себелеп.

Жаңа жылмен мол бақыт,
Жазылсын ақ маңдайға.
Ырыс пен құт береке,
Тати берсін таңдайға.

Әр шаңырақ табысы,
Тасқындасын, сел болсын.
Шаттық пенен қуаныш,
Ағыл-тегіл, көл болсын.

Туған-туыс аман боп,
Орындалсын ой-арман.
Үміт пенен ақ тілек,
Тілейік біз Алладан.

Құтты болсын, Павлодар, жаңа жылың,
Сайрандасын, төсінде ұлы-қızıң,
Жаңа ғасыр, төртінші жылың туды,
Таусылмасын тататын дәм мен тұзың.
(2004 ж.)

Үскірік

Үскірік,
Қарап ем құлақтанып тұрған күнді,
Қылығым еске түсті бала күнгі.
Көршінің баласымен бөс тігісіп,
Темір жалап ойдырғам қайран тілді.

Үскірік,
Бет домбығып, көзде жас, қызыл мұрын,
Аяздың аты қысқа, құрығы ұзын.
Ширыққан үні қандай, ызың-ызың.

Үскірік,
Жоқтан барға маңқ етіп қара төбет,
Тығылып паналапты үйдің ығын.
Бәріне өктемдігін жүргізбекші,
Бүгін билік тигенге үскірігің

Жыл құсы Наурызек

Жыл құсым, армысың!
Хош келдің Наурызек.
Өзіңді көптен біз,
Асыға күтіп ек.

Көктемнің құсы деп,
Наурызды әкелген,
Арнадық жыр саған,
Қабыл ал, Наурызек.

Көгілдір белдердің,
Аптапты шөлдердің,
Сәлемін аяп келген,
Армысың, Наурызек

Көктем

Қыз көктем көгілдір нұр ораныпты,
Сағым ойнап, кең дала ояныпты.
Табиғаттың әрленіп өңі кірді,
Туған жерге қаз-үйрек оралыпты.

Құрақ көктеп, шегіртке шырылдады,
Күйеу көктем, жайлауға ұрын барды.
Қырға толып трактор еңбек қайнап,
Терек бүрлеп, исі мұрын жарды.

Сай-саала серпілді ақ көрпесінен,
Жылаға толы жылат-жылат су еркесінген.
Бозторғайдың шырылы басымырақ,
Осы таңның дегендей еркесі мен.

Суға төсеп бауырын қос аққу мәз;
Еркелеп бір-біріне қылады наз.
Қыздырып күн алқапты бара жатыр,
Қарсы ал, келе жатыр, шыбынсыз жаз.

Көгілдір көк, жерменен сыбырласқан,
Көк майса, көк тоғайға төнеді аспан.
Бойына сұлулықтың жиған бөріні,
Маусымның керіктісі-ау көктем асқан.

Берекегі көктем бол

Төгіп өтті ақ жаңбырын ала бұлт,
Өр тамшысын сіңірді дала күліп.
Шалшық суға іркілген ауладағы,
Түсіп кетті бір бала балақ түріп.

Даланы көрген алғаш қозы-лақ,
Жүгіреді енесіне ол маңырап.
Көктем құрты буынына түскендей,
Биші қыздай былқыдайды атырап.

Селт еткізіп ұйқыдағы бүршікті,
Алтын табақ төгіп нұрын күн шықты.
Жауыннан соң жасанып қыр үстіне,
Шыға келді, кемпірқосақ айшықты.

Тыныш тандар тарқамасын осылай,
Бейбіт құстар самғай берсін шошымай.
Бақшаға әкеп қос уыстап дән септім,
Береке боп келсін көктем, тусын ай.

Наурыз келді

Аралап наурыз желі қырат қырды,
Сайларда сыңғыр қағып бұлақ күлді.
Көк сағымнан көгілдір көйлек киіп,
Керекуге күлімдеп көктем келді.

Жүздестік өзінменен нұр көктемім
Исіне құмар болып гүлдестенім.
Тындашы, сылдырлаған судың жырын,
Аққу-қаз сұңқылына үндескенім.

Ұмай ана-Жер ана

Армысың, Ұмай ана-Жер анамыз,
Бас иіп, сені күтіп қарсы аламыз.
Бетіңе, бедеріңе дақ түспесін,
Сақтауға сені мәңгі жан саламыз.

Ұмай ана қауышып Күн нұрымен,
Гүл дестемен өрнектелді бұрымы.
Қыр көгеріп, бүршік жарды таа-терек,
Бөйшешектің желбірейді тұлымы.

Хош келдің, наурызым, шық төріме,
Құт-береке ала кел сен Жеріме,
Күн менен Түн теңесіп, көктем жетті,
Жасарып Ұмай ана кірді өңіне.

Кәрі қыс пен жас көктем

Кәрі қыс та әлегін салып жатыр,
Беріспей, алысуда көктем батыр.
Өпжыландай ысқырып зәрін төгіп,
Ақтық демін төгуде аяз пақыр.

Шымшып бетін баланың мазалады,
Ашық-шашық жүргенді жазалады.
Кеудесіне қондырып көк сүңгіні,
Тау-тасты пана іздеп аралады.

Қасаң қардың қарқыратып көбесін,
Күннің нұры көздеп атты жебесін.
Ер “Әбдікей” алтын күрек желі боп,
Кәрі қыстың қуып жетті елесін.

Жігіт көктем көрі қыспен алысқан,
Күн менен Жер сағынысып табысқан.
Торғай біткен қар суымен шомылды,
Көктем келді, жыл айналып ғарыштан.

Қыран ұшар қыза

Тау шыңына ұмтылар қыран қандай,
Қанаттары жетер ме оның талмай.
Суылдаған қанатқа үн қосайын,
Биікке самғасыншы өнім қалмай.

Жарқ-жүрқ етіп отты көз қарағанда,
Қызыл алау аспаннан тарағанда.
Көлеңкелі көк тастың бөктерінен,
Қашқан тұлкі жан сақтар пана бар ма?

Көгілдір мұнар басқан тау мен тасты,
Саат мініп, қарт жолаушы асуды асты.
Сылдырап тау бұлағы сыр шертеді,
Тәтті ғып, ынтықтырып кәрі-жасты.

Тау түні мақпал қара самал ескен,
Байғыздың әуені де кетпес естен.
Келтіріп көз алдына сан суретті,
Арыла алармысың тәтті елестен.

Адам да құс сияқты ұшқан түлеп,
Биікті қалап тұрар сүйіп жүрек.
Тау мен тас мұқалмайтын жігер берген,
Қырандай құз қияны тұрған тілеп.

Айдын

Айдын беті тып-тыныш, толқын тынған,
Ойнайды кешкі сәуле су бетінде.
Керіліп, сылқ-сылқ күліп дірілдейді,
Айдың нұрын көшіріп келбетіне.

Тал төнеді сұлуға сұқтанғандай,
Төңкерілген тақия аспан қандай,
Бір-біріне наздана сыр шертеді,
Көкше құрақ еркелеп тұрған жандай.

Жағада жігіт отыр іңкәр болып,
Арманы айдындағы айға қонып.
Су сызып сұлу аққу келді жүзіп,
Айнала кетті әп-сәтте әнге толып.

Құтты болсын, гүл Наурыз

Қыс айналып жаз келді
Көлге үйрек, қаз келді.
Ұлыс күні қуаныш,
Өзіл күлкі, наз келді.
Құрт, ірімшік, ақ келді.
Наурызбенен бақ келді,
Жақсылығын ап келді.

Құтты болсын жыл басы,
Құтты болсын гүл Наурыз.
Ақын соны жырлашы,
Өн тыңдауға құмармыз.

Төбемізден күн күлген,
Боталады боз інген.
Қыс ұйқыда жатқандар,
Күн шуағын сезінген.
Түрленеді бар аймақ,
Таң атады арайлап.

Наурыз көже ұсынды,
Ақ жаулықты әжеміз.
Сыйлап үлкен-кішіні,
Қастерлейміз, ішеміз.
Молшылықтың көзі ғой,
Сабамызды пісеміз.

Мұра қылып атамыз,
Тал егіп жүр көшеде.
Су құяды немере
Өзі еккен көшетке.
Тойдырады бәйбіше,
Дүйім жұртты сүр етке.

Көктем күні

Жылымық ауа сөккенде қардың көбесін
Төбеден төніп қадады күнде жебесін.
Беріспей жүрген ызғарын қыстың көрдің бе?
Қалдырып кетпек, ең болмаса, елесін

Жапалақтап жауып тұр “құс қанаты”
Жетпей-ақ жерге, айналып буға барады.
Шұбарланып жатқанын өне қарашы,
Жотаның күнге алабы.

Бұтағы таалдың түрленген көкшіл тартып,
Бас иіп тербеледі, әнін айтып.
Шатырдың жиегінде көк сүңгілер,
Моншақтай домалайды суын сарқып.

Алма кезек дүние шыр айналған,
Жаңарғанда бар дүние шырайланған.
Толықсыған табиғат толғатуда,
Үміт күтіп арайлы атқан таңнан.

Тылсым түн

Түн тамылажып төніп тұр ғой төбемде,
Тынсымды алған бұла мазасыз өлең бе?
Әлде менің жүрегімді толқытқан,
Махаббат па, әйгілі бар әлемге?!

Тылсым түн аямапты бар нұрын,
Төкші ақын, жүрегіннің гүл жырын.
Қос қайыңның саясында қос ғашық,
Ақтаруда асыл жарға жан сырын.

Жұлдыз жауып кетер ме екен, япырай,
Тас төбемде төніп тұр ғой жапырлай.
Құс жолынан бөлінді де бір жұлдыз,
Ағып түсті көкті тіліп, жасындай.

Жоғарыда, биікте деп жұлдызым,
Тәтті сезім бойды тербеп мен тұрдым.
Тылсым түннің құшағында от шашып
Жазылмаған қала берді бір жырым.

Жаңа ғасырға сәлем

Армысың жаңа ғасыр,
жиырма бірім,
Айқайлап, арындап келген.
Өуелі басыңды иіп,
Амандас елмен,
Қауыш көне жермен!
Уақыттың бастан өткізіп едік
талайын.
Үн қоспай қайтіп қалайын.
Үлестіріп жүрген,
Жақсылығыңды жая кет,
Керегімді тауып алайын.
Күтеміз күнде,
Бір үміт атар таңнан да.
Табынып тағдыр жалғанға.
Тіршілікке жетер
Ештеңе жоғын ойланбай.
Кетеміз-ау түбі арманда!
Ғасырым,
Сағатпен санап тағатсыз күнді,
Тосып жүрміз, тосын келердей.
Өмірдің берекесіз аққан
Ағынымен,
Өтіп жатыр күн еленбей.
Ғарышқа жетіп,
Ғаламатты ауыздасақ та,
Еліміз жасап, жеріміз тозбай,
Адамзаттың алдына
тартар сыйын,
Бейбіт күн, баянды бақыт боғай!

Ата-анам ардақтым,
Асыл жарым
Манатым.

Сая бағым Айзатым,
Алтын босағам-
Шарбақтым.

Жүректен шыққан
Жырымды,
Өздеріңе арнадым.

Анама

(Анаи Шокен Біләлқызының рухына)

О, ана қымбаттысың өзің неткен,
Тербеген жүрегімді жаның көктем.
Қызынды аялай бер, аймалай бер,
Гүліңмін ғой өзіңнің бағыңда өскен.

Кеудеме салған әнің сәуле берген,
Жанымды әсем үнің әлдилеген.
Адалдық, жақсылық пен әділеттік,
Анашым ақ сүтіңмен бірге келген.

Алтын күн аспанымнан нұрын төккен,
Өзің де аялайсың гүліңді еккен.
Сен үшін, халқым үшін, елім үшін,
Еңбекте аямаспын терді төккен.

Ана емес пе әннің басы, сөз басы,
Ұл мен қызы өмірінің жалғасы.
Ана емес пе бізді әкелген өмірге,
Аналардың төгілмесін көз жасы.

Әкеме

Балауса бала кезден,
Өзіңе табындырдың.
Тау-тасты бірге кезгем,
Сол кезді сағындырдың.

Тіледің ақ жүрекпен,
Биікке самғауымды,

*Ел басы Нұрсұлтан Назарбаевтың Айзатқа
бата беріп тұрған сәті*

Манатпен болган бал кундер

*Студенттік шақ. Жездем Хамит, әкем
Гүлбаршын, қызы Сәтия, інім Әлдебек*

*Әкем Бабылбек, анам Шөкен,
немеренің алды Аргын*

*Манаттың ағасы Болат, жеңгесі Нұржамал қайындарым: Асхат,
Жайбóлат, Жанат, Мұрат, келiндерiм: Меруерт, Ажар, Гүлсiм*

*Әкем Бабылбек, інілерім: Әлдебек, Абай, келіндерім: Бикен, Гүлшаһра,
сіңлілерім: Нағима, Нәзіма, Светлана, Қарлығаш, күйеу балаларым:
Балғабек, Жанұзақ, Оразбек, Қазбек және олардың балалары,
папамның шөбересі Диас*

Айзатқа алты ай

*Қайындарым Жанат, Асхат, Манат, келінім
Ажар, Айзат, Алтынай және Дәмет*

Болгария сапары (2000 ж.)

Мәскеуде (2000 ж.)

Айзат напасы Манатпен

*Роза Рымбаева, Айзат Қарашиев,
Рамазан Стамғазиев (2002 ж. Алматы)*

Айзаттың Италияда болған кезі (2004 ж.)

Айзат (2004 ж.)

Өзіңнен үйрендім мен,
Тебіреніп, толғануды.

Ұшыртып қиял құсын.
Арманға от алдырдын.
Сүрініп қалмау үшін,
Намысқа ат салдырдың.

Ашқызып білім кенін,
Кеудемді нұрландырдын.
Сүйсін деп туған елін,
Жүрекке бердің жалын.

Жаның нұр-көктем көңіл,
Бақытқа бірге аттаған.
Сыйлаған маған өмір,
Армысың, ардақты адам!

Ардақты әке

Мен үшін бақыт,
Мен үшін шаттық әкелген,
Айналдым алтын,
Ардақты асқар әкемнен.
Гүл болып толып,
Ән болып күліп жүргенім
Өзіңнің арқан,
Өзіңнің ыстық көлеңкең.

Адалдық пейіл,
Күн мерей дала көңілің,
Көрсеткен маған,
Соқпағын мына өмірдің.

Тебірене толғап,
Биікке самғап үйреттін,
Құпия сырын,
Ашуға шалқар жерімнің.

Қақпадың қолды,
Ұстауға айды ұмтылған.
Жүректе тұрар,
Мәңгілік сенің зор тұлған.
Есейіп кеттім,
Еркелеп келіп асылсам,
Сағыныш болар,
Балалық шақтан бас ұрған.

Жан-жарым, Манатым

(1999)

Анқылдаған, ақ көңіл, аяулы едің,
Ерте кеттің көңілім қаяу менің.
Өзімде еңбек етіп жүрсем дағы,
Мен сенің ығында едім, саяңда едім.

Шығардың ер жігіт боп, елге атыңды,
Аямай бойда қажыр-қайратыңды.
Басынан жалғызыңның құс ұшырмай,
Ойлаушы ең алдыменен Айзатыңды

Жан ұшырып, құтқарған құлыншағың,
Тағдырдың тартар сыйын ұрыншағың.
Көзіндей әкесінің көреді ол,
“Манат” деп атыңды атап бұрылса кім.

Жолдас-жора келгенде қуанады,
Сәби көңіл алданып уанады.
Менің моншақ тамшымды көріп қалса,
Есейеді, әп-сәтте мұңаяды.

Манатұлы дегенге марқаяды,
Ат орнында тұяқ боп тай қалады.
Қайтейін осыны ойлап, тәубе деймін,
Үміттеніп көңілім жайланады.

Туыстары, достары алар еске,
Бірақ-бірақ оларда оқта-текте,
Уақыттың жазбайтын жарасы жоқ,
Жар көңілі сақтайды мәңгі есте.

Еске алу

Өзгерген жоқ дүние, қаз-қалпында,
Көктем келді, тағы да қаз қаңқылдап.
Тек сен үшін күн сөніп, ай тұтылды,
Бәйтерегім шарт сынды, қалды құлап.

Айлар жылжып, мінекей болды жылың,
Сағынумен, аңсаумен өтті күнім.
“Папам болса, шіркін-ай”, -деп армандап,
Еске алып, жылайды сені ұлың.

Саған айтқым келеді жан сырымды,
Тыңдар ма едің құлақ сап бар мұңымды?
Ұзақ түнде көз ілмей, сені ойлап,
Арнап жазып келемін мен жырымды.

Кейде күтем келердей алшаң басып,
Жерге кіріп кетер ед өңшең пасық.
Айта алмадың қайтейін, әділдікпен,
Қара ниет жандардың бетін ашып.

Олар да болар ертең сормандайлы,
Өзірше, кісімсініп тайраңдайды.
Зауалын бір Алланың өзі берер,
Келер күн не боларын ойланбайды.

Мазарың мәрмәр тастан сала алмадым,
Білемін, барға риза, асыл жарым.
Атыңды атап, ұмытпай жүру үшін,
Баланды адам қылу бар арманым.

Кеткендейсің, әлі де жолаушылап

Біреу жылар өмірде, біреу күлер,
Басына түспеген жан нені білер.
Ардақтымды бауырына басып алып,
Томпайып жатыр міне, екі кез жер.

Күліп кіріп, күңірене шықты дұшпан,
Қалыда қайран ерді қан құштырған.
Шалқаң қағып сұмырай жүрген шығар,
Зауал күннің келерін күтсін, мыстан.

Іштен шыққан жау жаман деген еді,
Дәм-тұзыңды бөлісіп жеген еді.
Қарақшыны қанды қол құдай табар,
Жалғандікі жалғанда қайтар тегі.

Жер ойылмай қалай жүр қара жүрек,
Тағдырынан тілей ме ол да тілек?!
Мына жалған, өмірден тиетіні,
Біле ме екен жиырма кез ақ шүберек.

Аз күн сайран саларсың, тойынарсың,
Сен де бір күн өлік боп жойыларсың.
Шейіт болған Манатым пейіште боп,
Отына сен тозақтың қойыларсың.

Көңілім күп, жүрегім құрақ-құрақ,
Оралады ойыма сан мың сұрақ.
Бір адамның алдынан кесе өтпеуші ең,
Жазығың не, білейін кімнен сұрап?!

Аңқылдаған ақкөңіл аяулы едің,
Дос-жаранның алдында бар беделің.
Төрден орын беретін алдыменен,
Кұрмет тұтып, ардақтап, жүрген жерің.

Кеткендейсің әлі де жолаушылып,
Есік қақса отырам әрең шыдап,
Бірге жүрген достарды көрген сайын,
Қос жанарды аламын жасқа бұлап.
Көңіл күпті, жүрегім құрақ-құрақ.

Адам жетпес жалғанда арманына,
Шыдап тағдыр көнесің салғанына.
Медет қылып Айзатты тәубе етемін,
Қарашығым, аман-сау қалғанына.

Ағал едік, аңғал ек

Шаңырағыма жай түсіп жұрт тынышта,
Бөтен біреу кенелді мол ырысқа.
Бір- ақ кеште бақыттың бал қаймағын,
Сыпыртқызды қаскөйлер бір орысқа.

Бәрін жақын, дос көрген аңғал басым,
Айыра алмай жүріппіз кім дос-қасын.
“Қас қылмайды қасқырда жолдасына”,
Деген мақал алдамшы, адыра қалсын.

Еңбегі еш, тұзы сор болған екен,
Жақсылыққа жақсылық бекер ме екен.
Өткен күннің қасіретін ойлап кетсем,
Жүрек тулап, дүниеге сыймай кетем.

Жесір мұңы

Жесірге тойға бару қандай қиын,
Ескермес қайғы-мұңды ондай жиын.
Шақырғанға зар болып отырғанша,
Барып көргің келеді жұрттың сыйын.

Біреу күліп қарайды шекесінен,
Біреу сұрақ қояды төтесінен.
Енді бірі қызғанып, қорғаштайды,
Айырылып қалардай көкесінен.

Біреулер шымшылайды бетін бұғып,
Біреулер мүсіркейді жайыңды ұғып.
Жиылып келіншектер өсектейді,
Сыртыңнан тілдерінің бізін сұғып.

Құрдас қайда кешегі қутындаған,
Жарың барда, жалпылдап, жылтындаған.
Көзінің қиығымен сынай қарар,
Баладай сөреден кеп құрт ұрлаған.

Кешегі қонақ қайда, шақырысқан,
Дәм-тұзды бөле жарып сапырысқан.
Есесі қайтпайды деп есептейді,
Шақырмай қойса егер “жесірстан”.

Ағайын барында екен алыс-беріс,
Аралас, қатынасың барыс-келіс.
Бірге туған туыстан айналайын,
Ара-кідік болса да ұрыс-керіс.

Нағашыға әуелден жарымадық,
Бөле-жиен болса ғой сағынарлық.
Қызығы кеткеннен соң бұл жалғанның,
Басқаларды қайтеміз ауызға алып.

Сейілді бірте-бірте жаңа достар,
Асыл жарым екеуміз басын қосқан.
Ескі достар әйтеуір баяғыша,
Алдымызға аялап дәмін тосқан.

Араласып ағайын, аталас деп,
Бір аудан, бір ауылмыз Қарашаш деп.
Жақсылығын істеді аямай-ақ,
Біріне үй, біріне жұмыс іздеп.

“Айзат” деп базар ашты, етіп еңбек.
Қуанды “жер” алдым деп сүйіншілеп.
Қызығын өзі көрмей кете барды,
Сендерді бір құдайым жебесін деп.

Алланың берем десе несібі көп,
Әйелдің мен сияқты жесірі көп.
Баланың таңдайына берер түбі,
Козыға артық шығар бір түбір шөп.

Сенің бағың ашылар

Бак барында басымда,
Жапырлаған қасымда,
Дос-жараным қайдасың?
Қуанышты бөліскен,
Құттықтаған жеңіспен,
Дос-жараным қайдасың?
Аяулымнан айырған,
Өш әпермей жауымнан,
Дос-жараным қайдасың?

Күнде қызық күнде той,
Тарылмады пейілім,
Той тарқады, қызығым,
Дос-жараным сейілдің.
Қайғы бұлты торлады,
Жегідей жеп жанымды.
Бөлісетін дос-жаран,
Өсек етті барымды.

Жақсылықты асырған,
Халқым болса қасымда,
Көш керуені түзелер,
Сонда іздеп табарсың
Іргені аулақ салғандар,
Достықты еске аларсың.
Не болады демейік,

Дүние шіркін қу жалған.
Байлықпенен, барлықпен,
Есептесер дос тағы,
Керек емес ол маған.

Ағайынның ат ізін,
Салар кезі азайды,
Алған-берген сыйлығын,
Жіпке тізіп санайды.
Бір-біріне мұң шағып,
Қайтпас пұлға балайды.
Сезіп жүрмін барлығын,
Кең дүние тар бүгін.
Ойламайды екенбіз,
Келетінін зар күннің.

Болашақты болжайтын,
Бола алмадым әулие.
Байлық қуып жасымнан,
Жимаппын мол дүние.
Ер мойнында қыл арқан,
Қыл арқанды шірітпес,
Жігер берсін жаныма,
Жеткізетін баламды,
Қуат берсін бойыма.

Адал дос пен көлеңке,
Осы сәтте сыналар,
Ұлым, енді саған серт,
Мен қара нар, сен бота.
Ұлы көштен қалмайық,
Қыран болып самғайық.

Әлсіздікті білдірсен,
Қарға-құзғын басынар,
Маңдайыма сыйғызса,
Сенің бағың ашылар,
Сенің бағың ашылар.

Ақ бесік әлді

Ақ бесігің құтты бесік, тал бесік,
Қуанамын, қолбауыңды мен шешіп.
Мұрын жарған сәби иісің бұрқырап,
Көңіл шіркін көтерілер мың өсіп.
Ер жетерсің жігіт болып сенде өсіп.

Әлди, әлди, әлди-ай,

Жөргегіңді жуып, таза жаямын,
Балапаным сенен нені аярмын,
Ұйықта ботам, күш жиып өс бойыңа,
Ақ бесігің жып-жылы ұядайың.
Ал, мен барып, өкеңе шай қояйың.

Әлди, әлди, әлди-ай.

Ертек айту саған әлі ертерек,
Өр нәрсеге ұмтыла біл, бол зерек.
Ықыласпен өнге құлақ түресің,
Сәбиім-ау, саған дағы ән керек.
Әлдіме бөлене ғой, пәк жүрек.

Әлди, әлди, әлди-ай.

(1989ж. Наурыз)

Бір жаста шықтық қыздырғыл

Еріп шығып көшеге,
Той-тойлаған балапан.
Быдыр-быдыр тіл қатып,
“Қой-қойлаған” балапан.

Тәй-тәй басып аяғын,
Көтер дейсің балапан,
Көрінгенге қызығып
“Әпер” дейсің балапан
Бәріне де көнеді,
Манат деген бұл папан,

Тана көзім

Езуіңнен жиыламасын шат күлкі,
Азамат бол, ел-жұртыңа жаны ізгі
Ата-анаң ардақтаған Айзатжан,
Даңқың асып, кейінгіге бол үлгі. (1989ж.мамыр)

Екі жаста ұлым

Екі жасқа келдің міне, құлыным,
Омыртқаны бойлай біткен жұлыным.
Өке-шешен достарымен бірігіп,
Туған күнін тойлап жатыр ұлының.

Құлдырлаған құлыншағым,
Өр нәрсеге ұрыншағым.
Көрінгенді сұрамшағым,
Балдай тәті шырын шағың

Бауыр етім балапаным,
Айдай балам, Айзатым.

Былдырлаған айналайын тіліңнен,
Папалаған, мамалаған үніңнен,
Бал қылығың жан-жүйкемді босатып,
Иіскелеймін, күніменен-түнімен.

Қайырмасы:

Денің сау боп, өсіп ер жет боташым,
Елдің ал тек ақ алғысын батасын.
Кімнің мынау ұлы десе жарқырап,
Көрсетердей мамасы мен папасын.
(1992 ж.)

Бақытты бол, балам

Айзатым бақытты бол, ғұмырлы бол,
Ата-анаң тілейтұғын тілегі сол.
Алдыңнан ай мен күнің қатар тусын,
Бақытқа бастайтұғын ашылсын жол.

Өмірдің баспалдағын бастың жаңа,
Үйретер өмір деген үлкен дана.
Ақылды ел сүйсінер азамат бол,
Биіктен көріне біл, Айзат бала.

Құлыншақ үшке міне, келдің бүгін,
Бойыңа сіңіре біл ана тілін,
Күн сайын қуантасың бал үніңмен,
Тебірентіп ата-анаңның ет жүрегін.
(1993 ж.)

Ботақаным, қозым

Бес жастасың бүгін,
Айналайын ұлым,
Берсін Алла саған,
Бақытты, ұзақ ғұмыр.

Анаң сыйлар саған,
Жүрек жарды жырын.
Мәңгі жайнап, солмай,
Өссін өмір гүлің
Аман болшы әр кез,
Балапаным, күнім.

Патшадайын күтіп,
Жеткіздік бес жасқа,
Ақылды бол енді,
Тентек болма босқа.

Қолқанатым өзің,
Ботақаным, қозым,
Айзатты өнге қосқан,
Таусылмасын сөзім.

Құлыншақ деп, Айзат деп,
Папаң еркелетеді.
Күнде көмпит тасиды,
Кетік тісті не етеді?

Құлыным деп құшақтап,
Сүйер тоймай өзінді.
Айзат солай деді деп,
Дәріптейді сөзінді

Құтты болсын бұл тойың,
Туған күнің бүгінгі.
Шоколадқа тойып ап,
Соға бер, соқ ойынды.

Құтты болсын қадамың

Көз тиер деп, асыл моншақ қададым,
Тіл мен сұқтан аман болшы, қарағым.
Ақ ботадай, тәй-тәй басқан өмірге,
Құтты болсын, сәтті болсын қадамың.

Күміс күлкіңнен,
Жұпар иісіңнен.
Бал-бұл жүзіңнен,
Айналайын боташым.

Сен туғалы бақыт келіп кірді үйге,
Жан-жүрегім бөленгендей ән-күйге.
Ақ жүзіңнен төгілген бал шуақтан,
Шаттық нұрға малынды бар дүние.

Атар ақ таңым,
Айтар мақтаным.
Ақтарар сырым,
Таусылмас жырым.

Айзатқа тілек

Өнерде жансын Айзат, бақ-жұлдызың,
Болса екен, он-шақтыдай ұл мен қызың.
Өмірде әрқашанда жолың болып,
Таусылмасын жүз жыладай дөмің-тұзың.

Өмірдің баспалдағын бастың жаңа,
Үйретер өмір деген үлкен дана.
Ақылды ел сүйсінер азамат боп,
Биіктен көріне бер, Айзат бала.

Қалықтып көкте қыраны,
Шарықтап көркем жыр әні.
Айзаттай сері жас өнші,
Егемен елдің ұланы

Қадамыңа гүл бітсін келген қауым,
Ойлаған жас Айзаттың болашағын.
Өнерлі өреніміз шығар шынға,
Ертеңіне ел сенім артқан сайын.

Үкілейін, домбыранды қарағым

Домбырама үкі тақ деп сұрадың,
Үкілейін, үкідейін қарағым.
Қолың создың өнер деген биікке,
Құтты болсын, көкке өрлесін талабың.

“Мәңгілік” бар десек өнер мәңгілік,
Дүниені құлпыртар ол сән қылып,
Сенде өнермен өмірінді ұштастыр,
Бар әлемнің пенделерін таң қылып.

Адал ұлсың ақ үмітке бөленген,
Ана әлдиін естіп өстің елеңмен.

Биік мұрат, алыстарға жетерсің,
Өн маржаның сүзіп алып тереңнен

Сен жұадызсың, анаң айың көктегі,
Ақ тілегі саған нұрын төккені.
Бақ талайың жанған емей немене,
Көктеп шықса, көктемеде еккені.

Біреу сауда, біреу басқа кәсіпте,
Соның бәрі таңдайында, нәсіпте.
Өлмес өнер қуғаныңа қуанам,
Әйтеуір тек бақытыңнан кешікпе.

Байлық қусаң еріп кетер мұз болар,
Басқа кәсіп татар дәмің тұз болар.
Халықпенен бірге жасар асылың,
Ақыл, білім, өнер, ғылым сол болар.

Тең ұстай біл ақыл менен білімді,
Еңбектенсең меңгерерсің ғылымды.
Қайда жүрсең қасиетте, құрметте,
Домбыра мен туған ана тіліңді.

Үкілейін, домбыранды қарағым,
Әрбір басқан қадамыңа қарадым.
Осы айтқан зерделесең сөзімді,
Ел-жұртыңның кәдесіне жарадың.

Тіріміз сен

Шырт ұйқыдан естимін үніңді ерек,
Ақ бесікке тербеттім сені бөлеп.
Адал ұлан бола гөр деп тілеймін,
“Өумин” десін періште сөзімді елеп.

Шаршағанда демеу болар иісің,
Шаңырақтың патшасысың, биісің,
Бір қауызға қос жүректі сыйғызған,
Ата-ананың табынатын пірісің.

Шарбақты

Батыс Сібір, жасыл орман
Шығар күнді тосып алдан.
Қоныс тепкен Шарбақтысың,
Ресеймен қонсы қонған,
Тату көрші ардақтысың.

Бұйра толқын топырағың,
Малға толы атырабың.
Сая болған мал мен жанға,
Қарағайлы ормандарың.

Мәмбеткөлің, Қабантақыр,
Қостақыр мен Ащытақыр.
Сейтен көлмен Маралдының,
Айдын көлі шалқып жатыр.

Ақын Естай еткен арман,
Маралдыда сұлу Хорлан.
Бүкіл қазақ жастарына,
Махаббатта гимн болған.

Ер шығарар елдің атын,
Жайып жұртқа салтанатын,
Жырға қосқан Маралдысын,
Мұз-ағандай дарынды ақын.

Павлодардың шығысынан,
Танды бұрын қарсы алатын.
Туған елмен бірге жаса,
Биік болып, асқақ атың.

Болат аға

(55 жас мерей тойда)

Алтын босағамыздың ,
Алтын дінгегі аға.
Манаттың ізі боп,
Келіп отыр бала-шаға.

Екібастұз деген қалада,
Манаттың шаңырағы тұрады,
Аман-сау тұрса,
Мынау Айзат деген бала.

Құтты болсын елу бес,
Мерей жасыңыз.
Аман болсын,
Қадірі ғазиз басыңыз.

Шат-шадыман,
Тұрмыс кешіп өрдайым,
Жаңа мыңжылдықтың,
Жарты ғасырын асыңыз.

(2001 ж.)

Нұржамал

(50 жас)

Абысын емес енесің,
Айдында жүзген кемесің.
Ағайынның арасын,
Жақындатып келесің.

Төрт тірегің төрт ботаң,
Елден алған көп батаң.
Ағамызбен бірге атсын,
Күліп күнің, нұрлы таң.

Жиырма бесті екі рет,
Тойла, енді төрт рет.
Немере мен шөбере,
Қызықтарын көріп өт.

Зор денсаулық тілейміз,
Ұзақ болсын ғұмырың.
Тербетіліп бесігің,
Өсе берсін, ұл-қызың.

Болат аға қасында,
Жарқырай бер Нұржамал.
Шарбақтының шырайы,
Ақ тілекті қабыл ал.

Манат

Манатқа тартып туған бауырысын,
Көтердің бірге бізбен зор қайғысын.
Қылығына қараймын, қайран қалам,
Қалай тартқан кірпияз, тазалығың.

Өзім деген кісіге көлдей ісің,
Жақтырмаған адамға бермес түсің.
Қызмет барысында ағандайсың,
Қаратпайтын басқаның беті-жүзің.

Өр істе абыройлы бағаң асқан,
Еңбекке араластың ерте бастан.
Тірегімсің өзіме, ақылшысың,
Деген ғой “асыл тастан, ақыл жастан”

Алтынай, Ернар екі балапаның,
Бар сүйкімді Ажардай асыл жарың.
Жұмысың әрқашанда өрге басып,
Ойға алған орындалсын армандарың.

Қоңыр қозыл- бауырым

Қуанып сен келгенде дүниеге,
Той тойлап әкең жүрді күнде-күнде.
Қожа ата Әдебек деп есім беріп,
Бөледі анаң сені тек үлдеге.

Үш қызды алға салып туған ұлсын,
Өрдайым айың туып, күнің күлсін.
Біздерге үш қыз, екі ұл бауыр сыйлап,
Теңі боп, қатарыңның алда жүрсін.

Арғындай қажы туып берді Бикен,
Айнұрың әлпештеген, қыздан үлкен.
Екеуін тәрбиелеп, бағып қақты,
Бабылбек әкем менен анам Шөкен.

Өзіме ұқсап туған қоңыр қозым,
Өрқашан мақтан етер үлгі сөзім.
Жарқырап шаңырағыңның оты лаулап,
Қызықта Нұрмұхамет шөбересін.

Тілім Абай

(40 жасқа толғанда)

Соңымнан тірек болған бауырымсың,
Әпкеңнің көтересің ауыр ісін.
Жарқырап бақ кетпесін маңдайыңнан,
Өрқашан сарқылмасын қуат-күшің.

Асхат пен Аяндайын қос балапан,
Айнаалдық ұшар екі қанатыңнан.
Гүлшаһрадай жарыңмен бірге жасап,
Жұлдызың нұрын төксін аспаныңнан.

Қырық жас құтты болсын бүгін келген,
Алдыңда апа-жезде, аға-жеңген.
Біз үшін әлі бала болсаңдағы,
Алғысын алып жүрсің дүйім елден

Денің сау ұзақ болсын өмір жасың,
Күн сайын өрмелесін өрге тасың.
Қасиетті, киелі жерде өстің,
Еш жамандық көрмесін ғазиз басың.

Армысыз, алтын құшақ ағайыным,
Дос үшін әрбір күнің той мен жиын.
Алған-берген өмірде ештеңе емес,
Келгенің осы тойға үлкен сыйың.

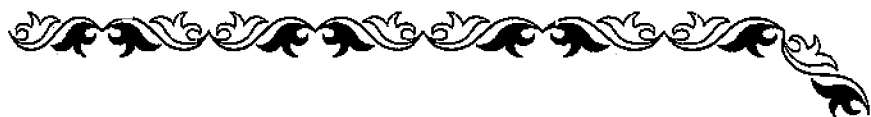
Арғын қажы Бабылбектегі

Бабамыз Шара би де, бай да болған,
Солардың қасиетінен жұрнақ қалған.
Қымыздың қорын құйып асқа апарып,
Исабектей ишаннан бата алған.

Әулиелі Ақкөзде туып өстің,
Бал суын Шідертінің үрлеп іштің.
Бала жастан пәктікпен, адал болып,
Арабша оқып, имандылық жолға түстің.

Иман боп Екібастұз мешітіне,
Шапағат нұрын шаштың көпшілікке.
Орындап мұсылмандық шарттың бәрін,
Арғын қажы атандың жиырма бесте.

Мейірімді жүзіңнен нұр төгілген,
Алғыс алып жүресің ыағи елден.
Денің сау, бақытты боп, ұзақ жаса,
Көркейіп Нұрмұхамет ұрпағыңмен.

Қылтып, біз де қыз
боп, бой түзедік

Сырласу

Сен дегенде телегеймін, теңізбін,
Шалқар көлмін, айдынға аққу өргіздім.
Сен дегенде таусылмайтын бұлақпын,
Сені құшу үшін таудан құлаппын.

Сен дегенде көк күмбезді аспанмын,
Басқа жандар жете алмайтын асқармын.
Сен дегенде саялы бақ орманмын,
Бір өзіңе жан сырымды ақтардым.

Сен дегенде мөлдіреген тұнықпын,
Жәудіреген жанарымнан сыр ұқтың.
Сен дегенде тербетілген қайыңмын,
Аспаныңда адастырмас айыңмын.

Сен дегенде даладаймын, дарханмын,
Сезілмейді менде ешбір қайғы-мұң,
Бірақ, бірақ, еңкейді деп шалқайма,
Менің жаным шарт сынатын шар айна.

Алғаш саған тіл қаттым

Жаздым өлең, жарым саған жүректен,
Саған деген махаббатпен, тілекпен.
Мынау түнді тамылжыған сыйға ал,
Тамылжыған тәтті болсын тілектер.

Жарым дедім, алғаш саған тіл қаттым,
Шын жүректен сені сүйіп ұнаттым.
Тыласым түнде атой салған кеудемде,
Көзін аштың махаббаттай бұлақтың.

Көктем түні демеуші бол жаныма,
Жақсы ниет сыйлағайсың жарыма.
Қайғы болмай, қап-қара түн, мақпал түн,
Жұлдызыңнан шашу шашшы тағыда.

Сағыныш болдың тап бүгін

Күй толы менің көкірегіме үн қосқан,
Ғажап-ақ еді, сондағы мақпал түнгі аспан.
Тып-тыныш жатқан көл көңілді шайқадың,
Мен толқып тұрып, өзіңмен ғана сырласқам.

Сол шақтан бері зымырап талай өтті күн,
Арманның менде жолында келем, жоқ тыным.
Балалық кездің сазы ма едің сол бір сәт,
Өрттен де ыстық сағыныш болдың тап бүгін.

Мен сені іздегенмін

Мен сені іздегенмін,
Гүл басқан бақтарымнан.
Мен сені іздегенмін,
Сағынған шақтарымда.

Мен сені іздегенмін,
Құт қоныс қыраттардан.
Мен сені іздегенмін,
Бұлақтан сыр ақтарған.

Мен сені іздеп келем,
Бақытты табар жолдан
Үмітті үзбей келем,
Арманға жүрек толған.

Мен сені іздеп келдім,
Қарсы ал, тосып алдан.
Атар таң секілденіп,
Алыстан ағарды... арман...

Көңіл күйі

Көңіл шіркін,
Көлсің сен кей кезде.
Бақытты ғып қоясың,

Ал, тарылсаң лезде,
Қуанышты,
Су сепкендей жоясың.

Мен сені түсінбесем,
Кешірме білмесімді.
Ал, кейісем,
Сезесің күлмесімді.

Тарылтпашы, жабығып,
Досың түгіл қасыңды.
Қаларсың өлі-ақ сағынып,
Ұмытып кетіп ашуды.

Әйтеуір тек,
Қызғаныш отын жақпа,
Қызғаныштан,
Өртенген жандар жоқпа?!

Дұшпаныңды,
Жүрейін тандандырып,
Жүрегімді,
Деміңмен жандандырып,

Сезім серіні

Дархандығын,
Жанымның жайып салып,
Достарымды сүйсінтіп,
Жауым болса,
Жасырын жылмаңдаған.
Алайын оларды да
тамсандырып,

Бір тыласым дүниеге,
Орайын, қыспай буып.
Тұңғиық тереңіме,
Бойлатпай ұстай тұрып.

Көңіл шіркін,
Тынбашы,
Тынымсыз жыр бұлақ болып.

Тыңдайын достар сырын,
Сезімнің,
пернелерін бұрап тұрып.

Адамзат анасы боп,
толғанайын.
Уақыт көштеріне құлақ түріп.

Ұнатамын

Ұнатамын айлы түнді аспанды,
Сезім сырын толқытатын көңілі.
Достарыммен сырласуды ұнатам,
Бірге жүріп шалқытатын өмірді.

Ұнатамын дала гүлін жайнаған,
Жас жүректе жігер оты қайнаған.
Алаулаған қызғалдақты ұнатам,
Ғашық жандар бір-біріне сыйлаған.

Ұнатамын асқар биік тауларды,
Арман алға, қияларға самғайтын.
Күміс балақ тау қыранын ұнатам,
Биіктерде қос қанаты талмайтын.

Ұнатамын бәрін де табиғаттың,
Жасыл орман, жұпарын сая бақтың.
Ерен ісін, ерлігін ұнатамын,
Жақсылыққа жаны үйір адамзаттың.

Кейде көңіл

Кейде көңіл өсіп желдей есесің,
Кейде тулап, тасты алмастай кесесің.
Кейде шалқып кемеріңнен төгіліп,
Кейде арман дариясын кешесің.

Тұнжырасаң, қара бұлттай түйіліп,
Кетесің-ау жалған іске күйініп.
Селт еткізер сезіміңді жақсыға,
Қаласың тез, жас балаша сүйініп.

Көңілдің дос терезесін қаққанда,
Ызғар қашар, қалтыратқан ақпанда,
Шуақ түссе, дос жүректің түбінен,
Ай мен жұлдыз жарқ еткендей аспанда.

Қайран досым

*(Бес жыл жатахана бөлмесінде бірге тұрған құрбым
Майтайлық Нұрғайша Рустембекована)*

Қайран досым, қайда екен сол тәтті шак,
Айрылмаған, ашылмаған от құшақ.
Сырласқанда таусылмайтын сырымыз,
Тиылды ғой кеткен соң біздер жырақ.

Көктем еді бір болған кештеріміз,
Есімде әлі “естелік” дәптеріміз.
Егіз гүлдей құлпырып өскен досым,
Жазылмаған кітаптың беттеріміз.

Қайда сол бір тал-қайындар бүр ашқан,
Ажырамай күндер қайда сырласқан?
Сөл ғана бір қуаныштың өзіне,
Атой салып, “сүйінші” деп сұрасқан.

Ұмыттың ба, қалайша сен ұмыттың?
Бірге емуші ек, тәтті елесін үміттің.
Жеткізгенше асық болып сыр қылып,
Көз қиығын тастап кеткен жігітті.

Қайран досым, ән бастадық думанда,
Қызғалдақты тердік бірге қырларда.
Қызып кеткен сияқты еді біз барсақ,
Қызу еңбек қайнап жатқан қырманда.

Содан бері жылжып өтті жыл талай,
Сырғып өмір өз көшімен байқалмай.
Сенсіз қалай жүре аламын деуші едің,
Түсінбедім, Нұрғайшажан , бұл қалай?!

Қиялдағы қыз

Кездестім арманымдай ару қызға,
Жарқылдап нәркес көзі тұнған сырға.
Сол қызбен жерде емес, таң алдында
Келістік біз Шолпанда жолығуға.

Содан бері жүректе,
Арман болып қалдың сен.
Жарқыраған алдымда,
Жұлдызым боп жандың сен.
Күндер маған көңілісіз
Кім кінәлі болғаны,
Саған деген арнаулы,
Қызыл гүл тұр солғалы.

Күндіз-түні ойлаймын,
Қайда жүрсің бақытым.
Таң Шолпаны туып тұр,
Жетпеді ме уақытың?
Іздеп сені шарладым,
Жұлдыздардың өлемін,
Қайда екенсің арманым,
Жоқ па айтар сөлемің?

Бақыттарың құс жолындай балауса,
Гүл сезімдер тәтті үмітке тола алса,
Арман деген аяулы шақ емеспе
Аяулылар ақ кептер боп оралса.

Аппақ көңіл қайдасың

Есімде жоқ,
Сәбиліктің ерке істері,
Есімде тек,
Қайық ескен күндерім Ертістегі.
Есімде жоқ өкпелеткен күндерім,
Түсінбесем, кеш мені.
Есімде жоқ,
Бойжеткен ем тым ерке,
Көктеп әлде кетті ме екен,
Мен іздеген гүл ерте?
Албырт сезім,
Аппақ көңіл қайдасың?
Жоғалттым ба,
Жастық шақтың айнасын?
Өзің ізде,
Енді өзің тап айласың!
Менің жаным,
Арман қуып қалмасын.

Естен кетпес сол шақтар

Кеш еді бір, тып-тымдық бір кеш еді,
Әлсіз ғана ерке самал еседі.
Ай аймалап, жұлдыз күліп тұрғандай,
Естен кетпес сол сүйгенің кешегі.

Естен кетпес шақтар еді, сол шақтар,
Енді ойласам, көзден жасым моншақтар.
Бірге өткізген қайда кетті сол уақыт,
Қайда кетті, қуанышы мол шақтар.

Өрбір айтқан сөздеріңе табындым,
Қайда кеттің мен өзінді сағындым.
Шаттығыма, бақытыма ортақ боп,
Көкірегімде жұлдыз болып жағылды.

Бақыт болсаң бақытым бол баянды,
Шаттық болсаң, шаттығым бол аяулы.
Қуанышқа көңілімді күпті ғып,
Жүрегіме сала көрме қаяуды.

Кездеспедік

Атақ та жоқ, ақшаң да жоқ кезінде,
Не үшін сүйдім, беріліп мен сезімге?
Өр кеудең бе, сенің мені табынтқан,
Әлде менің қиял қуған кезім бе?

Өтті күндер, кездеспедік екеуміз,
Екеуміз де алдамшы үміт жетегінде екенбіз.
Мен сүйіп ем, армандап ем сен жайлы,
Енді міне, екеуміз де бөтенбіз.

Кеттің мүлдем, есте қалды бұлдыр күн,
Әйтсе дағы, хабарынды білдіргін,
Сырттан сынап бар жайымды білер деп,
Жақсылыққа талпынумен мен жүрмін.

Қайдан сен кез боп едің

Айтшы жаным,
Қайдан сен кез боп едің?
Көңілің наз,
Жүзің жаз жайдары едің.

Сезім серпіні

Қорғасындай баққыттың,
Жадыраттың,
Сен жайында,
әлі өлең жазбап едім.
Жаралаған жүректі сен бе едің?
Бірге болған кездерде,
Сезбеп едім.

Сезімімнің
шертетін нәзік қылын,
Айтшы жаным,
Қайдан сен кез боп едің?

Арманы сен жігіттің

Мен бір қызды ұнаттым,
Атын білмей өуремін.
Қайдан іздеп табамын,
Қайда екенсің сәулешім?

Күні-түні ойлаймын,
Жетегінде үміттің.
Таппай сені қоймаймын,
Арманы сен жігіттің.

Кеттің ғой күрсіндіріп,
Жанарыңа бір сыр бүгіп.
Алыстап кеткен сайын,
Өзіңе сүйсіндіріп.

Әр таңнан үміт күтіп

Аадыңда ақтарыадым,
Барымды жайып салып.
Сенбеймін дей көрмеші,
Көңіліме қаяу салып.

Ақпейіл, ақжарқыным,
Жүрегің ашық жансың.
Қабылдап ала көрші,
Тілегін ғашық жанның.

Әр таңнан үміт күтіп,
Қуана қарсы аламын
Сүйем деп сені жаным,
Әлемге жар саламын.

Көрмесем біредер сағат,
Қалмайды бойда тағат.
Ұшып-ақ жетер едім,
Болса егер менде қанат.

Қаракөз

Жанарың,
Тұрғандай нұр құйып,
Тұңғыық,
Жатқандай сыр тұнып,
Қарадым көзіңе,
Жүрекке от құйылып.
Мәлдірін қарашы,
Тұнық-ау.

Әр таңнан үміт күтіп

Алдында ақтарылдым,
Барымды жайып салып.
Сенбеймін дей көрмеші,
Көңіліме қаяу салып.

Ақпейіл, ақжарқыным,
Жүрегің ашық жансың.
Қабылдап ала көрші,
Тілегін ғашық жанның.

Әр таңнан үміт күтіп,
Қуана қарсы аламын
Сүйем деп сені жаным,
Әлемге жар саламын.

Көрмесем бірер сағат,
Қалмайды бойда тағат.
Ұшып-ақ жетер едім,
Болса егер менде қанат.

Қаракөз

Жанарың,
Тұрғандай нұр құйып,
Тұңғыық,
Жатқандай сыр тұнып,
Қарадым көзіңе,
Жүрекке от құйылып.
Мәлдірін қарашы,
Тұнық-ау.

Теренде жатыр сыр,
Тұнып-ау,
Тартты да әкетті,
Өзіне.
Ғашық боп,
Қалдым ғой көзіне.

Жалт қарады,
Жалт етіп жанарлары,
Бұлқынып жүре берді,
Кеудемнің жанар тауы.

Бақытқа кенелгендей,
Бой балқып тұра алмадым.
Қадалып қарашыққа,
Көзімді ала алмадым.

Тұңғыық,
Әкетті ертіп тереңіне,
Ерікті енді өзіне беремін де,
Мен сұлу меруертті теремін де.

Қарашық нұр ойнаған,
Ботакөз таңғажайып,
Сыр тұнып мөддірейді,
Көз айна таңдандырып.

Тәтті мұң

Қағазға есімінді,
Жазамын қайта-қайта.
Құрбымды жалықтырдым,
Сен жайлы айта-айта.

Батпадым тіл қатуға,
Өкінем, жастығыма.
Жауапсыз махаббатым,
Айналды тәтті мұңға

Көгілдір сағым

Балауса сезімге ой салып,
Нұр болып жанымды баурадың
Келер деп сен маған гүл алып,
Жолыңнан көзімді алмадым.

Қайда жүрсің,
Көгілдір сағымдай.
Жалт еттің,
Ұшқан бір бағымдай.
Жүрсің бе алаңсыз,
Сол сәтті сағынбай.

Жұлдызды әлемнен іздедім,
Ғашықтық сәлемнен іздедім.
Сағымға айналып кеттің бе?
Әйтеуір күдерді үзбедім.

Аппақ ай, туғанда ағарып
Жарқ етіп сенің жанарың.
Көгілдір сағымға оранып,
Сағындым келсеңші қарағым.

Есіңде ме?

(Сәнгүлге)

Есіңде ме жан досым,
Бірге өткізген балалық
Сол бір кезді еске алып,
Тал шыбықпен шабалық.

Есіңде ме жан досым,
Әліппенің беттері.
Алғаш ұстап қаламды,
Қолдың дір-дір еткені.

Есіңде ме жан досым,
Еккен қайың көктемде,
Біздер еккен шыбықтар,
Бәйтерек боп кеткен бе?
(Қайта оралсақ өткенге)

Есіңде ме жан досым,
Он жетіге толған шақ.
Оқу бітіп көктемде,
Аттестатты алған шақ.

Есіңде ме жан жосым,
Студент боп қуандық.
Бірге шығып серуенге,
Күнде бірге оралдық

Сол бір төтті күндерді
Ұмытуға болмайды.
Ізгі достық бар жерде,
Ізгі ниет солмайды.

Бұрымды қыз

Бұлғап қолын алдан,
Шақырады арман.
Саған деген сезім,
Оттай лаулап жанған.

Сылдырындай бұлақтың,
Алғаш маған үн қаттың,
Бұрымды қыз өзінді,
Көргеннен-ақ ұнаттым.

Сел боп ақты сезім,
Қалмады еш төзім.
Бақыт құсым сенсің,
Махаббатым өзің.

Бойдақ жігіттерге

Жігіттер, айхай шіркін жігіттер-ай,
Сендерге жетпей жүр ме үгіт тегі-ай.
Қашанғы көк аспанға телміресің,
Қолға кеп қонады деп көктегі ай.

Гүл көктем келді тағы сылқым жігіт,
Қарашы айналаңа көзді тігіп.
Арулар алқа –қотан отырғанда,
Ортасынан қойсаңшы отау тігіп.

Қашанғы жұмыс басты боласындар,
Өмірден аласың бар, бересің бар.
Газет оқып шалқып жата бермей,
Керегені керуді ойласандар.

Он үшін бала кезім

Көбелек қуып доп тепкен,
Балалық кетпес мәңгі естен.
Ойнақтаған он үштей,
Менде өттім белестен.

Он үшін бала кезім,
Албырт шақ, бұла сезім.
Ауылын іздеп барам,
От жалын он сегіздің.

Құйылып нәзік нұр көктен,
Балалық дәурен бір көктем.
Бұрымын жұлқи тартатын,
Бойжетер ертең қыз біткен.

Он үшін бала кезім,
Албырт шақ, бұла сезім.
Ауылын іздеп барам,
От-жалын он сегіздің.
От-жалын он сегіздің.

(Айзат он үшке толғанда Павлодар, Екібастұз, Ақсу қалалары мен аудандарда жеке концерттік бағдарламасын бергенде туған өлең).

*Әні бар және ән
жазуға лайықты
өлеңдер*

Айзаттың әні

Ардақтаған ұлымын ата-анамның,
Нұрсұлтандай атадан бата алғанмын.
Атым Айзат Манаттың мен ұлымын,
Өнерімді мақтан ғып айта аламын.

Туған жерім бесігім,
Аштым өнер есігін,
Өзің қолда ,ағайын,
Әулиелер жебесін.

Бала жастан атандым әнші Айзат,
Періштеміз қолдаумен жазыпты хат.
Анам демеп, қолдаумен халқым демеп,
Өнеріме бітірді менің қанат.

Туған жерім бесігім,
Аштым өнер есігін.
Өзің қолда ағайын,
Әулиелер жебесін.

Қараторғай халқыма болсам деймін,
Күйқылжытып әсем ән салсам деймін.
Мансап-байлық дегенің керек емес,
Өнеріме ел тәнті болса деймін.

Туған жерім бесігім,
Аштым өнер есігін.
Өзің қолда ағайын,
Әулиелер жебесін.

Сезім серпіні

Ел басынан бата алдым тоғыз жаста,
Жақсылыққа төңірім өзің баста.
Адал ниет ағайын аман болсаң
Арқаланып ән салам шаршы топта.

Туған жерім бесігім,
Аштым өнер есігін.
Айзат менің есімім,
Домбыра алсам, көсілдім.
Шарбақтыдай ауылым,
Жанат, Асхат бауырым.
Болат ата, Қанатты,
Құрметтейді қауымым.

Тентегім інім

(Болат Усраев)

Еркелейсің, әпкелейсің тентегім,
Таусыламайды, айтар сөзің ертегің.
Бұрымымды жұлқи тарта қашасың,
Сен сияқты желаяққа жетер кім?!

Жарқырасын күнің,
Жарқын шықсын үнің.
Арқа тұтқан мені,
Тентегімсің інім.

Бауыр ыстық екендігін білдірген,
Таласа жеп, теруші едік бүлдірген.
Менің тіккен отауыма соңымнан,
Іздеушім боп келерінді кім білген.

Қайырмасы:

Жігіт болдың ел сүйсіне қарайтын,
Өнің қандай, жанға самал тарайтын.
Өпкеңнен де жақын тарттың жезденді,
Тентегім-ау, қимастықпен қараймын.

Қайырмасы:

Туған өлке

Әуенін жазған Эльвира Андрушкевич

Жер ананың бұйырған бір бұрышы,
Мен өскен жер ата-баба қонысы.
Құмарлана жұтамын саф ауанды,
Арман еткен жер ұйығым дәл осы.

Ақ жауын сабалаған,
Сахара самалың-ай.
Тау-тасты аралаған,
Балғын шақ балалық-ай,
Айдың сүт сәулесімен,
Анашым шомылдырған
Туған жер көркемсің сен,
Жаралған асыл нұрдан.

Туған жерім жазиралы байтағым,
Өзің жайлы мақтанышпен айтамын.
Сағынғанда, кіндік қаным тамған жер,
Топырағыңа аунап-қунап қайтамын.

Танысу кешінде

Бақыт құсы қалықтап жүр осында,
Қонады ол қайсымыздың басымызға.
Арумыз, азаматпыз ел сүйсінер,
Сыңары аққу құстың қасымызда.

Кел, сырласайық замандас,
Кел, сыр ашайық замандас.
Жатырқамай, жатсынбай,
Көрген жерде амандас.

Заманаға лайық жас боп өстік,
Біріміз ақ Баянбыз, бірі ер Төстік.
Кездеспей асыл бейне арман болған,
Танысу кештерінде біз жүздестік.

Қайырмасы:

Өмірде өттік талай белестерден,
Естідік сыйқырлы үнді самал желден.
Біреуге ерте, біреуге кеш жететін,
Бақытты бағалайық басқа келген.

Қайырмасы:

Бабамыз алтыбақан теуіп өскен,
Қыз-жігіт табысатын керуен көште.
Бұл заманға тап болған біздер енді,
Риза боп тарқасайық осы кештен.

Құлыншақ

Әуенін жазған Ирина Аксенова.

Берді атам бір құлыншақ,
Менің туған күніме деп.
Барып тұрған өзі ұрыншақ,
Деді маған ол күлімдеп.

Саған тартқан еркетотай
Көмпит жеуді ұнатады,
Мойнындағы қоңырауы ,
Сені ұйқыңнан оятады.

Е-е-ей,
Шақырамын құраулап,
Кел қасыма сылаңдап.
Жүр екеуміз қайтайық,
Қырдан қызыл тұлкі аулап.

Жібек жалың қандай өсем,
Жүгіргенде желдей есер.
Жарысайық кел, екеуміз,
Жүйрік болып менде өсем.

Жирен қасқа ай маңдайлы,
Енесінен бір аумайды.
Қант пен көмпит берсем ғана,
Маған өзер жақындайды.

Е-е-ей,
Шақырамын құраулап,
Кел қасыма сылаңдап.
Жүр екеуміз қайтайық,
Қырдан қызыл тұлкі аулап.

Сенде ерке, менде еркемін,
Асып тұр тек теңтектігің.
Мектептегі мені іздеп,
Сен сағынып жүр ме екенсің?

Ұқсайды екен мінезіміз,
Екеуміз де сүйіктіміз.
Сенен тұлпар менен батыр,
Шықса деген тілегіміз.

Е-е-ей,
Шақырамын құраулап,
Кел қасыма сылаңдап.
Жүр екеуміз қайтайық,
Қырдан қызыл тұлкі аулап.

Мен баламын ұрыншақ

Әні Урина Аксеновалікі.

Мені мамам ботам дер,
Папам дейді құлыншақ.
Өзі дейді ұрыншақ,
Мен баламын ұрыншақ.

Соғып алам басымды,
Төгіп алам асымды.
Саусағымды кесіп ап,
Мәлт-мәлт төгем жасымды.

Ұнатамын билеуді,
Домбыра да тартамын.
Болашағы, жұлдызы,
Болсам деймін Арқаның.

Екібастұз мекенім,
Соны ән ғып өтемін.
Туған жерім тамаша,
Жарқын менің ертеңім.

Бестік баға ап келіп,
Қуантамын үй-ішін.
Дайын маған өйткені,
Алма, банан сүйіншім.

Тәтті жегіш баламын,
Өр нәрсеге талабым.
Бейбіт өмір мәңгілік,
Гүлдене бер заманым.

Том мен Джерри

Әуенін жазған Цицла Аксенова

Мысығымды Том дедім,
Көрдім дағы кинодан,
Джерри деген тышқанды,
Ұстап алды ол қоймадан.

Ұстады да қақпақыл,
Домалатып ойнады,
Інге қашып тығылды,
Джерриім де болмады.

Том мен Джерри,
Том мен Джерри
Мяу, брысь.

Джерри нағыз айлакер,
Том әлі жас бала ғой.
Екеуіне сүт берем,
Төбелеспей бөле ғой.

Том тымақтың астына,
Кіріп алып қорқытты.
Джерри шығып астауға,
Төгіп кетті іркітті.

Том мен Джерри,
Том мен Джерри,
Мяу, брысь.

Тышқаным мен мысығым,
Бар осындай ақылды.
Күнделікті беремін,
Кемірсін деп ақырын.

Сынса егер ойыншық,
Том мен Джерри кінәлі.
Жаттау берсе мұғалім,
Кітаптың жоқ парағы.

Том мен Джерри,
Том мен Джерри,
Мяу, брысь.

Екібастұз мекенім,
Соны өн ғып өтемін.
Туған жерім тамаша,
Жарқын менің ертеңім.

Бестік баға ап келіп,
Қуантамын үй-ішін.
Дайын маған өйткені,
Алма, банан сүйіншім.

Тәтті жеріш баламын,
Өр нәрсеге талабым.
Бейбіт өмір мәңгілік,
Гүлдене бер заманым.

Том мен Джерри

Әуелін жазған Ирина Аксенова

Мысығымды Том дедім,
Көрдім дағы кинодан,
Джерри деген тышқанды,
Ұстап алды ол қоймадан.

Ұстады да қақпақыл,
Домалатып ойнады,
Інге қашып тығылды,
Джерриім де болмады.

Том мен Джерри,
Том мен Джерри
Мяу, брысь.

Джерри нағыз айлакер,
Том әлі жас бала ғой.
Екеуіне сүт берем,
Төбелеспей бөле ғой.

Том тымақтың астына,
Кіріп алып қорқытты.
Джерри шығып астауға,
Төгіп кетті іркітті.

Том мен Джерри,
Том мен Джерри,
Мяу, брысь.

Тышқаным мен мысығым,
Бар осындай ақылды.
Күнделікті беремін,
Кемірсін деп ақырын.

Сынса егер ойыншық,
Том мен Джерри кінәлі.
Жаттау берсе мұғалім,
Кітаптың жоқ парағы.

Том мен Джерри,
Том мен Джерри,
Мяу, брысь.

Кім кінәлі

*(әні Бекен Жамақұевтың немере інісі
Естайғікі)*

Өткен күнді ойлап мүлде,
Ойға батам күнде-күнде.
Қол ұстасып біз қыдырған,
Елестетем айлы түнді.

Кездесеміз мүмкін өлі,
Үміт алдан шақырады.
Сенсіз өмір өтіп жатыр,
Айтшы жаным, кім кінәлі.

Жыла құсындай алыс кеттің,
Сағындырып күндер өтті.
Қос аққудың сыңарындай,
Кімге қидың сол жүректі.

Сен едің ғой сырласарым,
Сен едің ғой тынбас әнім.
Сол бір кештің белгісіндей,
Көктегі аймен сырласамын.

Көктемде келген махаббат

Келдің бе, ару көктем сәуір айым,
Жүрегін ғашықтардың тербеп дәйім.
Кеудеме нұрлы сәуле кеп құйылды,
Таққанда сырғаларын сұлу қайың.

Көктемде келген махаббат,
Жанады жүрек алаулап.

Жүргенде
Ойсыз, алаңсыз,
Жанымды алдың сен баурап.
Көктем боп келген,
Көктем боп келген,
Көктем боп келген ,
Махаббат.

Кездестім өзінменен нұр көктемде,
Ертістен есі кетіп, сең көшкенде.
Қайта алмай ауылыма алаңдаймын,
Селдетіп сезімімді сен өпкенде.

Қайырмасы:

Өзгеріп кеткендей-ақ бұл дүние,
Бөленіп, түсті жаным өзге күйге.
Өртейді өзегімді бір от жалын,
Жаныма баяу басып сен келгенде.

Әлкей Марғұлан

*(Әлкей Хақанұлының 100 жылдық мерей тойына арнау
2004 жыл.)*

Армысыздар, зиялы текті қауым,
Ардақтаған, аялап, ұлыларын.
Сый-құрмет сіздей асыл тұлғаларға,
Ізетпен төжім етер, Павлодарым.

Арғы бір түбі Баяннан,
Мақсаты биік, ой-арман.
Әлкейдей ғалым ағаның
Айшықты ізі қара орман.

Меңгерген сан салалы ғылым сырын,
Халқының жинап-терген өн мен жырын.
Тарихшы, археолог, академик,
Жүз жаста Өлкей аға, ғұлама ұлың.

Қайырмасы:

Өлкей аға даланың данышпаны,
Келді бүгін халқымен қауышқалы,
Өлемдік қауымдастық тойлап жатыр,
Ұлықтап, мәртебелі мол мұраны.

Арғы бір түбі Баяннан
Намыстан жаны жаралған.
Өлкейдей ғалым ағаның,
Қалдырған ізі қара орман

Кел, шырқа, дос

Әнін жазған Эльвира Андрушкевич

Бетін жуған күн сайын ақ жауынмен,
Өнші, биші, өнерлі бір қызың мен.
Туған жерім, еркелеп өр кеудеңде,
Бұрымымды тараймын самалыңмен.

Ла-ла-ла-лай,
Кел, шырқа дос,
Маған әнің қос,
Әнсіз дүние бос.

Ай астында тербеліп, әткеншекпен,
Достарыммен әзілдеп, сыр шертіскен
Айдынында Ертістің құлаш сермеп,
Азат елдің қызымын еркін өскен.

Қайырмасы:

Білім алып, ғаламның сырын ұқтым
Арманымды биікке алып ұштым.
Майра апамдай өнімнің арқасында,
Өлеңіммен, өнермен күнді құштым.

Аяулы туған ел

Әуенін жазған Эльвира Андрушкевич

Аяулы туған ел,
Қалқыған көгінде.
Аққу- қазыңбыз.
Шалқыған өмірде.
Ажар-назыңбыз,

Болашақ батырың-біз,
Ақиық ақының -біз.
Самғайтын қыраның-біз,
Сөнбейтін шырағың-біз
Қорғайтын ұланың-біз.
Сүйікті, Қазақстан.

Аяулы туған ел,
Өнердің төрінде.
Жарық жұлдызбыз,
Білімнің елінде,
Зерек ұл қызбыз.

Қайырмасы:

Аяулы туған ел,
Талап пырағын,

Ерттеп ұшамыз,
Арман, мақсатпен,
Күнді құшамыз.

Қайырмасы:

Туған қалам Павлодар

Әнін жазған Эльвира Андрушкевич

Ойнап өскен баламыз,
Толқынында Ертістің.
Шырқап әнге саламыз,
Арқасында мол күштің

Біз бақытты балалар,
Туған қалам Павлодар.
Аман болсын әрқашан,
Аялаған аналар.

Самал желі даланың,
Бетімізден сүйеді
Туған жерім тамаша,
Қасиетті киелі.

Біз бақытты балалар,
Туған қалам, Павлодар,
Туған қалам, Павлодар
Аман болсын әрқашан,
Аялаған аналар.

Әкеле

Сыйғызбады кең дүние құшағына,
Мәңгі бақи ұяңнан ұшқаның ба?
Жетпейді екен ештеңе әкетайым,
“Құлыным” деп құшақтап құшқаныңа.

Әкем, әкем, әкем деп,
Безілдейді домбыра.
Сағынған бұл жүректің ,
Ағыт кілтін, мың бұра.
Саған үнім жетпейді,
Шырқыраған құлындай,
Құлағымнан кетпейді,
Айтқан сөзің “ұлым-ай”.

Жетуші едім сағынып мектебімнен,
Ерте кеттің қоштасып, көктеміммен.
Жан жүрегім қан жылап, толғанамын,
Өлеңімді қабыл ал, пәк көңілден.

Қайырмасы:

Ұмытылмас аялы алақаның,
Аңсап жүрер өзінді балапаның.
Өнім түгіл түсімде шарқ ұрамын,
Түсіне алмай сырына бұл жалғанның.

Қайырмасы:

Жарылқасын алдыңнан жақсы құдай,
Мен жүремін дұға оқып, ұдай-ұдай.
Өкелерін көргенде достарымның,
Тарқатамын шерімді жылай-жылай.

Қайырмасы.

Күндер қайда кешегі

Әні Сағадат Әбікеевтікі

Құрбы қыздар күндер қайда кешегі,
Бұлдыр-бұлдыр көз алдымнан көшеді.
Қимас көңіл айтып сырды тауыса алмай,
Ұзақ-ұзақ шарлаушы едік көшені.

Жазымайтын жұбымыз
Тату-тәтті құрбымыз.
Енді біздің дос болсын,
Ұлымыз бен қызымыз.

Келгенінше, шама-шарқы әліміз,
Бір-бір үйдің шамын жақтық бөріміз.
Бірге жүрген бал күндерді ұмытпай,
Еске алып, сағынамыз бөріміз.

Жазымайтын жұбымыз
Тату-тәтті құрбымыз.
Енді біздің дос болсын,
Ұлымыз бен қызымыз.

Мектебімнің мерей тойы

Әні Ирина Аксенованікі

Ізгілікке бұрған елдің санасын,
Нұрландырып, Екібастұз қаласын.
Қазақ орта мектебі қара шаңырақ,
Жалғастырған ғасырлардың арасын.

Сөуле боп шашылаған санаға,
Мың алғыс мектеп анаға,
Өзіңнен түлеп ұшқандар,
Айналар ертең данаға.

Ұстамды, ұлағатты ұстаздарым,
Білімнің жарқыратып жаққан шамын.
Ұшуға биіктерге қанат берген,
Алтын ұям сені айтып мақтанамын.

Қайырмасы:

Мектепсің шашқан ғылым шұғыласын,
Шәкірттің арман-ойын ұғынасың.
Ана тілін тербеген бесігінде,
Тәуелсіз ел көгінде сен тұрасың

Халықтың үні радио

Әні Бақытжан Жумағілденовтікі

Іңкәр болып үлкен-кіші тыңдайтын,
Өн мен күймен аялайтын, жырлайтын.
Жаңалықты жеткізуге асығып,
Тілшілері күні-түні тынбайтын.

Халықтың тілі,
Туған жер үні.
Рухани өмір жаршысы,
Басқадан бұрын,
Жаңалық сырын,
Жеткізе білген хабаршы,
Павлодардың радио желісі.

Шарлайтын облыстың кеңістігін,
Таныс әуен, жағымды келісті үн.
Саралап жеткізеді тындарманға,
Қала мен ауыл тыныс-тіршілігін.

Қайырмасы.

Ұшқыр уақыт көшіменен ілескен,
Ақпараттар, айдарынан жел ескен.
Тарататын жедел хабар радио,
Кетер емес сенің үнің мәңгі естен.

Хош келдің жаңа ғасыр

Әні Марғұл Балменованыкі

Армысың, жаңа ғасыр,
Армысың, жаңа жылым.
Өзіңе арналады,
Алғашқы жаңа жырым.

Аппақ қар жапалақтап,
Жауып тұр жер бетіне.
Бақытты ғасыр бол деп,
Қараймын келбетіңе.

Хош келдің, жаңа ғасыр!
Хош келдің, жаңа жылым!
Жақсылық ала келші,
Жаңғыртып, жердің жүзін.

Мыңжылдық босағасын,
Аттайық аман-есен.
Ғасырдан-ғасырларға,
Жете бер, халқым есен.

Көркейіп, өрле елім,
Гүлстан, қазақ жері,
Жаңа жыл құтты болсын,
Қарсы алам, міне төрім.

Мүшел той

Күдік-қатер аралас мүшел жастан,
Құтты болсын тойыңыз бүгін аскан.
Жақсылықпен жалғассын алдағы өмір,
Тілек осы ән-жырдан шашу шашқан.

Игі тілекпен,
Адал жүрекпен,
Бірге қуандық.
Мүшел тойынды,
Қызық ойынды,
Бөлісуге жиналды.

Мүшел жасың мүшелдерге астасар,
Қылышадаған кезің осы қыр асар.
Жаның жайсаң, көңілің гүл той иесі,
Жақсы ғұмыр ұрпағыңмен жалғасар.

Қайырмасы:

Бұтағыңа қонақтаған бұлбұл құс,
Жарың қандай, күлімдеген жарқын жүз.
Жарасымды жайқалған гүл мекенде,
Жүрегіңе ұяласын сан жұлдыз.

Қайырмасы:

Туған күн

Ақ бесікте аялаған құлыным,
Анаңның сен естіп өстің әлдиін.
Әрбір басқан қадамыңа арналар,
Жүрегімнен жарып шыққан ән жырым.

Қуанышым, шаттығым,
Туған күнің сәтті күн.
Айды әпер деп сұрасаң,
Әперемін дөп бүгін.

Өкпелейсің, бұртиясың наз қылып,
Менің мынау жүрегімді жаз қылып.
Былдырлаған бал үніңнен айналдым,
Дүйім жұртты таңдандырған мөз қылып.

Мекенім байтақ ел-Туран

Туған жерім, байтағым, махаббатым,
Құтты болсын мәңгіге салтанатың.
Бұлбұлыңмын бұтаққа қонақтаған,
Сені жырлап, самғатқан ән қанатың.

Мұраға бабам қалдырған,
Айналдым сенен, ұлы Отан.
Жүректі кернер қуаныш,
Мекенім байтақ ел-Туран.

Ардақтым, ата-мекен, қасиетім,
Перзенттік сезіміммен бас иетін.
Жер ұйығым өзіңсің асыл өлкем,
Жан жүрегім елжіреп шын сүйетін.

Қайырмасы:

Елім менің тәуелсіз мақтанышым,
Көрсеткен бар әлемге бұла күшін.
Бес құрлықтың нышанын бойға жинап,
Бастаған болашақтың ұлы көшін.

Қайырмасы:

Жусанды дала

Жусанды дала, гүл дала
Орманды таулы, тың дала.
Дүбірлі дәуір ұрпағы,
Құшағын жайған Айға да.

Қуат берген туған жер жас жаныма,
Қыраныңбыз самғайтын аспанында.
Салт атты сарбаздардың ұрпағымыз,
Мамыражай күй кешкен сахарада.

Жусанды дала, гүл дала,
Орманды, таулы бай дала,
Дүбірлі дәуір ұрпағы,
Құшағын жайған Айға да.

Күлімкөз

Деп жүреміз өзінді періштеміз,
Сен бар жерде біз дағы пейіштеміз.
Күлімкөз.

Күлімкөз-ау, күлімкөз,
Саған арнап айтам сөз.

Шаттық іздеп жүргенде,
Қарсы алдымнан болдың кез.
Е-е-е-ей,
Қарсы алдымнан болдың кез.

Түлкідейін алтайы сылаң қағып,
Жүрегімнің жандырдың отын жағып.
Күлімкөз.

Қайырмасы:

Қыз біткеннің ішінде шынарысын,
Арманым жоқ таңдадым, шырайлысын.
Күлімкөз.

Қайырмасы:

Ықыласың басқаға аумасын деп,
Өн арнадым жүректен өзіңе тек.
Күлімкөз.

Қайырмасы:

Армысың, Наурыз

Сөгіп қардың көбесін,
Көрсетті көктем төбесін.
Қырда ойнап қозы-лақ,
Көтерді ел еңсесін.

Алтын күрек желі есіп,
Мұнарланды белесін,
Көгеріп қырат, жота, бел,
Кеңейтті малдың өрісін.

Құтты болсын Жер-ана,
Төріңе келген Наурызың

Теңесіп күні түнімен,
Суық пен ыстық алмасты,
Тепе-теңдік орнатып,
Табиғат өмір жалғасты,

Наурыз көже қайнатып,
Ошақтың үстін май басты.
Армысың, арма, Наурыз,
Қасиетті жыл басы.

Құтты болсын Жер-ана,
Төріңе келген Наурызың.

Жан Балам

(Дидар Иманбердиев)

Ата-ананың ұлысың сен аңсаған,
Тілейміз біз болуыңды жақсы адам.
Жаңа өмірдің баспалдағы басталды,
Денің сау боп бақытты бол жан балам.

Нағашы әжең Дидар деп ат арнады,
Орындалды басты үміті арманы.
Жасын берсін көп жасаған ананың,
Ақылды бол, азамат бол жан балам.

Сағындырып келген алтын құлыңым,
Желбірейді самал желмен тұлымың.
Жұлдыз болып жарқыраған көгінде,
Ардақтайтын ұлы болашы еліңнің.

Сүйемін қалам мен сені

Әні Мейрам Ерменбайұлыныңкі

Қиялға қанат қақтырған,
Жаралған ашпақ ақ нұрдан.
Тізілген сұлу теректер,
Көшемде менің сап құрған.

Қайындар билер теңселіп,
Үйлері зәулім, еңселі.
Балалық балғын жүрекпен,
Сүйемін қалам мен сені.

Көргенде толқып кетемін,
Өзіңе тәжім етемін.
Сенімен бақыт құшамын,
Шұрайлы менің мекенім.

Қайырмасы:

Шашылған мөлдір ақ маржан,
Жасаңды сұлу хауыздан.
Жағажай қандай тамаша,
Айнымай қалған аңыздан.

Қайырмасы:

Жаз сүлім

(Әні Шамшубай Малғымбаевтікі)

Достығыңмен, шаттығыңмен баурадың,
Өнің, жырың, сәнің, нұрың арманым,

Балауса бал,
Гүліндей көктемнің,
Жан сәулем сен,
Ер жеттің көркейдің,
Саған айтар сырларым,
Сырларым көп менің.
Байқадың ба,
Жүректің сезімін,
Шайқадың ба,
Жігіттің төзімін.
Өзің сәулем
Жайқалған, жайқалған,
Жайқалған жаз гүлім.

Жылдар жылжып, өтер тағы сағымдай,
Аңсап сені күтуден мен талмадым.

Қайырмасы:

Көрүте мен күнде өзіңді асығам,
Сияқтысың мен үшін сен асыл жан.

Қайырмасы:

Қуаныштың келер әлі көктемі
Кездесерміз күндей күліп көктегі.

Наурыз

Әні Марғұл Ғұмарованыңкі

Қызуы күннің молайып,
Жібiтгi жердiң мұз-қарын,
Көктемнiң есiп самалы,
Ысырды қыстың ызғарын.

Тойынып көкке мал түлеп,
Таңдайды ақпен жiбiттi,
Қиығын тастап көзiнiң,
Серпiлттi ару жiгiттi.

Наурыз, келдi жылжып ай,
Наурыз, ойнайды құлын тай.
Қар суымен қылатқан,
Наурыздың, наурыздың,
Наурыздың бәйшешектерi-ай.

Сезiмдер тулап алаулап,
Көктеммен бiрге түледi.
Дөңгелеп жердiң иiнi,
Дүрсiлдеп соқты жүрегi.

Наурыз, келдi жылжып ай,
Наурыз, ойнайды құлын –тай.
Қар суымен қылатқан,
Наурыздың, наурыздың,
Наурыздың бәйшешектерi-ай.

Бақытты қызбын

Әнін жазған Эльвира Андрушкевич

Көбелек қуып қырда ойнаған,
Шаттыққа толы жүзім жайнаған.
Кең байтақ далам, сұлусың неткен,
Ыстық-ау маған тауың, сай салаң.

Бақытты қызбын,
Жанған жұлдызым.
Өсірген елім,
Сыйлап ұл-қызын.

Өлпештеп мені желпіп самалың.
Ісіне жұпар елтіп қаламын.
Әкедім бүгін ыстық сәлемін,
Қазақстан атты байтақ даланың.

Қайырмасы:

Еркелеп өстім елімде еркін,
Татулық, бірлік, мәңгілік сертім.
Келгенде қонақ құшағын жайып,
Аспанға атып, қуанар бөркін.

Екібастұз — менің әнім

Тоғысқан сан тағдырлар,
Ғасырлық тарихың бар.
Құт мекен Екібастұз,
Қазақтың жұлдызындай.

Қайырмасы:

Қазыналы қойнауың,
Сазыңды кешіп ойнадым.
Толассыз соғар желінді.
Самалға балап тоймадым.
Екібастұз-тұрағым,
Екібастұз-жыр-әнім.
Мен өзіңнен нәр алған,
Мөлдір шырын бұлағың.

Қосымның көмірінен,
Өң кірді өңіріме,
Шырақ боп жағыласың,
Халқыңның өміріне.

Қайырмасы:

Күнге құлаш сермеген,
Бәйгенің алдын бермеген.
Жасай бер, жайна жас қала,
Береке, бірлік елменен.
Екібастұз-тұрағым,
Екібастұз-жыр-әнім,
Мен өзіңнен нәр алған,
Мөлдір шырын бұлағың.

Мизилген жеке
шундуктар,
Мереке, нейрам, той
бастар

Мерекелік кештер үшін

“Мақтанышым, туған ел”

Туған өлкем, Қазақстан, байтағым,
Өзің жайлы мақтанышпен айтамын.
Жүрегімнің лүпілімен жарысып,
Ой-қырыңды аралап мен қайтамын.

Қазақстан, шаңырағым киелі,
Киеліге ғаламшар бас иеді.
Сенде туып, кең тыныстап, нәр алған
Перзенттерің сені шексіз сүйеді.

“Тәуелсіздік алған күн”

Қазақстан туған өлке, аймағым,
Бұзылмасын бетке шығар қаймағың.
Аман болсын, ел тізгінін ұстар ер,
Желбіресін, биікте көк байрағың.

“Ауыл-алтын дiңгек”

Қазақ үшін әр ауыл алтын дiңгек,
Малын бағып, егiн сап, өскен гүлдеп.
Береке, ырыс пенен құт қонақтап,
Келедi әр күн сайын ауыл өрлеп.

“Туған өлкем”

Кең дала, шаақар көлiм байтақ жерiм,
Қопарған қазыналы алтын кенiн.
Қайнаған қызу еңбек алқабында,
Отаным, Қазақстан менiң елiм.

“Республика күні”

Арайлы таң, шуақты күніңменен,
Сайраған бұлбұлдайын үніңменен.
Павлодарлық ағайын баршаңызды,
Құттықтаймыз Республика күніменен.

Қанат керген көгімде қырандарым,
“Қазақпын, азатпын” деп ұрандадым.
Ғаламшар қазақ елін түгел танып,
Шырқалды шартарапта өн ұраным.

Ту еткен достықты, бірлікті,
Қазақстан біртұтас ел мықты.
Мойындап бар өлем, бар халық
Елдігін қазақтың бәрі ұқты.

“Асыл қарттар”

Тәуелсіз елдің азат ұлы-қызын,
Бастай бер ғасырларға керуен уақыт.
Жарқын күнді жасаған жақындатып,
Қарттардан ғибрат алу асқан бақыт.

“Жыр додасы”

Халықпыз сергек санасы,
Ақыны елдің данасы.
Алғыр-ақ, зерде-зейіні,
Домалақ қара баласы.

Ұмыт боп бара жатқандай,
Ақындық жолдың арасы.

Құтты болсын, халайық
Бүгінгі жырдың додасы.

Жаңғырып жазған жырлармен,
Көркейер қазақ даласы.
Кітап боп шықса игі іс,
Ақындық сөздің сарасы.

“Армысың ана”

Жаратылған ерекше нәзік, көркем
Армысың асыл ана, ардақты еркем.
Таратып бар әлемге нұр- сәуленді,
Жүрмісің жүрегінді етіп желкен.

“Өз аналар”

Өн мен гүлден шашу шашып,
Келді көктем есік ашып.
Өз аналар, армысыздар,
Барша әлем, сізге ғашық.

Шуақ төккен мейірімді,
Жалғастырған нұрлы өмірді.
Сегізінші наурызбен,
Құттықтаймыз өздеріңді.

“Мерекенмен”

Той болған соң, сый-жоралғы, тарту бар,
Ал, жігіттер шырқап өнді айтындар.
Мерекеге келген бүгін аналар,
Қуаныш пен шаттық ала қайтындар.

Сезім серпіні

Айналайын, арулар, абзал жанды,
Алақанға қондырған Күн мен Айды.
Алғыс айтып, бас иіп құрметтейміз,
Ардақты ана, қарындас, асыл жарды.

Шуағымен көктемнің,
Гүл жамылды қырқалар.
Құтты болсын мерекең,
Мейірімді аналар.

“Ана деген күдірет”
Ана деген күдірет,
Сұлулықтан жаралған.
Жер бетіне шапағат,
Аналардан таралған.

Тіршіліктің қайнар көзі, бұлағы,
Ана десең төгіледі жыр-әні.
Ана десең табиғатта маужырап,
Көктем болып нұрын төгіп тұрады.

“8 наурыз”

Қарындастар, құлпырған қырмызыдай,
Халқымның жарқыраған жұлдызындай.
Сегізінші наурызың құтты болсын,
Көрейік жүздеріңнен шаттық ұдай.

Күлім көз, ай қабақты аруларым,
Баураған жалынымен адам жанын.
Ықыласпен қабыл ал, керекүлік,
Жігіттердің жолдаған құттықтауын.

“Елім еркін”

Сан ғасырлар көксеген бабаларым,
Орындалды ой-мақсат, армандарың.
Аспан түстес байрақты әлем танып,
Еркін елде, еңсем тік сайрандадым.

“Асқаралы алпыс бес”

Жайып сап жайсаң жанын Павлодарым,
Тойлап жатыр алпыс бес асқарларың.
Атсалысқан жұмылып үкен-кіші,
Мың алғыс ақ ниетпен ағаларым.

“Қыз ғұмыр”

Көзі нұр, жүзі гүл құлпырған бойжеткен,
Солқыдап жас талдай жаныңды елтіткен.
Ажары жарасқан, міні жоқ бойында,
Төріне шығарып, сыйлайды ел біткен.

“Дарын”

Дарындылар аз емес арамызда,
Басқа жұрттан қара үзіп қаламыз ба
Өнерімен өзінің білімімен,
Көзге түскен көп жақсы қаламызда.

“Ана тілім”

“Мен” дегізер сақтаған қасиетін,
Бір асылым бар менің бас иетін.

Сезім серпіні

Ұлттығымның айғағы, елдігімнің,
Ана-тілі құрметпен қастерлейтін.

“Жүздесу”

Танытқан елге ғажап өнерлерін,
Тамсантақан тылсым күшпен көрерменін.
Жүздесіп, сырласайық, кездесейік,
Өнерлерін паш етіп өрендердің.

“Әр күні толы жаңалық”

Әр күні толы жаңалық,
Әр апта сайын бір алып.
Павлодарым келесің,
Күннен-күнге жаңарып.

“Әнші сазы”

Ән кетті әуелеген жүрек тербеп,
Шарықтап қиял құсы қанат сермеп.
Жағындап көкірекке түсті алау от,
Әншінің сазыменен салып өрнек.

“Сазды сәлем”

Әуелеген әсем ән,
Жүректен жетсін жүрекке.
Жолдаған сазды сәлеммен,
Жете бер игі тілекке.

“Таныс әуен”

Жүрегімнің шерткен қылын,
Таныс әуен, сыйқыраы үн.
Әсем сазбен, көңіл шалқып,
Ән мен күймен өтсін күнің.

“Әйел қайраткер”

Бар әлемнің әйел заты –анасы,
Адамзаттың туар содан данасы.
Сыры терең, ойы ерен тұңғыық,
Әйел-әлем, әйел сөздің сарасы.

“Павлодардың радиосы ”

Жұмылып іске елменен,
Тербетіп әсем әнменен.
Павлодардың радиосы,
Сайрайды ала таңменен.

“Кәсіпкер”

Кәсібің-сенің нәсібің,
Таба біл көзін, тәсілін.
“Кәсіпкер” болсаң әрине,
Алшы боп түсер асығың.

“Дерек”

Сыр шертсе архив дерегі,
Өткенді білгім келеді.
Болашақ болмас өткенсіз,
Түйіп ал ойға керегін.

“Тіл тұғыры биік”

Тұғырын биіктетіп тіліміздің,
Мерейін тасытайық еліміздің.
Белгісі: Туы, Ұраны, Ел таңбасы
Секілді Тіл емес пе елдігімнің.

“Жас өнерпаз”

Тамсантқан тұстастарын өнерімен
Баураған балауса үн, өлеңімен.

Павлодардың жас дарын, өнерпазы,
Шыға бер көрерменнің көңілінен

“Есірткіге еліктеме”

Ата-бабаң дәмін татып көрмеген,
Қанымызға бітіп, бұрын сіңбеген.
Есірткіге еліктеме жас ұрпақ,
Сақ болайық, шеттен кірген кірмеден.

“Қала күні”

Павлодарым, оянған таңмен бірге,
Көшелерің оранған қызыл гүлге.
Бүгін той, мерекеміз қала күні,
Салтанат қуаныш күн бүкіл елге.

“Нар гүлға”

Ар-инабат бойына ұялаған,
Көшті бастап, заңғарға қиялаған.
Еңбегімен болған үлгі-өнеге
Армысыздар, нар тұлға, ағаларым.

“Асыл мұра”

Бағындырған кеңістік, уақытты,
Тамаша тағдыры бар ел бақытты.
Асыл мұра қалдырған бабаларым,
Аялай білейік тек сол байлықты.

“Қала даңқы үшін”

Қалам менің күннен-күнге түрленген,
Көшелерің оқтай тұзу түрге енген.
Саған деген ыстық махаббатымды,
Жеткіземін жүректегі ән-жырмен.

Асырып туған қаланың даңқын,
Еселеп дәстүр, әдеп пен салтын.
Өрбір үй, көше, өскен әр талы,
Бұзылмай жайнап, сақтасын қалпын.

“Жас дәурен”

Құйылады нәзік нұр көктен,
Жігіттік дәурен бір көктем.
Жалындай лаулап жастық шақ,
Сылаңдар сұлу бойжеткен.

“Ақ пен қара”

Ажыратып ақ пен қара арасын,
Азаматтар өзі біліп қарасын.
Танымы зор хабарға ден қояйық,
Жарыстырып, сөз бен пікір таласын.

“Ардагер”

Ардақтаған елміз қария-қарттарын,
Қариялар жазып қойған хаттарым.
Саналы ғұмыр жайлы білгің келсе,
Ардагердей айдарды еске сақтағын.

“Деген екен”

Айтқыштары ауылдың “дейді” екен,
Аралап қанатты сөз желді ме екен?
Тыңдарманға біз соны жеткізуге,
Буып-түйіп кеп тұрмыз белді бекем.

“Жас тілші”

Қадам мен қағаз серігі,
Елімнің ерке елігі.

Жас тілшінің хабары,
Бұр жарған елдің өрігі.

“Дәрігер кеңесі”

Тыңдаңыздар құлақ сап,
Дәрігерлік кеңеске.
Өмірдегі ең керек,
Денсаулығың емеспе?!

“Еске алу”

Өмірден озған талай тарландарым,
Өн қылып бар өмірін, армандарын.
Бақыл бол, нұрға толсын жер бесігің,
Тілейміз амандығын қалғандардың.

Маңдайдан тері тамшылап
Сіңірген елге еңбегін.
Өмірден озса ол бүгін,
Ұмытпас елі ерлігін.

“Мақал сөздің мәйегі”

Өрнектейік сөзді мақал-мөтелмен,
Тілімізге тәтті шұрай әкелген.
Сөз мәйегін ардақтайық ағайын,
Бабалардың мәртебесін көтерген.

“Әзілің жарасса”

Әзіл-қалжың қазаққа тән қасиет,
Жеңгелермен әзілдесіп өсіп ек.
Қалжың сөздің мәртебесін өсіріп,
Кұрдастардың көкейлерін тесіп ек.

“Үкілі бесік”

Үкілеген, үлпілдеген тал бесік,
Тербетіліп, тал бесікте біз де өстік.
Жаңа заман, азат елдің ұланы,
Бес түлеп өс, бал бөбектер-Ер Төстік.

Үкілеген бесіктегі бөбегім,
Тек өзіңе арналады өлеңім.
Өс өркенде, тал бесікте тербеліп,
Азамат боп аялайтын еліңнің.

“Ел тарихы”

Бала кезден шарлап өскен ой-қырын
Білесің бе, туған жердің тарихын?
Өзен-көлін, қаласы мен даласын,
Өскен гүлін, жан-жануар, тау-тасын.

“Көнерген сөз”

Ұрпақтың өткен жаңғыртып үрдістерін
Білсек дейміз көне сөз тіркестерін.
Ғасырлар қазынасы болған тілім,
Өзіңмен осы болсын тілдескенім.

“Ұйқы ашар”

Таң келеді, түріп түннің түндігін,
Ару күнде ашты зорға кірпігін.
Ұйқынды аш, тыңда әсем әуенді,
Жақсылығын ала келсін күн бүгін.

“Ақсу ауданы мен қаласы”

Аққу қонған көліне,

Береке біткен еліне,
Байлаған құлын желіге,
Өндіріс салған жеріне.
Темірден жасап қорытпа,
Шапағат шашқан халыққа.
Ақсудай ару қаламыз,
Қанатың керіп қалықта.

“Баянауыл ауданы”

Сұлусың Баян сен неткен,
Ақындар әр кез ән еткен.
Таудағы тастар секілді,
Дарындар туып ер жеткен.

Қасиет, кие дарыған,
Аңызсың жеткен арыдан.
Бір көрген сені адамзат,
Аңсаумен мәңгі сағынған.

“Қашыр ауданы”

Ежелден ерекше бір аты шыққан,
Қашырдың ғасырлар да сырын ұққан.
Егін егіп, мал бағып тұрғындары,
Еңбекпен құт мекенде бақыт тапқан.

“Железинка ауданы”

Ақ балтырлы, сырғалы қайындары,
Көк желекке оранған ауылдары.
Железинка атанған ауданымның,
Май емеспе қап-қара топырағы?
Байлыққа бөккен барлық атырабы,
Қол бұлап болашаққа шақырады.

“Ертіс ауданы”

Өр тасы, азаматы бір-бір тарих,
Ертістің тұр ғой бүгін бағы жанып.
Астықты алқап, сапырған дән дариясын,
Мал өсірген, тамаша қала салып.

“Ақтоғай ауданы”

Жағалаған Ертісті,
Ақтоғайдың ауылы.
Өрқашанда ақжарқын,
Өнер сүйген қауымы.
Алтын дөнді сапырған,
Қожалықтар көбейді,
Ырыс пенен құт қонып,
Тарқамасын сауығы.

“Екібастұз қаласы мен ауданы”

Қара алтынның ордасы-Екібастұз,
Мақтанышың өркенді ұл менен қыз.
Еңбек тойын тойлаған, құрылыс сап,
Сарыарқаның төсінде ол бір жұлдыз.

“Май ауданы”

Шалғыны жайқалған,
Ерлері майталман.
Өнерлі өрені,
Жарыста бөйге алған.
Мыңғырып мал өрген,
Өрісті кең дала,
Тарихтың көшінде,
Үлесі бар дара.

“Лебяжі ауданы”

Ертіс бойын жайлаған,
Аққулы мекен, құт мекен.
Ауылда ғалым шопаны,
Асыл тұқым қой өскен.
Бүлдіргені, қарбызы,
Қыздары көркем, қырмызы.
Еңбекте ер атанған,
Атақты ылғи ұл-қызы.

“Шарбақты ауданы”

Топырағы құнарлы, егінді жер,
Еңбек етіп ерлері төгеді тер.
Берекемен ырысы бірдей шаақып,
Қуанышқа, бақытқа кенелген ел.

“Успен ауданы”

Ауылдары көрікті қаладайын,
Бау-бақшасын қуана аралайын.
Жазиралы далаға дәнін сепкен,
Тірлігінен ауданның айналайын.

“Павлодар ауданы”

Ертісім ғажап, ертегім,
Айтайық жердің көркемін.
Көкөніс егіп, егін сап,
Көркейткен жердің бөлшегін.
Павлодардай ауданның,
Жеткіземіз халыққа,
Атқарған ісін ерлігін.

“Бейбітшілік пен бірлік мерекесі”

Ел басының бағыты-ауыз бірлік,
Бүкіл жұрттың ұраны-бейбітшілік.

Құтты болсын Мамырдың ұлы тойы,
Күнге қолын ұсынған, керекулік.

Асқаралы бүгінгіден ертеңгісі,
Қазақстан әлемнің ертегісі.
Бейбітшілік, достықтың өнін айтып,
Қалықтаған қыраны, көгершіні.

Көк байрағы көктем болып желбіреп,
“Елім” деймін ет жүрегім елжіреп.
Туған елдің топырағынан қуат ап,
Жастық жалын келе жатыр мөлдіреп.

Серпіп тастап, күдік деген түндікті,
Қарсы алдым, жаңа үш мың жылдықты.
Жайна, гүлде Қазақстан-гүлстан,
Тандандырып ғарыш пенен құрлықты.

Айзаттың алғашқы
жыр шумақтары

Папа

Папа, милый, где же ты?
Может, смотришь с высоты?
Может, там, где облака,
Машешь мне издалика?
Подобрался ближе к солнцу,
Светишь вместе с ним в оконце?
Шлешь ты нам тепло и свет,
И улыбок ждешь в ответ?
Рано ты от нас ушел,
Звали тебя-не пришел.
Ждали с мамой мы любя,
И тоскуя, и скорбя,
Ты оставил на прощанье,
Лишь в душе воспоминанья.
Но тебя я помнить буду,
Никогда не забуду!

Арбуз

Самый вкусный, самый алый-
Это наш арбуз багряный!!!
На него ты не смотри,
Хоть он с косточкой внутри,
Все равно я съем его,
Нет вкуснее ничего! (1999)

Арнаулар

Совет аға, Гүлжиян тәтте

Орындап мұсылмандық бес парызын,
Өтеген Алла алдында бас қарызын.
Әкпар қажы атанып қосағымен,
Қырық жыл бірге татқан дәм мен тұзын.

Шықты Сөкең алпыстың белесіне,
Ғұмыр кешті қалардай ел есінде.
Ұлықты ұл, қылықты қыз өсіріп,
Тұрмыстың тербетілді кемесінде.

Адал келін, бал мінез немерелер,
Қастарына үйіріліп ата-әже дер.
Қызықтап ортасында сайран салып,
Құрметке әрқашанда бөленіңдер.

Той-думан құтты болсын мерекеніз,
Асып-тасып, ырыс-құт берекеңіз
Гүлжиян, Совет қажы атандыңыз,
Қос қажыны қосыла ән етеміз.

Атамыз Ханапия бізге үлгі,
Қаламы жүйрік болып өрге жүзді.
Танытып тектілер мен таланттыны,
Мадақтап, асқақтатты Орта жүзді.

Жиналдық ақ тілекті ақтаруға,
Арманы қос жүректің ақталуда.
Кездесіп бәрімізде жарқын жүзбен,
Халайық, жиналайық алтын тойда.

Мұқарам атаға

Қызықпаған атамыз биік таққа,
Өмірі оның өнеге жас ұрпаққа.
Еңбегімен еленген ел алдында,
Мұқарамдай ұстаз бар біздің жақта.

Өсірген ұл менен қыз мәртебелі,
Құрметтеген ардақтап, өскен елі,
Сексеннің сеңгіріне келген аға,
Сыйлаймыз шын жүректен ән киелі.

Гүлжиһан ана

Алпыс жаста апамыз Гүлжиһандай,
Біз үшін әлі де жас туған айдай.
Ұстаз боп ата-ана жолын құған,
Ұл-қызын ел ардақтап мақтағандай.

Анаңның орындалып басты арманы,
Қазкен, Марат- азамат асқаралы.
Өзінде қатарыңнан асып түстің,
Еңбекпен маңдайыңның жанды бағы.

Қызығын көріп Нұржан, Гүлшараның
Жайнасын, жарқырасын өмір бағың,
Туған күн құтты болсын, ұзақ жаса,
Тілегі орындалып Сатыпалдының

Қазкен аға

Ардақты ағайымыз Қазкен аға,
Үлкенге де кішіге болған пана.
Мерей той құтты болсын жетпісіңіз,
Келейік жүз жасаған тойыңызға.

Павлодар түлеп ұшқан топырағың,
Жайқалды Теміртауда жапырағың.
Арқалап ыстық сәлем келіп отыр,
Сағынып, Сізді аңсаған туыстарың.

Ұрпағы бір бұтағы ұлы Абайдың,
Апамыз жиені екен Кәкітайдың.
Ортамызда ең үлкен Қазкен аға,
Өзіңіз көзіндейсіз аталардың

Өмірдің ұрттап ішіп бал-шырынын,
Көре бер ұл мен қыздың бар қызығын,
Денсаулық, бақыт, байлық ырыс тілеп,
Білдіріп біз жүрейік туыстығын.

Жолдадық жақсы тілек , дәулетімен.
Өмірді көркейте бер сәулетімен.
Ақ ниет, жүрек жарды бір ауыз сөз,
Қабыл ал Мұқи інің өулетінен.

Бәтжамалға

Бәтжамал, құтты болсын туған күнің,
Бұлбұлдай ән салғанда шықсын үнің.
Сәнің боп, бақытың боп өсе берсін,
Аялап мөпелеген ұл мен қызың.

Бақытың мәңгі болсын басыңдағы,
Жан-жарың аман болсын қасыңдағы.
Құралай, Айбек, Дастан, Динараңмен
Құлпырсын, Болатыңның жасыл бағы.

Бикен Манашева

Құтты болсын тойыңыз ұстаз Бикен,
Өнің, сәнің, ажарың күндей көркем,
Ұлы-қızıң, немере-жиендермен,
Бәйтерексің гүлденген жайып өркен.

Жиылмаған әрқашан дастарханың,
Ойлап әр кез жүресің достар қамын.
Қамқор болып үлкенге, кішіге де,
Бабын таптың ағайын-туысқанның.

Манайдар Әткенұлын еске алу

Оралды қайтқан құстар мекеніне,
Айтқан сөз құлағыңа жетеді ме?
Өмірден озып Жанай жүре бердің,
Көз қиығын бір тастап өткен күнге.

Жыл болды, қайрылмадың оралмадың,
Ішінде от боп жанып ақ арманың.
Сағынып, сарғаюмен күн өткізді,
Өзінді аңсап жарың, балаларың.

Жан-жарың көз жанары боталаумен.
Іздейді ылғи немерең аталаумен,
Еске алар достарың да қос аққуды,
Күндерді ойнап-күлген қатарыңмен.

Тағдырдың жазғанына бар ма шара?
Қайғы-шер іште жатқан бітеу жара.
Жер бесікте тербелсін асыл жаның,
Шапағатын түсірсін хақ тағала.

Қабдышүкір аға

Құтты болсын жасыңыз жетпіс асқан,
Мәлдір болсын әрдайым ашық аспан.
Бақыт емей немене бүгін міне,
Тойыңызға қыз- келін шашу шашқан.

Жетпіс жас азаматтың жасы дейміз,
Бұйырса, сексеннің де дәмін жейміз.
Бүгінгі той иесі, Қабдышүкір аға.
Тойыңыз тойға ұлассын лайым дейміз.

Мерей той мерекелі өтсін аға,
Үлкенге ізет, кішіге болған пана.
Ұлы-қызың, өрісің немерелер,
Көркейіп өз алдына құрсын қала.

Сәкен Құснекова

Жетпісте арқалаған нардың жүгін
Жамаған еңбегімен жердің жігін.
Тойыңа құда-жекжат, дос-жараның,
Ақ ниетпен жиналып келді бүгін.

Құтты болсын жетпісің асқар жасың,
Қайратың қашайтындай таудың тасын.
Денің сау, ұзақ ғұмыр жасай бергін,
Биік боп Алатаудай ғазиз басың.

Бірге өскен құрбысы едің өз анамның,
Тойыңа келіп Сізге өн арнадым.
Оймақтының шебері Сөкен төте,
Көре берші қызығын бұл жалғанның.
(1994)

Қазақ-түрік лицейіне он жыл

Он жыл толды қазақ-түрік мектебіне,
Білім нәрін шәкіртке сепкеніне.
Құтты болсын бүгінгі мерей тойы
Көз жіберген өткені-кеткеніне.

Сенімменен балалар кеп есік ашты,
Білім мен өнер нұрын қатар шашты.
Қазақ, орыс, ағылшын, түрік тілін,
Меңгеріп, биіктерге қадам басты.

Өркендесін лицейдің артып данқы,
Шәкірттері қуантсын туған халқын.
Уақыт көшіменен бірге ілесіп,
Фасырларға жеткізсін ұрпақ салтын.

Нағашылар

Айтатын ықыласпен тілек-бата,
Көзіндей кешегі өткен Шәйкен апа.
Қамқорлық сезілетін әр сөзінен,
Ризамын Бақыт пенен Нағимаға.

Аузын ашса жүрегі көрінетін,
Жаныңа жылуымен гүл егетін.
Аңсап жүрер әрдайым Қалима бар,
Туыстарға арнаған ақ ниетін.

Егіздей Ғапура мен Сапурамыз,
Көркемдік, сұлулығы болар аңыз.
Көрмесек ұзағырақ нағашылар,
Еске алып өздерінді сағынамыз.

Марат Марғенов

Көшіп келіп қалаға алыс қырдан,
Анам еді сіздермен таныстырған.
Дина менен Мараттың келбеттері,
Жаралғандай дейтұғын нағыз нұрдан.

Содан бері жеңге деп, ара дейміз,
Жақсылардың қадірін білгендейміз.
Сіздер жайлы біреулер мақтау айтса,
Жылы сөзге қуанып елендейміз.

Докторлық, профессорлық атағыңыз,
Талайға қолдау жасап бата алдыңыз.
Сәтбаев атындағы институтты,
Аштыңыз және өзіңіз басқардыңыз.

Арта берсін абырой, берекеніз,
Күн сайын тарқамасын мерекеніз.
Анамыз табыстырған аға-жеңге,
Сіздерді ардақ тұтып, өн етеміз.

Елубай мен Дәмежан

Тату-тәтті көрші едік,
Араласқан дәм-тұзы.
Балаларды өсірдік,
Жансын деп бақ-жұлдызы.

Қазір қызық ойласам,
Болды қиын сол кезде.
Күйдіріп ап Айзатты,
Абыржыдым әп сәтте.
Жарық сөніп қалыпты,
Жасайтын ем-домымды.
Ол үйде газ бар еді,
Ашты тәңір жолымды.
Жұмыртқаны пісіріп,
Сары уызын қуырдық.
Үйдің іші көк түтін,
Қара қошқыла шымылдық.
Майын сығып шығарып,
Ем жасадық балаға,
Таңба қалмай жазылды,
Көмектесіп бір Алла.
Содан бері арамыз,
Ашылаған жоқ біргеміз.
Өзгертсек те қонысты,
Бөлінсе де іргеміз.
Елубай мен Дәмежан,
Ержаны мен Нұрланы.
Аға болып Айзатқа,
Қамқор көзбен қарайды.

Сұлтан Болатсенұлы

Жігіттің сендей болсын сұлтандары,
Өзіңдей азаматтар ұлттың бағы
Білім менен өнерді тең ұстаған,
Сендей-ақ болған шығар жайсандары.

Ұсынып көмек қолын талайларға,
Жетеледің, талпынтып арай таңға.
Өнерлінің тұсауын өзің кесіп,
Жол сілтедің, алысқа, армандарға.

Үлкенге ізет, кішіге құрмет еттің,
Айтқаныңды орындап сертке жеттің.
Ақ көңіл, адал ниет, ақ жүректен,
Осы өлеңді өзіңе тарту еттім.

Ербол Айтбаев

Шідергідей ауыл бар шағын ғана,
Шыққан жайсаң жақсылар елге пана.
Ел сенімін арқалап жігіттері,
Көзге түсіп көрінген жеке дара.

Жас өрім соның бірі әнші Ербол,
Дауысы жанға жайлы, жүрек тербер.
Жүзделі болып талай жарыстарда,
Өнерімен әлі де биікке өрлер.

Анасы ақын Естайдың ауылынан,
Өншілік арыламаған қауымынан
Ырыстыдай апасы өнге салып,
Аймағының қалмаған сауығынан.

Ізін қуған бар оның шәкірттері,
Соның бірі Қожанов Амангелді.
Бір ауыл, бір бауыр боп тізгін тартып,
Аттады өнер деген белестерді.

Ерболдың інілері Жанат, Талғат,
Сондарынан күйші боп ерген Қайрат.
Хамиттай нағашымның ұясынан,
Түлеген лашын құстай төрт жас талант.

Ерболдың өнерде көп өрнектері,
Жанды ғой қиын жолда төккен тері,
Дер шағы, отызында орда бұзып,
Атанды “Мәдениет қайраткері”

Қауа Қалзина

Тынымсыз неткен жан едің,
Еңбекпен өрге өрледің.
Көріне берсін халыққа,
Жасаған шалқар еңбегің.

Мектебін ашып өнердің,
Жас талапқа дем бердің.
Өткізіп талай байқауды,
Дарынның қамын жеп едің.

Өркімнің келмес қолынан,
Режиссер деген мамандық.
Осы бір істің соңынан,
Кірістің өзің шам алып.

Сіндімдей туған жақынсың,
Қиналған сөтте ақылшым.
Жамбылыңмен жасай бер,
Асып та тасып бақытың.

Жастілек-Қайырпану

Гүл шашып өтіп жатты талай көктем,
Аспаннан алтын күнде нұрын төккен.
Бөлісіп той-думанды бірге өткіздік,
Өзіңмен Қайырпану, Жастілекпен.

Сола күннің табы қалды ұмытыламас,
Өздерің жүректегі бір асыл тас.
Сыйлаған іні тұтып Жастілекті,
Манаттай қанша іздесең ер табыламас.

Жалғасып ізгілікпен жақсы дәстүр,
Өлі де тізгін үзбей келе жатыр.
Ат тұяғын тай басып осы күні,
Ағалайды өзіңді Айзат батыр.

Қос балапан Айнұрың, Айнагүлің,
Аялап, мәпелеген қызыл гүлің.
Қайырпану жарыңмен бірге жасап,
Ұрттап жұта беріндер өмір нұрын.

Туған күнің құтты болсын Жастілек,
Бүтін саған ақтарылар ақ тілек.
Шын ниетпен жиналған жұрт, халайық,
Бал шырынды көтерейік бақ тілеп.

Кано Сергеевич

Ұлтыңыз басқа болғанмен,
Манатты кеше көз көрген.
Қарсы алып ылағи жатасыз,
Жақсы бір тілек сөзбенен.

“Әлсе де әкен өлмесін,
Әкеннің өзін көргендер”.
Қазақтың ғажап мақалы,
Өзіңізге Камо дәл келер.

Алғашқы болгар сапарын,
Өзің болдың қолдаған.
Амандық-саулық тілейміз,
Жаны бір жайсаң жақсы адам.

Халел Османов

Талпынған биіктікке жас шағынан,
Күн нұры аумай түскен аспанынан.
Бір сөзді, сертшіл, адал азамат боп,
Көрінген адамшылық асқарынан.

Бағаң бар ел алдында абыройлы,
Тең ұстаған біліммен ақыл-ойды.
Қазақтың жігерлі бір жігітісің,
Бойында жалындаған намыс отты.

Данагүлге

Он үшке келдің бүгін Данагүлім,
Ұсынсын өмір саған лала гүлін.
Жақа менен Алмаштың жұлдызы боп,
Өрдайым жарқын шықсын сенің үнің.

Туған күнің бақыт нұрын шашқан күн,
Жас достарың келіп есік ашқан күн.
Туған-туыс, аға-жеңге, ағайын,
Бәрі келіп мейірімін шашқан күн.

Жаның мәлдір, мейірімді жанарың,
Мүшел асқан құтты болсын қадамың.
Денің сау боп, бақытты бол Данагүл,
Өмірдегі сәтті болсын талабың.

Біздің үй

Ала келген нәсібін бұл өмірге,
Алла берген алты қызбыз бір үйде.
Ұясынан түлеп ұшқан алты қыз,
Әр отаудың шамын жақты әр үйде.

Келгенімен аздап өң мен түсіміз,
Өрқайсымыз жеке-жеке кісіміз.
Бір ата-ана аясында өссек те,
Ұқсамайды мінезіміз, ісіміз.

Гүлбаршын деп ат беріпті тұңғышқа,
Бөленіпті ол, шапағатқа алғысқа.
Мен туғанда “қашып кетіп” бір Дәмет,
Соның атын бере сапты сол тұста.

Өскен кезде шығардым мен шатақты
Кейінгіні Нағима мен Нәзима деп атапты.
Таң алдында жарқ етіп шам жанғанда,
Светлана туды біздің атақты.

Қанатымен жүрсін деп су себелеп,
Есім берді Қарлығаш деп, кенже деп.
Осылайша өмір берген ата-ана,
Бәрімізді өсіріп ет мәпелеп.

Оралады балғын шақтар кейде еске,
Өз анамыз шебер еді бар іске.
Сырмақ ойып, тоқып өрмек, алаша,
Киіз басып, тоқитұғын шіл-кесте.

Арамызда екі ерке ұл өсті,
Білім үшін бастап кеттік күресті.
Сегіз диплом отбасына оралды,
Өмірден біз алдық сөйтіп үлесті.

Екі келін, алты күйеу бала бар,
Қуанышқа бөленді ата-аналар.
Немере мен жиендерден әкеміз,
Көріп отыр, шөбере мен жиеншар.

Менде жалғыз, кенже қызда бес жезде
Ешнәрседен болған жоқпыз біз кенде.
Өр баланың рызығы өзімен,
Қызметін өтеп жатыр енді елге.

Мазмұны

Бұл бөлім туған өлкем Павлодардың Ертіс өңіріне арналады

Қазақстан - байтағым сен “Қазақстаным - қара шаңырағым” атты Республикалық ақындар мұшайрасында үшінші орынға ие болған шығарма.....	4
Гүлден, жайна, киелі Керекуім.....	9

Даңқты жерлестер

Бұқар Жырау Қалқаманұлы.....	20
Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы	21
Сұлтанмахмұт Торайғыров.....	22
Жүсіпбек Аймауытов.....	26
Қосым Пішенбаев.....	27
Қаныш Сәтбаев.....	28
Жаяу Мұса.....	30
Хорлан сәлемдемесі.....	32
Естай Беркімбаев.....	32
Әнші Майра.....	34
Шөкен Айманов.....	35
Жабайхан Әбділдин.....	36
Кәукен Кенжетаев.....	36
Қуат Әбусейітов.....	37
Жұмат Шанин.....	38

Қамар Қасымов.....	39
Қошмұхамбет (Қошке) Кемеңгеров	40
Ләзиза Серғазина	40
Зейтін Ақышев	41
Дихан Әбілов	42
Қалижан Бекхожин.....	43
Мұзафар Әлімбаев.....	44
Иса Байзақов.....	45
Сәбит Денентаев	46
Ахат Жақсыбаев	47
Мұбарак Жаманбалинов	48
Қалмұқан Исабаев.....	49
Қуандық Мәшһүр Жүсіпов.....	50
Аманжол Шамкенов	51
Рамазан Тоқтаров.....	52
Белгібай Шалабаев	53
Зейін Шашкин.....	53
Нұтфолла Шөкенов	54
Серік Шәкібаев.....	55
Қабдыкәрім Ыдырысов	55
Қадыр Тайшықов	56
Сәлкен Субханбердин.....	57
Момын Әшiрбеков.....	57
Нұралыбек Баймұратов.....	58
Қали Байжанов	59
Жарылғапбердi Жұмабайұлы	59
Құдайберген Әлсейітов	60
Жабай Тоғандықов.....	61
Байғабыл Жылақыбаев	62
Шахан Мусин	63
Мақпуза Байзақова.....	64
Қапиза Әбуғалиева.....	65
Суат Әбусейітов.....	65

Шапық Шөкин.....	66
Әбікен Бектұров	68
Көтеш Райымбекұлы	68
Қобылан Бөрібайұлы	69
Сақау Мәукеұлы	70
Жапар Құттыбайұлы	70
Садуақас Шорманов.....	71
Мұқан Машанұлы.....	72
Мұстафа Бүркітбайұлы	72
Салық (Мұхамедсалық) Өмірәмзеұлы	73
Иманжүсіп Құтпанұлы	74
Қабыш Исаұлы	75
Момын Өшірбеков.....	75
Бекболат Меркемедінов.....	76
Жүнісбек Жолдинов.....	76
Боранбай Қаппасов (Қорт Боранбай).....	77
Мұқсихан Зайтов.....	77
Қимадиден Нығманов	78
Есенғай Ерботин	78
Мейрам Асығағазин	79
Айып Құсайынов	80
Әнуар Жапаров	80
Жылбек Ағаділов	81
Көдірхан Әбдікөрімов	83
Қапиза Хамзина	83
Абай еліне барғанда	84
Ел басының туған күні.....	86

Менің тәртіп, замандастарым

Даңғал Ахметов.....	88
Қайрат Нұрпейісов.....	88
Ырысты Жұмабекова	89

Бәкір Демеуов	90
Шахимардан Әбілов	90
Байболат Әубәкіров	91
Айым Қанафина	92
Күлжан Ахметова	93
Күлшат Қаламбаева	94
Арман Қани	95
Ғалия Балтабай	96
Бөкен Қызғарин	97
Ғафура Махмұтова	98
Салтанат Құсайынова	98
Зүбайра Ибраева	99
Ғалымбек Жұматов	100
Жанар Канкина	100
Мәрзия Шапатовна	101
Үміт Сұбатылова	102
Бақыт Субекова	103
Зара Қожахметова	104
Ерлан Арын	105

*Сөз бастаған шешендер,
Ел бастаған көсемдер*

Абылай хан	108
Елім деп туған ер Кене	108
Қанжығалы Бөгенбай	110
Қаракерей Қабанбай	111
Бәсентінін Малайсары	112
Батыр Баян	112
Шақшақұлы Жәнібек	113
Толыбайұлы Олжабай	114
Жасыбай батыр	115
Қаз дауысты Қазыбек	116

Ағындар шығарма айтылса

Зекебай Солтанбаев:	120
Дәмет Смайылова: (Қарашашева).....	122
Зекебай Солтанбаев:	125
Дәмет Смайылова: (Қарашашева).....	127
Зекебай Солтанбаев:	129
Дәмет Смайылова: (Қарашашева).....	131
Зекебай Солтанбаев:	133
Дәмет Смайылова: (Қарашашева).....	134
Зекебай Солтанбаев:	135

Қасиетті туған жер, жырдың көрі сенікі

Жыр көші	138
Туған елім	138
Мектебім.....	139
Екібастұз мектебіне жарты ғасыр.....	140
Қасиетті туған жер.....	141
Кел, Екібастұзға.....	142
Қазыналы байтағым.....	143
Мұржа салушылар.....	144
“ШЫҒЫС” кеніші	144
Ұлт достығы жарасқан	145
Павлодарым, армысың.....	146
Құт мекен	146
Жетемін саған сағынып	147
Қазақстан Алюминийі	147
Павлодардың бір күні.....	148
Ардагерлер.....	148
Алтын заң	149
Еңбек мерекесі	150

Ұстаз	150
Ауылым Шідертiнiң жарасында.....	151
Жастық шақ	152
Ауыл мұңы	153
Шідертi	155

*Табиғатым-сырласым,
Туған далал жыр басы*

Қысқы кеш	158
Дала сазы	159
Ақша қар	160
Ақ көрпесiн ысырып, жер түледi.....	161
Жазды аңсау.....	162
Ауыл таңы.....	162
Қыстың басы желтоқсан	163
Жаңа жыл.....	164
Үскiрiк	166
Жыл құсы Наурызек.....	166
Көктем	167
Берекелi көктем бол.....	168
Наурыз келдi.....	168
Ұмай ана-Жер ана	169
Көри қыс пен жас көктем	169
Қыран ұшар қияға	170
Айдын.....	171
Құтты болсын, гүл Наурыз.....	171
Көктем күнi	172
Тылсым түн.....	173
Жаңа ғасырға сәлем	174

*Ата-анам ардағтым,
Асыл жарым Манатым.
Сая бағым Айзатым,
Алтын босағам-Шарбағтым.
Жүректен шыққан Жырымды,
Өздеріңе арнадым*

Анама	176
Әкеме	176
Ардақты әке	177
Жан-жарым, Манатым.....	178
Еске алу	179
Кеткендейсің әлі де жолаушылап.....	180
Адал едік, аңғал ек	182
Жесір мұңы.....	182
Сенің бағың ашылар	184
Ақ бесік әлдіі	186
Бір жаста шықтық қыдырып.....	187
Тана көзім	187
Екі жаста ұлым.....	187
Бақытты бол, балам.....	188
Ботақаным, қозым	189
Құтты болсын қадамың.....	190
Айзатқа тілек.....	190
Үкілейін, домбыранды қарағым.....	191
Піріміз сен	192
Шарбақты.....	193
Болат аға	194
Нұржамал	195
Жанат	196
Қоңыр қозым- бауырым.....	196
Інім Абай	197
Арғын қажы Бабылбектегі	198

Қылышып, біз де қыз боп, бой түзедік

Сырласу	200
Алғаш саған тіл қаттым	200
Сағыныш болдың тап бүгін	201
Мен сені іздегенмін	201
Көңіл күйі	202
Ұнатамын	203
Кейде көңіл	204
Қайран досым	205
Қиядағы қыз	206
Аппақ көңіл қайдасың	207
Естен кетпес сол шақтар	207
Кездеспедік	208
Қайдан сен кез боп едің	208
Арманы сен жігіттің	209
Өр таңнан үміт күтіп	210
Қаракөз	210
Тәтті мұң	212
Көгілдір сағым	212
Есінде ме?	213
Бұрымды қыз	214
Бойдақ жігіттерге	214
Он үшім бала кезім	215

Әні бар және ән жазуға лайықты өлеңдер

Айзаттың әні	218
Тентегім інім	219
Туған өлке	220
Танысу кешінде	221
Құлыншақ	222
Мен баламын ұрыншақ	223

Том мен Джерри	224
Кім кінәлі	226
Көктемде келген махаббат	226
Әлкей Марғұлан	227
Кел, шырқа, дос	228
Аяулы туған ел	229
Туған қалам Павлодар	230
Әкеме	231
Күндер қайда кешегі	232
Мектебімнің мерей тойы	232
Халықтың үні радио	233
Хош келдің жаңа ғасыр	234
Мүшел той	235
Туған күн	236
Мекенім байтақ ел-Тұран	236
Жусанды дала	237
Күлімкөз	237
Армысың, Наурыз	238
Жан балам	239
Сүйемін қалам мен сені	240
Жаз гүлім	241
Наурыз	242
Бақытты қызбын	243
Екібастұз –менің әнім	243

*Тізілген жеке шумақтар,
Мерекелік, мейрам, той бағалар*

Мерекелік кештер үшін	246
-----------------------------	-----

Айзаттың алғашқы жыр шумақтары

Папа	262
Арбуз	262

Арнаулар

Совет аға, Гүлжиян төте.....	264
Мұқарам атаға.....	265
Гүлжиһан апа.....	265
Қазкен аға.....	266
Бетжамалға.....	266
Бикен Жамалиева.....	267
Жанайдар Өткенұлын еске алу.....	267
Қабдышүкір аға.....	268
Сәкен Құспекова.....	268
Қазақ-түрік лицейіне он жыл.....	269
Нағашылар.....	269
Марат Марденов.....	270
Елубай мен Дөмежан.....	270
Сұлтан Болатсепұлы.....	271
Ербол Айтбаев.....	272
Қауаш Қамзина.....	273
Жастілек-Қайырпану.....	274
Камо Сергеевич.....	274
Халел Оспанов.....	275
Данагүлге.....	275
Біздің үй.....	276

Рузашылығымды білдіремін

Қазақстан Республикасының Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың 2003 жылғы 4 сәуіріндегі “2004 жылы арналған ішкі және сыртқы саясаттың негізгі бағыттары” атты Қазақстан халқына Жолдауы, Қазақстан Президентінің 2004 жылғы 13 қаңтардағы “2004-2006 жылдарға арналған “Мәдени мұра” мемлекеттік бағдарламасы туралы жарлығын жүзеге асыру барысында Павлодар облыстық Мәдениет департаменті тәуелсіз деңгейде жұмыстар атқаруы. “Сезім серпіні” атты осы кітап “Мәдени мұра” бағдарламасы аясында жарық көріп отыр. Кітаптың шығарылуына үлесшілік көрсеткен Мәдениет департаментіне оның директоры Айым Мұсағалиқызы Қанафинаны шын алғысымды білдіремін.

Дәмет Қарашапева
Сезім серпіні

“ЭКО” ҒӨФ-ке теруге 28.12.2004 ж. берілді.
28.01.2005 ж. басуға қол қойылды. Көлемі 60x84 1/16.
Қаріп түрі KZ Bookman Old Style. Офсеттік басылым.
Шартты баспа табағы 16,74. Есеттік баспа табағы 12,50.
Таралымы 500 дана.

Қазақстан Республикасы
637000, Павлодар қаласы, 29 Ноябрь көшесі, 2
Тел (3182) 32 16 08

